

M41

# POLSKA GOSPODARCZA TYGODNIK



1 9 3 7

**POLSKIE  
KOPALNIE SKARBOWE**

**NA GÓRNYM ŚLĄSKU**

SPÓŁKA DZIERŻAWNA  
SPÓŁKA AKCYJNA  
SOCIÉTÉ FERMÈRE DES MINES  
FISCALES DE L'ÉTAT POLONAIS  
EN HAUTE-SILÉSIE.



**CHORZÓW I G. ŚL.**

RYNEK, L. 915

TELEFON 409-01

SPRZEDAŻ

WĘGLA, KOKSU, BRYKIETÓW I SIARCZ. AMONU  
Z KOPALNÍ „KRÓL, BIELSZOWICE, KNURÓW”

ADR. TELEGR. SKARBOFERME CHORZÓW

M 41

# ZJEDNOCZONE FABRYKI ZWIĄZKÓW AZOTOWYCH W MOŚCICACH I W CHORZOWIE

produkują i polecają pierwszorzędnej jakości nawozy azotowe:



**A Z O T N I A K  
S A L E T R Ę  
W A P N I O W ą  
(G R A N U L O W A N ą)**

**S A L E T R Z A K  
S I A R C Z A N A M O N U**

**i wysokowartościowy nawóz fosforowy  
S U P E R T O M A S Y N Ę  
o zawartości 16% i 30% kwasu fosforowego**

oraz produkty chemiczne: amoniak skroplony, azotyn sodowy, karbid, kwas azo-  
towy, saletrę amonową, saletrę sodową, saletrę potasową, salmiak, węglan amonu,  
wodę amoniakalną chemicznie czystą, chlor ciekły, ług bielący (podchloryn sodo-  
wy), chlorobenzol (monochlorobenzol), paradwuchlorobenzol, ortodwuchlorobenzol,  
--- --- --- sodę kaustyczną, wapno chlorowe, azot, tlen, wodór --- --- ---

WSZEKICH INFORMACYJ UDZIELA **W CHORZOWIE**  
BIURO SPRZEDAŻY Z. F. Z. A.

# Bank Gospodarstwa Krajowego

zawiadamia, że — w myśl § 16 statutu — przeprowadzono w dniu 23 listopada 1937 r.

## LOSOWANIE

8%-owych listów zastawnych  
7%-owych listów zastawnych emisji II—VII  
8%-owych obligacji budowlanych emisji I—III

wraz ze skonwertowanymi na 5½% na zasadzie ustawy z dn. 20 grudnia 1932 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 115, poz. 950) odcinkami powyższych emisji

i

skonwertowanych na 4½% na zasadzie tej ustawy 8% i 7% listów zastawnych wymienionych emisji, zabezpieczonych pożyczkami ziemskimi,

następnie

6%-owych listów zastawnych emisji VIII i 6%-owych obligacji budowlanych em. IV

wreszcie

4½% i 4% listów zastawnych

b. Banku Krajowego, przejętych i skonwertowanych przez Bank Gospodarstwa Krajowego.

Wykazy numeryczne wylosowanych odcinków zawiera „Monitor Polski” Nr 274 z dn. 27 listopada 1937 r. Tabele losowań mogą zainteresowani przejrzeć względnie podjąć w Centrali lub oddziałach Banku.

Wypłata należności za wylosowane odcinki odbywać się będzie, począwszy od dn. 31 grudnia 1937 r., w Centrali Banku w Warszawie i oddziałach prowincjonalnych.

Oprocentowanie wylosowanych odcinków ustaje z dniem 31 grudnia 1937 r.

Emisjami b. Banku Krajowego administruje Oddział Banku we Lwowie, dokąd należy się zwracać bezpośrednio w sprawach, dotyczących listów zastawnych tych emisji.

2153

**AMERYKA** jest największym  
rynkiem na świecie

**Amerykańsko-Polska Izba Handlowa**  
w Stanach Zjednoczonych  
149 east 67-th Street New York City

pośredniczy w nawiązywaniu  
stosunków handlowych pomiędzy  
Ameryką i Polską

**Kupcze i przemysłowcy polski!**

po przybyciu do Nowego Yorku,  
udaj się zaraz do Izby

Rozmówisz się tam po polsku, otrzymasz wskazówki i pomoc biurową za darmo! Korespondencja w języku polskim. W Polsce załatwiasz swe sprawy przez

**Polsko-Amerykańską Izbę Handlową**  
Warszawa, Nowy Świat Nr 72, telefon 6-26-62

**BANK**

**M I E S I Ę C Z N I K**  
POŚWIĘCONY BANKOWOŚCI I  
ZAGADNIENIOM FINANSOWYM

ADRES REDAKCJI  
i ADMINISTRACJI  
WARSZAWA  
NOWY ŚWIAT 7.  
KONTO P.K.O. 2777

## ZAWIERA

artykuły, sprawozdania, kronikę, przegląd bibliografii i prasy z zakresu pieniądza i kredytu, organizacji i techniki bankowej

## PODAJE

systematyczny przegląd i oświetlenie wszystkich wydarzeń i zagadnień, mających związek z bankowością i rynkiem pieniężno-kapitałowym w Polsce i z a g r a n i c ą

## PRENUMERATA:

ROZCZNA WYNOŚI zł 18. PÓLROCZ. zł 9  
NUMER POJEDYŃCZY zł 1.50  
DLA PRACOWNIKÓW BANKOWYCH  
PRENUMERATA ROZCZNA zł 12  
PÓLROCZNA zł 6

# POLSKA GOSPODARCZA

TYGODNIK, WYDAWANY PRZY POPARCIU MINISTERSTWA PRZEMYSŁU I HANDLU  
ORAZ MINISTERSTW: SKARBU, ROLNICTWA I REF. ROLN., KOMUNIKACJI, POCZT I TELEGR.

WYCHODZI W SOBOTY

## TREŚĆ ZESZYTU

	Str.		Str.
„NOWY” ŚWIATOWY „STANDARD” PIENIĘŻNY — A. W-SKI . . . . .	1511	ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE . . . . .	1526
PROBLEM FINANSOWY I INWESTYCYJNY WARSZAWY — WŁ. LEWANDOWSKI . . . . .	1515	Rozbudowa floty rybackiej — G. N.	
<b>KRONIKA GOSPODARCZA:</b>		POCZTA I TELEGRAF . . . . .	1529
<b>GÓRNICTWO I PRZEMYSŁ:</b>		<b>KRONIKA TYGODNIOWA:</b>	
GÓRNICTWO WĘGLOWE . . . . .	1518	PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEN . . . . .	1529
PRZEMYSŁ NAFTOWY . . . . .	1520	TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH . . . . .	1530
PRZEMYSŁ WŁÓKIENNICZY . . . . .	1520	<b>SKARBOWOŚĆ I FINANSE:</b>	
<b>ROLNICTWO . . . . .</b>	<b>1521</b>	BUDŻET . . . . .	1530
Czteroletni plan mleczarstwa — St. Miłkowski		PODATKI I OPŁATY . . . . .	1533
<b>HANDEL:</b>		PIENIĄDZ I KREDYT . . . . .	1534
HANDEL ZAGRANICZNY . . . . .	1522	Działalność P. K. O. w okresie 3 kwartałów 1937 r. — R.	
KRAJOWE RYNKI TOWAROWE . . . . .	1523	RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH . . . . .	1536
RYNEK AKCYJNY . . . . .	1523	<b>PRZEGLĄD ZAGRANICZNY:</b>	
<b>CŁO ORAZ REGLAMENTACJA . . . . .</b>	<b>1524</b>	<b>KRONIKA ZAGRANICZNA:</b>	
<b>KOMUNIKACJA I TRANSPORT . . . . .</b>	<b>1525</b>	OGÓLNE . . . . .	1537
		STANY ZJEDN. AM. . . . .	1538
		Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH . . . . .	1539
		<b>BIBLIOGRAFIA . . . . .</b>	<b>1540</b>

## „NOWY” ŚWIATOWY „STANDARD” PIENIĘŻNY

**P**RYZYWKLIŚMY—i nie ma w tym, psychologicznie rzecz biorąc, nic dziwnego—że od początku kryzysu żyjemy niejako w okresie „przejściowym”. Dla szerokiego ogółu depresja, jaką świat przeżył w okresie 1929÷1932, jest czymś, co w zależności od koniunkturalnego rozwoju poszczególnego gospodarstwa narodowego, w którym żyje dana społeczność, albo już się skończyło definitywnie, albo jeszcze trwa i kiedyś skończy się ostatecznie i bez reszty. Polska należy, niestety, do tej drugiej grupy krajów i mimo niewątpliwej poprawy koniunktury ogół wygląda u nas w dalszym ciągu „końca kryzysu”, utożsamiając obiektywnie trudne warunki gospodarcze kraju z ruchami koniunkturalnymi w jego gospodarstwie. Z tych też względów niejednokrotnie popełniamy nieświadomy błąd myślowy w ocenie trwałości poszczególnych anormalnych zjawisk, jakie kryzys wysunął na światło dzienne. W dziedzinie pieniężnej np.

słuszna w zasadzie polityka utrzymania kursu złotego doprowadziła nas do wewnętrznego przekonania, iż waluta złota pozostaje nadal czymś w rodzaju fundamentu polityki pieniężnej na kuli ziemskiej, i że kraje, które jej nie stosują, należą raczej do wyjątków—i to wyjątków chwilowych.

Jeszcze do ostatniego kwartału ub. r. pogląd, iż istnieje nadal „klasyczna” polityka waluty złotej, od której przejściowo odeszły niektóre kraje, które bądź zdewaaluowały swój pieniądz, bądź ograniczyły jego swobodę ruchów przez ograniczenia dewizowe—był rzeczywiście o tyle słuszny, iż istniał na zachodzie Europy ośrodek tego „klasycyzmu” w postaci tzw. bloku złotego (Francja, Szwajcaria i Holandia), który—prawdę mówiąc—blokiem nigdy nie był, tj. nigdy nie reprezentował i nie miał siły reprezentować jakiejś aktywnej polityki wspólnej, pasywnie jednak przeciwstawiał się przez czas dłuższy polityce „kierowane-

go pieniądza" i utrzymywał w praktyce standard złota na powierzchni życia. Obok tych 3 krajów cały świat dzielił się pod względem polityki pieniężnej na 2 zasadnicze grupy: kraje o pieniądzu zdewaluowanym i w ten czy inny sposób kierowanym oraz kraje o ograniczeniach dewizowych.

Od chwili dewaluacji franka francuskiego i szwajcarskiego oraz guldena holenderskiego i od chwili powstania tzw. deklaracji trójstronnej z dn. 25/IX 1936 r., ustalającej—jak zobaczymy zaraz—tylko bardzo powierzchownie pewien modus vivendi walutowy pomiędzy głównymi potęgami gospodarczymi świata—i ta sytuacja uległa zmianie. Dziś można powiedzieć, iż ani jeden kraj na kuli ziemskiej nie posiada tzw. waluty złotej—nie tylko w przedwojennym, ale i powojennym (gold exchange standard) znaczeniu. Od przeszło roku żyjemy w okresie pełnego panowania nowego standardu pieniężnego, stosowanego wszędzie tam, gdzie waluta nie jest skrępowana ograniczeniami dewizowymi. Co więcej, w chwili obecnej nie zamosi się jeszcze na powrót do waluty złotej. Jak zobaczymy poniżej, jeśli mówi się dziś o „stabilizacji” walut, to nie w znaczeniu stabilizacji ich w stosunku do złota, a tylko ustalenia trwałej relacji pomiędzy kilkoma najważniejszymi z tych walut. Toteż powiedzieć trzeba, iż—jak dotąd—stan obecny posiada cechy stabilizacji. Wypada też przyrzeczyć mu się zbliska.

\*

Co jest cechą istotną systemu waluty złotej? Przez fakt, iż w tym systemie każda jednostka pieniężna odpowiada dokładnie wartości pewnej określonej ilości złota w niej zawartej, pieniądz staje się ośrodkiem, wokół którego reguluje się całokształt życia gospodarczego kraju. Cała polityka gospodarcza skierowana jest w gruncie rzeczy do owego ostatecznego celu, wyrażającego się w stwarzaniu takich ogólnych warunków gospodarczych i finansowych, aby wspomniana wartość pieniądza w złocie mogła być utrzymana. Tyczy się to zarówno ogólnego poziomu cen w kraju, jak i kształtowania się bilansu płatniczego, rozmiarów obciążeń publicznych (równowaga budżetu), wreszcie nawet stosunków pozagospodarczych (pokoju społecznego, warunków bezpieczeństwa itp. itp.). Wszystkie te elementy stwarzają w sumie warunki, w ramach których odpowiednie manipulowanie stopą dyskontową i regulowanie przez to bilansu płatniczego oraz poziomu cen pozwala na utrzymanie właśnie stałości waluty—owego „miernika wspólnego dla wszystkich wartości, podstawowego elementu dla oszczędności, zabezpieczenia wszelkich umów itd. itd.”.

Dziś stwierdzić trzeba, jak powiedzieliśmy powyżej, że żadne państwo nie ujmuje—przynajmniej chwilowo—swej polityki pieniężnej w ten właśnie sposób. Odwrotnie—pieniądz uważany jest na ogół jako ten element gospodarstwa narodowego, który powinien stosować się do wymagań innych—ważniejszych widocznie w pojęciu kierowników polityki gospodarczej—elementów tego gospodarstwa. Od razu trzeba sobie powiedzieć, iż polityka gospodarcza wszystkich tych krajów, które zainicjowały ten właśnie nowy punkt widzenia, poszła tym samym drogą możliwie małego oporu. Jest bowiem rzeczą, nie ulegającą wątpliwości, iż w pewnych okresach utrzymanie stałości waluty wobec złota wymaga wielkich ofiar ze strony innych elementów życia gospodarczego—tak zresztą, jak w innych okresach owa stałość waluty pomaga tym

innym elementom w sposób bardzo wydatny. Mówiąc w skrócie, przejście z systemu waluty złotej na system waluty „kierowanej” ulżyło niewątpliwie wszystkim krajom w tym okresie, kiedy utrzymanie waluty złotej połączone byłoby dla nich z ofiarami (polityka deflacji z jej wszystkimi konsekwencjami natury socjalnej i innej), ale w chwili obecnej już utrudnia bezsprzecznie im powrót do stanu względnie normalnego pod względem pieniężnym, do którego to stanu pragnęłyby one, oczywiście, możliwie szybko powrócić. Albowiem cokolwiek by się mówiło o korzyściach wszelkich systemów pieniądza „kierowanego”, tylko stałość pieniądza stanowi ten trwały fundament, na którym à la longue oprzeć się może dźwignia obecnego systemu gospodarczego—oszczędność.

Nie wchodząc więc w szczegóły tego rozumowania, które doprowadziło niektóre mocarstwa (a więc w pierwszym rzędzie Wielką Brytanię w 1931 r.) do poświęcenia stałości waluty na ołtarzu potrzeb innych dziedzin życia gospodarczego, należy powiedzieć krótko, iż problem, jaki stanął przed polityką pieniężną tych krajów z chwilą zerwania ich ze standardem złota, polegał na wybraniu takiej drogi postępowania, która by—nie odchodząc ani na jotę od zasad owego „pieniądza kierowanego”, a więc podporządkowanego potrzebom gospodarczym kraju w każdym konkretnym momencie—dawała jednak maksimum gwarancji stałości dla waluty narodowej, chroniąc ją od wszelkich wstrząsów, pochodzących z zewnątrz, a więc nie zamierzonych przez tych, którzy mieli pieniądzem „kierować”. Tego rodzaju niebezpieczeństwo groziło przede wszystkim ze strony tzw. błędnych kapitałów, a więc—krótko mówiąc—tych skapitalizowanych oszczędności międzynarodowych, które w obawie czy to przed uwięzieniem ich w jakimś kraju poprzez ograniczenia dewizowe, czy to przed zdeprecjowaniem się ich w wypadku dewaluacji jakiejś waluty jęły przenosić się gwałtownie z miejsca na miejsce, wywołując swymi napływami i odpływami fantastyczne wstrząsy na poszczególnych rynkach pieniężnych. Wielka Brytania, która bezpośrednio przed dewaluacją funta odczuła dotkliwie skutki ich odpływu z rynku londyńskiego, zetknęła się od razu w 1932 r. ze zjawiskami wprost odwrotnymi, spowodowanymi ich napływem z chwilą, gdy sam fakt dewaluacji przesądził na czas pewien pozytywnie bezpieczeństwo lokowania kapitałów na tym rynku. Wpłynęło to od razu na kurs funta, który, znalazłszy się w grudniu 1931 r. po dewaluacji na poziomie równym 69·3% parytetu złota, jął w miarę napływu kapitałów do Londynu zwyżkować i doszedł w kwietniu 1932 r. do poziomu równego 77·1% parytetu. Wielka Brytania miała zatem do wyboru bądź pozostawienie swej waluty na pastwę nie dających się przewidzieć ruchów kapitałowych w skali międzynarodowej (oderwanie funta od złota skazywało go na wahania kursowe w zależności od popytu i podaży), bądź wypracować system, który by wahania te mógł niwelować. Właśnie w kwietniu 1932 r., kiedy funt był w trakcie najsilniejszego zwyżkowania, powstał w W. Brytanii „walutowy fundusz wyrównawczy”.

\*

Fundusz otrzymał do dyspozycji bonów skarbowych za £ 150 miln. i ponadto £ 25 miln. ze starego „dolarowego” funduszu rezerwowego. Idea jego funkcjonowania była następująca. Z chwilą napływu kapitałów na rynek londyński (co groziło zwyżką funta na sku-

tek silniejszego zapotrzebowania tej dewizy) fundusz sprzedawał bony skarbowe na rynku, a za funty w ten sposób uzyskiwane kupował dewizy oferowane, wywołując przez to ich zwyżkę, a więc zapobiegając zwyżce funta. Dewizy te zmieniał następnie na złoto. Z chwilą odpływu kapitałów z rynku fundusz, odwrotnie, sprzedaje złoto za dewizy, a dewizy rzuca na rynek, wywołując ich zniżkę (mimo zwiększonego ich zapotrzebowania, spowodowanego odpływem kapitałów za granicę) i nie dopuszczając z kolei do zniżki funta. Manipulując to w tę to w przeciwną stronę, mógł brytyjski fundusz wyrównawczy utrzymywać kurs funta nieomal dokładnie zupełnie na tym poziomie, na jakim chcieli go widzieć ci, którzy nim „kierowali”. W przeciągu 1932 r. został on ponownie sprowadzony do poziomu poniżej 70% jego dawnego parytetu i przez cały 1933 r. utrzymywał się w granicach 64·6–70·3% tego parytetu. W I połowie 1934 r. począł się zbliżać do poziomu równego 60% tego parytetu i od tego czasu niezmiennie oscyluje wokół tego właśnie poziomu w granicach niewiększych niż 1÷1·5% powyżej lub poniżej jego.

Brytyjski fundusz wyrównawczy (utworzony—nota bene—w warunkach niezwykle sprzyjających, bo w chwili zwyżkowania waluty, co pozwoliło mu zapatrzyć się w dewizy i złoto bez czerpania z zapasów Bank of England) dał początek nowemu systemowi regulowania kursu waluty bez oparcia jej o złoto, a więc rozwiązał wspomniany przez nas powyżej dyktemat pieniądza „kierowanego”—zarówno w sensie utrzymania jego potencjalnej „elastyczności”, jak i jego faktycznej stałości.

Drugim z kolei funduszem—nazwanym zresztą nieco odmiennie, bo „stabilizacyjnym”—był fundusz, utworzony w styczniu 1934 r. w Stanach Zjednoczonych. Nastąpiło to wówczas, kiedy po oderwaniu się dolara od złota kurs waluty amerykańskiej doszedł w swym nieprzerwanym spadku również do poziomu, wahającego się wokół 60% dawnego jego parytetu, i został w styczniu 1934 r. stabilizowany „de facto” na poziomie 59·06% tego parytetu. Ponieważ i tu stabilizacja ta nie mogła być zapewniona drogą normalnej gry stopy dyskontowej, gdyż relacja dolara do złota została tylko określona w ten sposób, iż cena zakupu złota oznaczona została aż do odwołania na \$ 35 za uncję, trzeba było stałość waluty zapewnić drogą akcji funduszu stabilizacyjnego, wyposażonego jednak nie w bony skarbowe, jak w W. Brytanii, ale w złoto w wysokości \$ 2 mild. Z uwagi na jego skład (brak dolarów papierowych) działanie jego wyglądało nieco inaczej niż działanie brytyjskiego funduszu wyrównawczego, ale nie jest to istotne w tej chwili dla naszych uwag, gdyż stały napływ kapitałów do Stanów Zjedn. (z wyjątkiem bardzo krótkiego okresu na początku 1935 r.) redukował znaczenie funduszu do roli raczej biernej.

W sumie rzecz biorąc, do września 1936 r., a więc w okresie, kiedy, jak zauważyliśmy już na wstępie naszych uwag, świat dzielił się na 3 grupy krajów z punktu widzenia prowadzonych przez nie polityk pieniężnych: kraje o pieniądzu „kierowanym”, kraje o walucie złotej i kraje o ograniczeniach dewizowych—funkcjonowały już w zakresie owej pierwszej grupy systemy, mające na celu uniezależnić wahania kursowe pieniądza, oderwanego od złota, od gwałtownych i nieprzewidywanych nieraz ruchów kapitałów krótkoterminowych (tzw. hot money). Właściwy jednak

rozwoj tej instytucji rozpoczyna się dopiero z chwilą dewaluacji franka szwajcarskiego i francuskiego oraz guldena holenderskiego, a zwłaszcza z chwilą porozumień walutowych, towarzyszących tym dewaluacjom. Z tą chwilą fundusze stabilizacyjno-wyrównawcze przechodzą już w pewien system, który—istotnie—może ostatecznie być nazwany „nowym standardem” pieniężnym w skali międzynarodowej.

\*

Z chwilą dewaluacji w dn. 25/IX ub. r. franka francuskiego, co pociągnęło za sobą dewaluację waluty szwajcarskiej i holenderskiej, ze wspomnianych dopiero co 3 grup monetarnych na kuli ziemskiej zrobiły się tylko 2 grupy. Po jednej stronie pozostały kraje o ograniczeniach dewizowych, po drugiej—kraje o pieniądzu, oderwanym od złota. Ale wewnątrz tej właśnie drugiej grupy dokonana została próba pewnego, niezmiernie ograniczonego zresztą, jak zaraz zobaczymy, współzycia na zasadach umownych. Waluta złota była ex re swej definicji już walutą międzynarodową. Z chwilą porzucenia standardu złota można było albo oczekiwać wyrównania się poziomów cen, kosztów utrzymania i wszystkich innych elementów kursu walutowego w skali międzynarodowej bez jakiegokolwiek modus vivendi pomiędzy poszczególnymi głównymi walutami świata, albo starać się o jakieś ograniczone porozumienie dla zapobieżenia zbyt już silnym wstrząsom, mogącym zakłócić i ten obecny—tak zresztą niepewny—status quo. Próba takiego ograniczonego modus vivendi jest trójstronna deklaracja rządów Stanów Zjedn., W. Brytanii i Francji z dn. 25/IX ub. r.—a więc zbiegająca się czasowo z ówczesną dewaluacją franka francuskiego.

Na czym właściwie porozumienie to polega? Wiemy dobrze, iż więcej jest w nim zastrzeżeń niż pozytywnych zobowiązań. O stworzeniu jakiegoś wspólnego stałego standardu pieniężnego nie ma, oczywiście, mowy. Przeciwnie, i Londyn i Waszyngton stwierdzają wyraźnie, iż „muszą oczywiście mieć w pełni na uwadze w zakresie ich międzynarodowej polityki pieniężnej potrzeby wewnętrznego dobrobytu Republiki Amerykańskiej i Imperium Brytyjskiego”, na co Paryż odpowiada takim samym zastrzeżeniem co do Francji. Pragną one tylko „utrzymać możliwie jak największą równowagę na międzynarodowym rynku walutowym” i „nie zaniedbać niczego dla uniknięcia, aby nie zamącić tej równowagi z racji jakiegokolwiek akcji w zakresie pieniężnym ze strony Ameryki czy W. Brytanii”. Rzecz charakterystyczna—w deklaracji brak analogicznego zapewnienia ze strony Francji, która tylko stwierdza, iż „podziela przeświadczenie” obu anglosaskich rządów co do słuszności takiej właśnie ich polityki. To sformułowanie, jak zaraz zobaczymy, będzie miało swoje skutki w dalszym rozwoju sytuacji w ciągu 1937 r.

Centralnym punktem deklaracji jest jednak ustęp, w którym wszystkie 3 rządy stwierdzają, iż mają zamiar „wykorzystać stosowne środki, które mają do dyspozycji, dla uniknięcia w miarę możliwości, aby jakieś wstrząsy mogły dotknąć nowe podstawy walutowe, wynikające z zamierzonego wyrównania (oczywiście—kursu franka francuskiego)”.

Krótko mówiąc, w zakresie walutowym deklaracja trójstronna narzuciła zarysy nikogo jeszcze nie obowiązujących ściśle porozumień. Kraje anglosaskie nie chciały w skądinąd zupełnie niepewnej sytuacji wiązać

swej polityki pieniężnej w drodze jakiegoś układu międzynarodowego, a tylko zdecydowały się do pewnego stopnia zagwarantować, iż z ich strony nie mają zamiaru bez szczególnie ważnego powodu obniżyć kursu funta w stosunku do dolara czy dolara w stosunku do funta. Inna rzecz, iż „potrzeby wewnętrznego dobrobytu obu tych krajów” stoją jako rezerwa na wypadek, gdyby jednak tego rodzaju akcja była im potrzebna.

Tyle—co do samej deklaracji. Jakkolwiek nie była ona bynajmniej dla żadnego z jej uczestników wiążąca, stwarzała niemniej przecież jakieś prowizoryczne modus vivendi, które trzeba było wypełnić jakąś treścią techniczną—równie prowizoryczną i niepewną jak sam układ zasadniczy. Takim układem technicznym jest ogłoszenie w dn. 13/X ub. r. jednostronnych (a więc możliwych natychmiast do odwołania) deklaracji Ministrów Skarbu Londynu, Waszyngtonu i Paryża w sprawie stworzenia rynku na złoto pomiędzy 3 funduszami wyrównawczymi (stabilizacyjnymi) wspomnianych krajów. Ściśle biorąc, tylko P. Morgenthau ze strony Stanów Zjedn., jako głównego posiadacza zapasów złota, oświadczył wyraźnie, iż „Stany Zjednoczone sprzedawać będą złoto z celem eksportu... walutowym funduszom wyrównawczym lub stabilizacyjnym, które są gotowe w ten sam sposób sprzedawać złoto Stanom Zjednoczonym”, przy czym oznaczył cenę złota na \$ 35 za uncję (tj. tyle, ile odpowiada ustabilizowanemu od stycznia 1934 r. nowemu kursowi dolara na poziomie 59.06% dawnego parytetu) z dodatkiem  $\frac{1}{4}\%$  na koszty. Wszystko to z zastrzeżeniem, iż w przeciągu 24 godzin oświadczenie całe może być zniesione lub zmienione. Dwie pozostałe deklaracje: francuska i brytyjska są tylko odpowiedziami na deklarację amerykańską i oświadczenia ich pokrywają się z żądaniem wzajemności ze strony Waszyngtonu.

\*

Nie będziemy przedłużać naszych uwag wymienieniem wszystkich krajów, które na podstawie porozumień, o których przed chwilą była mowa, przyłączyły się do bloku, zainicjowanego przez wspomniane 3 wielkie mocarstwa. Można w przybliżeniu powiedzieć, iż uczyniły to wszystkie niemal kraje, nie posiadające ograniczeń dewizowych. Zajmijmy się raczej treścią i istotą samego porozumienia trójstronnego, które w swym skutku technicznym (deklaracje październikowe) przynosi zarys nowego, prowizorycznego—ale mogącego trwać i przez czas dłuższy („il n'y a que le provisoire qui dure”)—nowego systemu walutowego świata.

W gruncie rzeczy nie zmieniło się nic w stosunku do okresu sprzed dewaluacji zachodnio-europejskich walut złotych. W dalszym ciągu nie tylko brak jakiegokolwiek wspólnej podstawy walutowej świata, ale, co więcej, nadal brak najmniejszej bodaj wskazówki, w jakim to stosunku trwałym pozostaną do siebie kursy głównych walut na kuli ziemskiej. Jest rzeczą oczywistą, iż niechęć do wszelkich klauzul i zobowiązań zbyt rygorystycznych wynika u dwóch wielkich krajów anglosaskich właśnie z owej troski o „potrzeby dobrobytu” w tych krajach, czyli—mówiąc obszerniej—nieco—ze stałej niepewności, czy obecne warunki ogólnogospodarcze i finansowe świata są już na tyle ustabilizowane, iż na ich podstawie stabilizować można cośkolwiek w zakresie przyszłego kursu walut tych krajów. Jeśli na podstawie deklaracji trójstronnej

z września powstał techniczny „układ” październikowy, to tylko dlatego, iż trzeba było ostatecznie po wesaniu przez kraje o pieniądzu „kierowanym” resztek bloku „złotego” ustalić jakie takie chwilowe modus vivendi pomiędzy funduszami wyrównawczymi, których liczba znacznie się zwiększyła po zeszłorocznych dewaluacjach. Jest to zatem konstrukcja ściśle techniczna i dostosowana dokładnie do zupełnie niezmiennie niepewnej nadal sytuacji merytorycznej. W praktyce działanie jej wygląda w sposób następujący.

Załóżmy, iż na skutek jakiegoś nieprzewidzianego wypadku (wskazujemy ciągle na niepewność, panującą w umysłach kierowników polityki pieniężnej świata...) większa masa „błędnych” kapitałów poczyna uciekać z rynku brytyjskiego na amerykański. Brytyjski fundusz wyrównawczy dla utrzymania kursu funta poczyna kupować za dewizy funty. Dewizy te zamienione na złoto płyną do Stanów Zjednoczonych, gdzie kupowane są po cenie stałej \$ 35 za uncję, a następnie ewentualnie nawet niewpuszczane do obiegu kredytowego („sterylizowane”). Jeśli ruch będzie odwrotny, złoto będzie sprzedawane przez Stany Zjedn. również po cenie oznaczonej, a więc nie istnieje już przepis z dn. 31/I 1934 r., według którego Stany sprzedawały złoto zagranicznym bankom emisyjnym w wypadku, kiedy kurs dolara w stosunku do walut złotych w Europie osiągnął „gold point” eksportu kruszcu. Cała konstrukcja opiera się więc chwilowo o jeden punkt stały—zafiksowaną cenę złota w Stanach Zjedn., ale cenę odwołałą w każdej chwili. Istnieje zatem coś w rodzaju równowagi, opartej o podstawę, która w dowolnym momencie może być natychmiast usunięta. Dopóki jednak podstawa ta istnieje, poszczególne fundusze wyrównawcze czy stabilizacyjne mogą (nie muszą...) utrzymywać obecny kurs chronionych przez nie walut na dzisiejszych poziomach. Czasami staje się to niemożliwe—właśnie z przyczyn merytorycznych—jak dowodzi tego druga dewaluacja franka francuskiego, przy której ani amerykański ani brytyjski fundusz wyrównawczy nie chciał kursu tego podtrzymać, zasłaniając się, iż współpraca w ramach deklaracji wrześniowej obowiązuje je tylko w wypadku, gdyby zaburzenia w równowadze walutowej wychodzić miały czy to z rynku brytyjskiego czy amerykańskiego. O ile by jednak merytoryczne przyczyny zaburzeń mogły nie mieć miejsca (optymizm taki wobec ostatnio ogłaszanych wskaźników koniunkturalnych nie byłby zupełnie właściwy), to przez stworzenie wspólnego rynku na złoto pomiędzy głównymi (i następnie—ubocznymi) funduszami walutowymi przy oparciu o stałą cenę złota w Stanach trwać by można w dzisiejszym stanie rzeczy jeszcze przez czas dłuższy.

Wszystko zależy zatem od właściwego rozwoju sytuacji gospodarczej i finansowej na kuli ziemskiej, a nie od techniki bankowej, która może w sposób wysoce pomysłowy częściowo zastąpić stały standard pieniężny, ale nie może czynić tego wiecznie. „Zaden międzynarodowy system pieniężny—powiada ostatnie sprawozdanie Sekretariatu Ligi Narodów o sytuacji gospodarczej świata—nie może działać z powodzeniem (bez względu na zręczność tych, którzy nim kierują), dopóki współpraca międzynarodowa nie wypracuje metod, dzięki którym gospodarstwa poszczególnych krajów przystosują się na stałe do zmiennych warunków poruszającego się świata”. Przykład drugiej dewaluacji francuskiej wykazał, iż centrum zagadnienia leży nie w takiej czy innej polityce pieniężnej—ale w takiej



czy innej polityce gospodarczej, w jej całości. Dopóki ta nie stworzy możliwości stabilizacji ogólnogospodarczej, cały gmach nowego „standardu” pieniężnego będzie mógł rozpaść się w jedną dobę

i z ograniczonego kontaktu funduszy walutowych nie urodzi się nigdy żaden prawdziwie trwały system pieniężny, którego świat tak niezbędnie potrzebuje.

A. W-ski

## PROBLEM FINANSOWY I INWESTYCYJNY WARSZAWY

**P**ROBLEM Warszawy odgrywa w naszym życiu społeczno-gospodarczym doniosłą rolę, a jednocześnie jest to problem, który nie znalazł dotychczas należnego ze względu na swoje znaczenie omówienia i oświetlenia w publicystyce gospodarczej.

Pragnę tu omówić kilka aktualnych momentów tego zagadnienia i dać materiał, który mógłby posłużyć do podjęcia dalszych rozważań w tej sprawie.

W stosunku do ludności „wielkowiejskiej”, tj. zamieszkałej w miastach, liczących powyżej 100 tys. mieszkańców, ludność różnych stolic wynosiła: Paryż 43·9%, Warszawa 35·2%, Londyn 24·2%, Berlin 21·3%, Rzym 15·2%. Poza Paryżem, którego rola we Francji jest—podobnie jak Warszawy—zupełnie wyjątkowa, Warszawa gromadzi najwyższy odsetek ludności miejskiej. Liczba ludności Warszawy przewyższa sumę ludności we wszystkich 4 stolicach dzielnicowych (Krakowa, Lwowa, Poznania i Wilna).

Rozmiar problemu Warszawy w ogólnej gospodarce Państwa obrazuje zespół charakterystycznych liczb, których kilka przytaczam ze względu na ich wyjątkową wymowę. Budżet wydatków zwyczajnych Warszawy wynosi ok. 30% wydatków zwyczajnych wszystkich miast polskich (łącznie ze stolicą). Warszawa obejmuje np. 45% świadectw przemysłowych I kat. handlowej, 20%—obrotów, zgłaszanych do podatku przemysłowego. W wielu dziedzinach gospodarczych Warszawa reprezentuje 20÷40% produkcji całego kraju. W handlu, finansach, życiu politycznym i kulturalnym znaczenie Warszawy jest dominujące.

Problem stołeczności Warszawy opracował pierwszy Stanisław Rychliński<sup>1)</sup>, który zebrał niezmiernie bogaty materiał dla tego tematu i oświetlił go wnikliwie i wszechstronnie.

Z materiału statystycznego wynika, że skupia się w Warszawie w wielu bardzo ważnych dziedzinach życia jedna trzecia część, połowa lub nawet więcej działalności w stosunku do całego Państwa.

Warszawa, jako centrum kraju, największe skupienie ludności, a jedyne wielkie miasto w skali światowej, ma specjalne warunki w stosunku do całego Państwa i specjalne zadania, które spełnić musi, by rozwój Państwa nie napotykał na tamy i zapory przez brak istotnych powiązań z głównymi ośrodkami kraju.

Przed Warszawą stoi właśnie zadanie związania wszystkich prac kraju, wszystkich centrów gospodarki, przemysłu i handlu, a przede wszystkim związania centrów o specjalnym znaczeniu obronnym z resztą kraju.

Wszystkie centra, mające znaczenie obronne, muszą być celowo powiązane z krajem, nie mogą istnieć same dla siebie. Ich wartość wzrasta się wielokrotnie przez skuteczne powiązanie w jeden organizm; jedyne przez to każdy ośrodek może z największą wartością spełnić swe zadanie.

Wiązanie prac w oddalonych ośrodkach z centrum Państwa, z jego sercem, od którego zależy bezpośrednio pulsowanie życia we wszystkich komórkach organizmu państwowego—jest szczególnie ważne i dla przygotowania obrony i dla zdrowego rozwoju gospodarczego. Dziś właśnie, gdy buduje się centralny okrąg przemysłowy, gdy buduje się i rozwija powiązania komunikacyjne z morzem, z Gdynią, z zagłębiami kopalnianymi, gdy planuje się podnoszenie na wyższy poziom życia terenów na wschodzie Państwa—staje się ogromnie ważne uwzględnienie specjalnej roli wiążącej Warszawy we wszystkich tych pracach.

I tak, jak wyjątkowa rola Paryża uznana została już przed wiekami, i dostosowano do niej odpowiednią miarę, tak i rola Warszawy winna być uznana jako nadrzędna. I trzeba to powiedzieć, że nie można już dziś zmienić tej roli Warszawy bez osłabiania i rozkładania siły Państwa. W kraju naszym, ubogim w kapitały i słabo zunifikowanym gospodarczo, siła leży w skupianiu i wiązaniu w sposób naturalny, organiczny życia poprzez najmocniejszy węzeł—węzeł Warszawy.

Są to—jak wykazaliśmy—zadania obrony i zadania gospodarcze. Poza tymi zadaniami stoją przed Warszawą ogromne zadania kulturalne i społeczne. Państwo nasze musi posiadać powiązania silne z Zachodem i powiązania te stale rozszerzać i umacniać. Powiązanie to z natury rzeczy musi odbywać się przez Warszawę, i stąd Warszawa dla spełnienia tej roli musi stopniowo upodabniać się pod względem zagospodarowania do stolic zachodu Europy.

To dla powiązania kulturalnego ze światem, a dla prac podniesienia kultury kraju Warszawa również musi mieć poziom życia, dający mniejszym ośrodkom wzory kulturalne, wzory pracy społecznej. Innej drogi w tych sprawach być nie może.

Uwzględnić tu również trzeba specjalną rolę Warszawy w planowaniu gospodarczym Państwa. Musi ono przede wszystkim uwzględniać te ośrodki, które są wyjściowymi, kluczowymi dla rozwoju ogólnego. Gdy zasoby na zaspakajanie potrzeb inwestycyjnych są nieznaczne w stosunku do ich wielkości, trzeba je rozdystrybuować przede wszystkim z myślą, by wkłady dzisiejsze jak najszybciej dawały możliwie największy zysk dla gospodarki narodowej i w ten sposób jak najszybciej pracowały dla tworzenia nowych kapitałów inwestycyjnych. Oczywiście, uwzględnione też muszą być inne kryteria.

Rentowność społeczna inwestycji w Warszawie jest bardzo duża.

Jest rzeczą bezsporną, że potrzeby wszystkich obywateli mają jednakowe prawa do opieki ze strony Państwa, i że rozwój odległych prowincyj jest dla ogólnego rozwoju kraju niezmiernie ważny. Jednak przy planowaniu inwestycyjnym kraju musi się mieć jednocześnie na uwadze specjalną sytuację Warszawy, specjalne znaczenie inwestycji warszawskich, które tworzą

<sup>1)</sup> „Warszawa jako stolica Polski”, Warszawa, 1936.

i oszczędzają wielkie wartości i są przez to czynnikiem, przyspieszającym proces inwestowania kraju.

Tak jak potrzeby Gdyni cała Polska uznała za wyjątkowe, jak budowę centralnego okręgu przemysłowego przyjęła opinia z entuzjazmem, słusznie dopatrując się w tych inwestycjach kluczowych rozwiązań gospodarczych o wielkiej doniosłości dla kraju, tak i sprawa rozwoju i inwestycyjnego uzbrojenia Warszawy winna być uznana za zagadnienie szczególnej wagi państwowej i gospodarczej, bo i tamtych kapitalnych prac nie można prowadzić w oderwaniu od centrum kraju. Pracom rozbudowy w różnych dziedzinach muszą odpowiadać prace inwestycyjne Warszawy. Inaczej groziłoby inwestycjom, budowanym w kraju, poszczególnym ośrodkom oderwanie od najistotniejszej, organicznej więzi z życiem całego Państwa.

Z tych przesłanek wyprowadzić trzeba wnioski podstawowe: ■

1) że to skupienie ludzkie, mając wielkie specjalne i zróżnicowane potrzeby, musi mieć warunki unormowane pod względem finansowym na dalszą przyszłość, by możliwe było planowanie inwestycyjne i planowanie zaspakajania wszystkich najistotniejszych potrzeb społecznych i kulturalnych na długą metę;

2) że wobec wiekowych zaniedbań w urządzeniach, zaspakajających najprymitywniejsze potrzeby inwe-

stycyjne, trzeba wyjątkowego wysiłku obecnego pokolenia, by w ciągu najbliższych lat przygotować Warszawę do życia dla przyszłości, do rozwoju, który narzuci jej dynamika ogólnego życia w Państwie.

Problem finansowania potrzeb Warszawy nie mógł być ujęty jasno i sprecyzowany, dopokąd sprawy finansowe i gospodarcze nie były uporządkowane. W okresie złej gospodarki finansowej, dużych deficytów budżetowych i chaotycznych poczynań inwestycyjnych, które nie odpowiadały najżywośniejszym potrzebom miasta, trudno było mówić o planowaniu finansowym i o planowaniu inwestycyjnym.

Dziś widoczny jest ten problem na tle uporządkowanej gospodarki finansowej i wyraźnej linii prac inwestycyjnych.

Ogólna suma deficytów za lata ubiegłe, którą zastał obecny Zarząd Miasta, wynosiła przeszło zł 78·6 miln. Od 1934 r. gospodarka finansowa Warszawy została uporządkowana i budżet zrównoważony. Cztery lata gospodarki przy zrównoważonym budżecie—to okres dostatecznie długi dla wyprowadzenia wniosków o kształtowaniu się budżetu w przyszłości, a w związku z jego wykonaniem—o zaspakajaniu potrzeb Warszawy.

Budżet Warszawy w ciągu ostatnich 4 lat kształtował się w sposób następujący (w tys. zł):

	1934/35 (wykonanie)			1935/36 (wykonanie)			1936/37 (budżet)			1937/38 (budżet)		
	budżet zwycz.	budżet nadzwycz.	razem	budżet zwycz.	budżet nadzwycz.	razem	budżet zwycz.	budżet nadzwycz.	razem	budżet zwycz.	budżet nadzwycz.	razem
Dochody	91 975	50 183	142 158	91 769	41 471	133 240	92 187	24 720	116 907	97 863	15 033	112 896
Wydatki	89 259	52 803	142 062	91 258	41 862	133 120	91 612	24 2 5	116 907	97 711	15 185	112 896

Jak widzimy, budżet nadzwyczajny, w którym mieszczą się wydatki inwestycyjne (nie wyłącznie), ulegał stałemu kurczeniu i wynosi w bież. roku zł 15 miln., tj. mniej niż  $\frac{1}{3}$  budżetu nadzwyczajnego z 1934/35 r., kiedy warunki były przychylniejsze dla zaciągnięcia większych kredytów.

Poniżej zamieszczony wykres ilustruje rozwój wpływów i wydatków Warszawy w ciągu ostatnich 7 lat. Nie będę tu zatrzymywał się dłużej nad szczęśliwą w ostatnich latach ewolucją tych linii, do zejścia się których trzeba było użyć dużych wysiłków i ograniczyć wydatki na zaspakajanie bieżących potrzeb.

Likwidacja dawnych deficytów, konwersja dawnych zobowiązań krótkoterminowych, uporządkowanie kredytu krótkoterminowego, stała płynność i wypłacalność—przywróciły stan normalny i zaufanie do gospodarki Warszawy.

Dochoady i wydatki m. st. Warszawy



Z drugiej zaś strony kierunek prac inwestycyjnych stał się wyraźny. Dąży on do zaspakajania przede wszystkim najpilniejszych potrzeb miasta, do uzbro-

jenia w inwestycje podstawowe, w które Warszawa jest bardzo uboga, jak: kanalizacja, wodociągi, chodniki i jezdnie, do zaspokojenia potrzeb budownictwa szkolnego, komunikacji itp.

Przez swoje prace inwestycyjne wiąże się Warszawa z krajem, dokumentuje, że rozumie rolę, jaką spełniać musi dla Państwa. Stąd rozbudowa wielkich arterii wylotowych, które budzą poważny ruch inwestycyjny w nowych, dalej od śródmieścia leżących dzielnicach Warszawy, a także budzą inwestycje poza granicami miasta, których koszt jest wielokrotnie większy od wkładów inwestycji miejskich.

W ciągu ostatnich lat przeprowadziła Warszawa prace inwestycyjne, których porównanie z wynikami lat poprzednich wykazuje wyraźną poprawę. W ciągu ostatnich 4 lat, łącznie z bież. rokiem, wydano na inwestycje ok. zł 100 miln.—w tym na budowę nowych ulic i placów, na melioracje i roboty nad Wisłą ok. zł 30 miln., na budowę nowych gmachów szkolnych i budowę Muzeum Narodowego zł 12·8 miln., na inwestycje w szpitalach i zakładach opiekuńczych zł 3·5 miln., na przewody wodociągowo-kanalizacyjne zł 26·5 miln., na inwestycje w tramwajach i autobusach zł 15 miln., na inwestycje w gazowni zł 3·5 miln.

W porównaniu do 3-lecia inwestycyjnego 1931/32 ÷ 1933/34 w okresie ub. 3-lecia 1934/35 ÷ 1936/37 inwestycje Warszawy wydatnie zwiększono.

Widoczna jest tu znaczna poprawa, jednakże analiza budżetu i nasilenie potrzeb inwestycyjnych wykazują, że tempo rozbudowy jest za małe w stosunku do ogromnych potrzeb. A potrzeby inwestycyjne są wielkie: do sieci wodociągowej np. przyłączone jest obecnie tylko 71·6% nieruchomości, do sieci kanalizacyjnej

39·7%. Jest rzeczą oczywistą, że dostarczenie wszystkim mieszkańcom wody i urządzeń kanalizacyjnych jest najprymitywniejszym zadaniem gminy. Aby w dzisiejszym stanie przeprowadzić wodociągi i kanalizacje do tych nieruchomości, które już istnieją, bez uwzględnienia stałego przyrostu, potrzeba byłoby ok. zł 300 miln.

Tak samo podstawową inwestycją jest nawierzchnia ulicy. Obecnie Warszawa ma zabrukowanej powierzchni ulic ok. 400 ha, co stanowi 5·4% obszaru miasta, podczas gdy stosunek ten w 1916 r. przed powiększeniem obszaru Warszawy wynosił ok. 10%. Zanotować tu trzeba jednak znaczną poprawę, gdyż w 1919 r. stosunek ten wynosił 3·3%. Jest rzeczą charakterystyczną, że przez powiększenie obszaru Warszawy 3½-krotnie stosunek ulic do obszaru zmniejszył się 3-krotnie.

Stan 30% niezabrukowanych ulic nie zmniejsza się wcale na skutek stałego przyrostu nowych ulic. Sumę, potrzebną na ułożenie bruków na ulicach miasta już zamieszkałych, można określić na zł 125 miln.

Na potrzeby komunikacji tramwajowej potrzeba wielu milionów złotych. Gdy weźmiemy również pod uwagę konieczność budowy arterii N-S po lewej stronie Wisły, budowę alei na Szkarpie, budowę mostu u wylotu Karowej i wreszcie czekającą Warszawę budowę metro, które również należy do najkonieczniejszych potrzeb, budowę szkół, szpitali, ogrodów itd. itd., otrzymamy w sumie wydatki, sięgające sum olbrzymich i dla obecnej struktury budżetu Warszawy zupełnie nierealnych.

Nie próbuję tu ściśle podliczyć potrzeb inwestycyjnych „bieżących”, corocznych i sum, potrzebnych na zaspokojenie starych zaniedbań, ale już z tych pozycji widoczne jest, że na doprowadzenie do uporządkowania Warszawy w najistotniejszych dla rozwoju miasta potrzebach trzeba ok. zł 60 miln. rocznie, by w ciągu 10 lat przeprowadzić konieczne uzbrojenia inwestycyjne.

Wobec prowadzonych prac nad „inwentarzem” braków niedługo będzie można z większą ścisłością określić potrzebne na inwestycje Warszawy sumy.

Przymierzenie tych kwot z podrachowania najistotniejszych potrzeb Warszawy z zł 25 miln. średnio wydatkowanymi w ciągu ostatnich 4 lat na inwestycje, które muszą przecież zaspakajać również narastające z roku na rok potrzeby, a nie tylko łątać dziury stałych i chronicznych, a raczej historycznych już braków — wskazuje, że potrzeby Warszawy nie mieszczą się w ramach obecnej struktury budżetu.

Konieczny rozwój inwestycji Warszawy nie zmieści się również w zaciąganych kredytach, które nie mogą wzrastać do wysokości tych sum, które są rokrocznie potrzebne na przeprowadzenie koniecznych inwestycji.

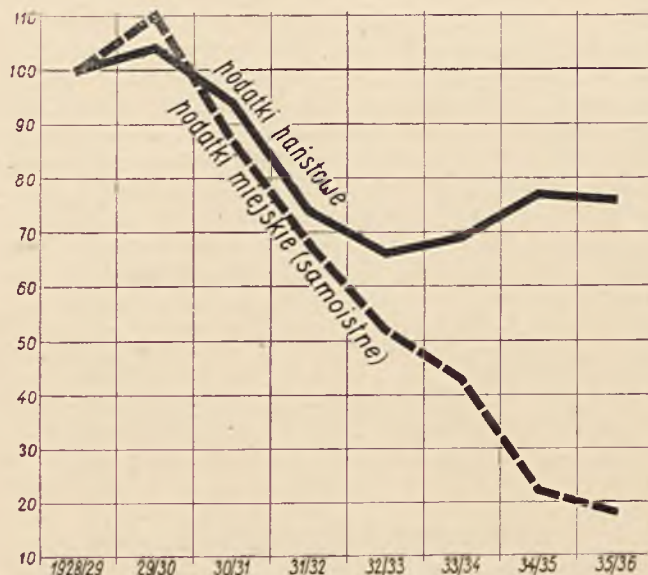
Urealnienie budżetu — to jest najistotniejsza wielka sprawa finansów Warszawy.

Podstawą każdego zdrowego budżetu miasta jest objęcie najważniejszych i najpilniejszych żywotnych potrzeb. Tym czasem budżet Warszawy w obecnej swojej konstrukcji nie może stać się wzrastających, najpilniejszych życiowych potrzeb zaspokoić, również w dziedzinie budżetu zwyczajnego, i dlatego choć został zrównoważony finansowo, choć zmora deficytów budżetowych nie gnębi Warszawy, to jednak nie może on zabezpieczyć wyrównania tych olbrzymich potrzeb i zaniedbań, które winny być odrobione.

Trudności finansowe Warszawy pogłębia spadek wpływów podatkowych miasta, który przy porównaniu z 1928 r. jest przeszło 2-krotnie większy niż spadek

bezpośrednich podatków państwowych w Warszawie. Również samoistne podatki miejskie odgrywają bardzo znikomą rolę, wobec czego wpływy Warszawy opierają się na udziałach i dodatkach do podatków państwowych. W związku z tym ubytek wpływów podatkowych musiał być wyrównany zwiększeniem przelewów z przedsiębiorstw miejskich, co oczywiście nie jest objawem dodatnim.

Wpływy z podatków miejskich samoistnych i z podatków bezpośrednich państwowych z obszaru m. st. Warszawy  
(rok 1928/29=100)



Wprowadzony przed dwoma laty podatek specjalny od wynagrodzeń pracowników miasta był pewnym ekwiwalentem za ubytek wpływów. Obecnie już i to źródło dochodów nie istnieje, co oznacza ubytek zł 6·5 miln. dochodu. I dlatego poza budżetem inwestycyjnym miejskich, który powinienby opierać się na trwałych finansowych podstawach, a nie jedynie na rokrocznie zaciąganych kredytach i otrzymywanych dotacjach, również budżet zwyczajny Warszawy wymaga poważnych zmian, sięgających samej struktury finansów Warszawy.

Nie jest rzeczą dobrą utrzymywanie takiego stanu, przy którym wpływy na normalną konieczną rozbudowę inwestycyjną składają się — poza nieznacznymi przelewami z przedsiębiorstw — z pożyczek i dotacji. Już to samo wskazuje na zmienność budżetu inwestycyjnego i zależność w pierwszym rzędzie od możliwości kredytowych miasta w poszczególnych latach budżetowych, gdy tym czasem prace inwestycyjne Warszawy — to nie luksus, który może być zaspokojony, lub nie, lub zaspakajany tylko w latach szczęśliwszych pod względem otrzymanych kredytów, ale stała bezwzględna konieczność rozwoju, która musi być uwzględniona przy ustalaniu źródeł dochodowych miasta.

Dzisiaj więc, po 4 latach zrównoważonej i uporządkowanej gospodarki, widoczne jest, że w ramach obecnego budżetu nie pomieszczą się wszystkie najistotniejsze potrzeby miasta, że nie pomieszczą się normalne i konieczne prace inwestycyjne. To jest istota problemu finansowego Warszawy.

Budżet miasta winien stwarzać warunki rozwoju i normalnej rozbudowy Warszawy, odpowiadające roli i znaczeniu jej służby dla całego Państwa.

Wł. Lewandowski

# KRONIKA GOSPODARCZA

## AKCJA POMOCY ZIMOWEJ BEZROBOTNYM

### NORMY ŚWIADCZEŃ PRZEMYSŁU

W Izbie Przemysłowo-Handlowej w Warszawie odbyła się konferencja z przedstawicielami centralnych związków przemysłowych w celu ustalenia branżowych norm ofiar na pomoc zimową. Ogólne normy, ustalone dla przemysłu, wynoszą  $1 \div 3^0/00$  od obrotu w 1936 r. lub 1937 r., przy czym dla poszczególnych gałęzi produkcji przemysłowej mają być określone stawki branżowe przez Naczelny Wydział Wykonawczy Ogólnopolskiego Komitetu w porozumieniu z samorządem gospodarczym i zainteresowanymi organizacjami. W braku ścisłych stawek branżowych ma być stosowana najwyższa skala wymiaru, tj.  $3^0/00$  od obrotu. Tendencją Ogólnopolskiego Komitetu jest ustalenie nie jednej sztywnej stawki dla całej branży, lecz uzależnienie jej od wysokości uzyskiwanego dochodu, a więc np. przedsiębiorstwa, nie wykazujące dochodu w ostatnim roku, winny ofiarować  $1^0/00$ , przedsiębiorstwa, wykazujące małą rentowność— $2^0/00$ , a przedsiębiorstwa, wykazujące dużą rentowność— $3^0/00$ .

Stosownie do tych zaleceń ustalił swe normy Polski Związek Przemysłowców Metalowych.

Związek Przemysłu Chemicznego ustalił, iż przedsiębiorstwa, nie wykazujące dochodu, ofiarują  $1^0/00$  od obrotu, przedsiębiorstwa, wyka-

zujące rentowność do  $4\% - 2^0/00$ , a  $3^0/00$  dadzą przedsiębiorstwa, wykazujące rentowność powyżej  $4\%$ .

Związek Hut Szklanych ustalił, iż huty szklane, pracujące bez dochodu, ofiarują  $1^0/00$ , a wykazujące dochód— $2^0/00$ .

Związek Polskich Fabryk Portland Cementu ustalił normę sztywną w wysokości  $2^0/00$  dla wszystkich przedsiębiorstw.

Wreszcie przemysł cukrowniczy zadeklarował łączną ofiarę wszystkich cukrowni w wysokości 2·1 miln. kg cukru; wartość tej ofiary wynosi  $5^0/00$  od obrotu wszystkich cukrowni.

### PRZEMÓWIENIE RADIOWE GEN. GÓRECKIEGO

Przewodniczący Sekcji Zbiórki Pieniężnej Ogólnopolskiego Komitetu Zimowej Pomocy Bezrobotnym Gen. Dr Roman Górecki wygłosił w dn. 24 b. m. przemówienie przez radio, zatytułowane „Wszyscy świadczymy”, w którym podkreślił, iż tegoroczna akcja na rzecz bezrobotnych oparta jest na powszechności. Zasadą jest, aby całe społeczeństwo choć małymi ofiarami ulżyło niedoli bezrobotnych. Akcja ta oparta jest na poczuciu obywatelskim. Nie ma przymusu. Normy zostały uchwalone przez organizacje robotnicze, zawodowe, handlowe i gospodarcze.

### UCHWAŁY RADY MINISTRÓW

W dn. 22 b. m. odbyło się pod przewodnictwem Pana Premiera Gen. Sławoja-Składkowskiego posiedzenie Rady Ministrów, poświęcone sprawie planu inwestycyjnego na następny okres.

W dn. 24 b. m. odbyło się pod przewodnictwem Pana Premiera Gen. Sławoj-Składkowskiego posiedzenie Rady Ministrów, na którym przyjęto szereg projektów ustaw, które Rząd wniesie do Sejmu na nadchodzącej sesji budżetowej.

Rada Ministrów przyjęła m. in. projekt ustawy w sprawie obniżenia komornego oraz zmiany ustawy o ochronie lokatorów. Projekt przedłuża do dn. 31/XII 1938 r. obniżkę komornego, wprowadzoną dekretem Prezydenta Rzplitej z listopada 1935 r., oraz przewiduje stopniową likwidację ochrony lokatorów do lipca 1943 r.

Następnie, Rada Ministrów przyjęła projekt ustawy o ulgach przy regulacji hipotecznej, który ma na celu zmniejszenie kosztów pierwotkowej regulacji hipotecznej nieruchomości ziemskiej o obszarze do 50 ha, położonej poza granicami administracyjnymi miast.

Z kolei przyjęto projekt ustawy o opłatach stemplowych i sądowych, związanych z przeniesieniem własności nieruchomości. Projekt przewiduje obniżenie opłat stemplowych i sądowych przy zawieraniu umów notarialnych o nabycie drobnych własności rolnych.

W dalszym ciągu posiedzenia Rada Ministrów przyjęła projekty ustaw: o utworzeniu Sądu Apelacyjnego w Toruniu, o zmianie prawa górniczego oraz o ułatwieniach w poszukiwaniu i wydobywaniu minerałów bitumicznych.

Projekt ustawy o ułatwieniach w poszukiwaniu i wydobywaniu minerałów bitumicznych ma na celu stworzenie dogodniejszych warunków dla kopalnictwa naftowego, ułatwiając szczególnie poszukiwania pionierskie oraz racjonalną eksploatację kopalń.

Rada Ministrów przyjęła z kolei projekty ustaw o należnościach gmin z tytułu rozliczenia z właścicielami zniesionych obszarów dworskich, o uregulowaniu zaległości udziałów w publicznych przedsiębiorstwach melioracyjnych, o kwalifikacjach zawodowych do nauczania w państwowych przemysłowych szkołach wyższych nieakademickich, projekt noweli do rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z marca 1928 r. o usuwaniu nieczystości i wód opadowych oraz kilka projektów ustaw ratyfikacyjnych konwencji międzynarodowych.

Rada Ministrów uchwaliła ponadto rozporządzenie, zmieniające tabelę stanowisk we władzach i urzędach państwowych. Rozporządzeniem tym Rada zniósła tytuły pomocników kancelaryjnych, administracyjnych oraz rachunkowych i wprowadziła inne tytuły służbowe, uwzględniając w ten sposób wielokrotne starania organizacji urzędniczych w tej sprawie.

## GÓRNICCTWO I PRZEMYSŁ

### GÓRNICCTWO WĘGLOWE

**ROKOWANIA W SPRAWIE UMOWY EKSPORTOWEJ Z GÓRNICCTWEM ANGIELSKIM.**—Delegacja polskiego przemysłu węglowego, z Dyrektorem Polskiej Konwencji Węglowej P. Prezesem Cybulskim na czele, wyjechała w dn. 23 b. m. do Londynu, gdzie toczyć się będą w dalszym ciągu rokowania w sprawie przedłużenia porozumienia eksportowego polsko-angielskiego, które wygasa w końcu b. r.

Wraz z delegacją przemysłu polskiego udał się do Londynu Dyrektor Departamentu Górniczo-Hutniczego Min. Przemysłu i Handlu P. Czesław Peche.

**STAN PRZEMYSŁU WĘGLOWEGO W PAŹDZIERNIKU 1937 R.**—Sytuacja przemysłu węglowego w październiku—pod wpływem dalszego zwiększenia się zapotrzebowania zarówno wewnątrz kraju, jak i na rynkach zagranicznych—kształtowała się pomyślnie, chociaż zaznaczyć należy, że w bieżącym roku sezonowy wzrost zapotrzebowania na węgiel był znacznie słabszy niż w roku poprzednim. W rezultacie ogół-

ne wydobycie węgla kamiennego wzrosło o 4·91%, natężenie zaś produkcji, tj. przeciętna dzienna wytwórczość—przy takiej samej liczbie dni roboczych, jak i we wrześniu—zwiększyła się w tym samym stopniu, osiągając ok. 129 tys. t. W przemyśle koksiańskim zaznaczyła się pewna poprawa—zarówno w zakresie produkcji, jak i zbytu ogólnego. W przemyśle brykietarskim przy utrzymanej produkcji nastąpiło nieznaczne zwiększenie zbytu.

Liczbowo stan przemysłu węglowego w październiku—według danych tymczasowych—ilustruje poniższe zestawienie (w tys. ton):

Rejony węglowe	Wydobycie	Zbyt w kraju <sup>1)</sup>	Eksport	Zapasy na zwalach <sup>2)</sup>
Śląski . . . . .	2 558	1 497	921	615
Dąbrowski . . . . .	568	401	140	298
Krakowski . . . . .	228	202	—	94
<b>Razem:</b>	<b>3 354</b>	<b>2 100</b>	<b>1 067</b>	<b>1 007</b>
Wrzesień 1937 . . . . .	3 197	1 974	983	1 064
Październik 1936 . . . . .	3 157	2 234	841	908

Jak wynika z powyższego zestawienia, wydobycie węgla kamiennego w październiku wzrosło w porównaniu z wrześniem o 157 tys. t (4·91%), w stosunku zaś do października 1936 r. zwiększyło się o 197 tys. t (6·24%). Wzrost wydobycia nastąpił głównie w rej. śląskim i krakowskim, wydobycie bowiem w rej. dąbrowskim w miesiącu sprawozdawczym nieznacznie zmalało.

Ogólne wydobycie węgla kamiennego w okresie styczeń—październik 1937 r. wynosiło 29 648 tys. t—wobec 23 716 tys. t w tym samym okresie 1936 r., a więc wzrosło w b. r. o 5 932 tys. t (25·01%).

Ogólny zbytu węgla kamiennego w październiku wzrósł o 120 tys. t (7·10%). Ponieważ zbytu krajowy wzrósł w stosunkowo mniejszym stopniu niż eksport, przeto w ustosunkowaniu się zbytu krajowego do eksportu nastąpiło pewne przesunięcie na korzyść eksportu; w ten sposób udział zbytu krajowego w ogólnym zbycie zmalał do 66·31%, eksportu zaś wzrósł do 33·69% (odpowiednie liczby dla września wynosiły: 66·7% i 33·24%).

Zbyt krajowy węgla kamiennego w październiku wzrósł o 126 tys. t (6·38%), w porównaniu jednak z październikiem 1936 r. zmalał o 134 tys. t (6·00%).

Udział poszczególnych grup odbiorców w zbycie krajowym węgla w październiku w porównaniu z wrześniem ilustruje poniższe zestawienie:

	Wrzesień		Październik	
	tys. ton	%	tys. ton	%
Przenysł . . . . .	1 108	56·13	1 136	54·10
Koleje żelazne . . . . .	309	15·65	305	14·52
Pozostali odbiorcy (przeważnie węgiel dla opalu domowego) . . . . .	557	28·22	659	31·38
<b>Razem:</b>	<b>1 974</b>	<b>100·00</b>	<b>2 100</b>	<b>100·00</b>

Wzrost zbytu węgla na rynku krajowym wywołany został głównie sezonowym zwiększeniem się zapotrzebowania na cele opalu domowego, a w mniejszym stopniu dla celów przemysłowych, natomiast dostawy węgla dla kolei żelaznych nieznacznie zmalały. Zapotrzebowanie węgla ze strony przemysłu wynosiło 1 136 tys. t—wobec 1 108 tys. t we wrześniu, a zatem wzrosło o 28 tys. t (2·53%). Na wzrost ten wpłynęło pewne zwiększenie odbioru węgla ze strony koksiań—głównie w związku z pomyślnie kształtującą się koniunkturą w przemyśle hutniczo-żelaznym. Ponadto zaznaczył się pewien wzrost odbioru węgla ze strony przemysłu chemicznego oraz rolnictwa łącznie z jego przemysłami przetwórczymi. Odbiór węgla przez pozostałe gałęzie przemysłu nie wykazywał poważniejszych odchyśleń w porównaniu z wrześniem—z wyjątkiem przemysłów, wkraczających w okres martwej koniunktury, a przede wszystkim przemysłów: cementowego, ceramicznego łącznie z cegielniami i wapiennikami oraz przemysłu cukrowniczego.

Od początku roku, tj. w okresie styczeń—październik, zbytu węgla na rynku wewnętrznym wynosił 17 812 tys. t—wobec 14 851 tys. t w analogicznym okresie ub. r., czyli w b. r. wzrósł o 2 961 tys. t (19·94%).

Eksport węgla kamiennego w październiku wzrósł w stosunku do września o 84 tys. t (8·55%).

Ponieważ ogólny zbytu węgla łącznie z zużyciem na cele techniczne kopalń i deputaty był nieco większy od bieżącej produkcji—przeto

z a p a s y węgla na zwalach kopalnianych w miesiącu sprawozdawczym zmalały o 57 tys. t i wynosiły na dz. 31/X 1937 r. 1 007 tys. t.

Liczba robotników, zapisanych w kopalniach węgla kamiennego, w całym Państwie w październiku wzrosła o 1 222—wskutek dalszego pomyślnego rozwoju koniunktury w przemyśle węglowym. Nadmienić przy tym należy, że zwiększenie załóg nastąpiło we wszystkich rejonach węglowych, jednak w stopniu niejednakowym, bowiem znacznie silniejszy wzrost zaznaczył się w rej. śląskim i dąbrowskim, wówczas gdy wzrost liczby zapisanych robotników w kopalniach rej. krakowskiego był stosunkowo bardzo niewielki. Zestawienie poniższe ilustruje stan zatrudnienia w poszczególnych rejonach węglowych:

Rejony	Wrzesień	Październik
Śląski . . . . .	51 874	52 798
Dąbrowski . . . . .	18 253	18 524
Krakowski . . . . .	6 732	6 759
<b>Razem:</b>	<b>76 859</b>	<b>78 081</b>

Ceny węgla w kraju pozostały niezmiennione; zanotować przy tym należy, że na rynku wewnętrznym dał się zaobserwować dość silny wzrost zapotrzebowania na sortymenty opałowe, zbytu zaś sortymentów przemysłowych kształtował się, jak i w poprzednich miesiącach, pomyślnie. Na odcinku cen eksportowych nastąpiła pewna stabilizacja, przy czym notowano za tonę węgla górnośląskiego fob Gdynia/Gdańsk sh 14/6 ÷ 21/- w zależności od kraju przeznaczenia.

Frachty morskie na przewóz węgla zarówno do portów morza Bałtyckiego, jak i portów śródziemnomorskich kształtowały się w miesiącu sprawozdawczym zniżkowo, zaznaczyć jednak należy, że spadkowi stawek frachtowych nie towarzyszyła jednocześnie zwiększona podaż tonażu. Za statek ok. 3 000 t płacono—w sh: Sztokholm, Göteborg 6/9, Kopenhaga 6/6, Aarhus 6/9, Tromsøe 9/6, Oslo 7/6, Bergen 8/3, Drondjem 8/9, Stavanger 8/-, Helsingborg, Wiborg, Aabo 6/6, Tallinn 7/-, Ryga 7/-, Rouen 11/-, Bordeaux 14/6, Nantes 13/- ÷ 13/6, Nice 18/-, Bayonne 16/6, Amsterdam 7/- ÷ 7/3, Antwerpia 6/6, Alger/ Bona/ Philippeville /Sfax/Oran 13/- ÷ 13/6, Wenecja 12/9 ÷ 13/-, Livorno, Genova 11/9 ÷ 12/-, Rio de Janeiro 18/-, Buenos Aires 19/-, porty Jugosławii 13/-.

Produkcja koksu wynosiła w październiku 202 tys. t—wobec 193 tys. t we wrześniu, a zatem wzrosła o 9 tys. t (4·66%), natężenie zaś produkcji, tj. przeciętna dzienna wytwórczość—w związku z większą o 1 liczbą dni roboczych w porównaniu z wrześniem—wzrosła w stopniu znacznie mniejszym, mianowicie o 1·10%. Ogólny zbytu koksu wynosił 207 tys. t—wobec 198 tys. t, zatem zwiększył się o 9 tys. t (4·55%), a więc prawie tak samo jak produkcja. Z ogólnego zbytu koksu na zbytu krajowy przypada 169 tys. t, czyli o 9 tys. t (5·63%) więcej w porównaniu z wrześniem, a na eksport 38 tys. t, a więc tyleż, co we wrześniu. Wzrost zbytu koksu na rynku krajowym był wynikiem wzmoczonego odbioru zarówno ze strony przemysłu, którego ogólne zapotrzebowanie wynosiło 121 tys. t—wobec 114 tys. t we wrześniu (wzrost o 7 tys. t—6·14%), jak i na cele opalu domowego, dostawy bowiem koksu na te cele wynosiły w październiku 45 tys. t—wobec 42 tys. t, tj. o 7·14% więcej w porównaniu z wrześniem.

Eksport koksu do poszczególnych krajów w październiku w porównaniu z wrześniem ilustruje następujące zestawienie (w tys. ton):

	Wrzesień	Październik
Szwecja . . . . .	17	17
Norwegia . . . . .	4	3
Austria . . . . .	7	9
Włochy . . . . .	4	4
Rumunia . . . . .	2	2
W. M. Gdańsk . . . . .	4	2
Inne . . . . .	—	1
<b>Razem:</b>	<b>38</b>	<b>38</b>

Z powyższego zestawienia wynika, że eksport koksu uległ bardzo nieznacznym przesunięciom.

Ponieważ ogólny zbytu koksu w październiku przewyższył bieżącą produkcję o 5 tys. t, przeto zapasy jego w miesiącu sprawozdawczym zmalały w takim samym stopniu i wynosiły na dz. 31/X 52 tys. t.

Stan załogi robotniczej w koksiańskich w październiku zmalał w porównaniu z wrześniem o 11 i wynosił w końcu miesiąca sprawozdawczego 2 600 osób.

Produkcja brykietów w październiku wynosiła 22 tys. t, czyli utrzymała się na poziomie z poprzedniego miesiąca, natomiast ogólny zbytu brykietów wzrósł o 1 tys. t i wynosił również 22 tys. t. Ponieważ ogólny zbytu brykietów odpowiada bieżącej produkcji, przeto zapasy brykietów utrzymały się na poziomie poprzedniego miesiąca. Stan załogi robotniczej w brykietniach utrzymał się mn. w. na poziomie poprzedniego miesiąca, wynosząc 159.

1) Bez zużycia własnego kopalń i deputatów.

2) Obliczone przy uwzględnieniu węgla, zużytego na cele własne kopalń, na deputaty oraz węgla, skróconego przy sprawdzaniu zapasów.

3) Liczby, dotyczące eksportu, omówiliśmy szczegółowo w zes. 45/1937, str. 1418.

## PRZEMYSŁ NAFTOWY

**NOWE DOWIERCENIE.**—W otworze świdrowym „Polmin 5/0” kopalni przedsiębiorstwa „Polmin” w miejscowości Oparę pow. drobhobycznego w głębokości 398·5 m nawiercono złożę gazu ziemnego, którego ciśnienie po zamknięciu głowicy, umieszczonej u wylotu rur, ustaliło się na 34 atm. Otwór zarurowano kolumną 14”, postawioną wodoscześnie w głęb. 132·84 m, i ruchomą kolumną rur 12”, sięgającą do głębokości 395·08 m. Od wierzchu do głęb. 176 m przewiercono pokłady szarych łupków, następnie do spodu otworu—pokłady łupków, przegradzanych ławicami piaskowców. Objawy gazów ziemnych wystąpiły w głębokości 186, 250 oraz 311 m. Strop piaskowca, zawierającego złożę gazu, nawiercono w głębokości 393 m. Poza wodą słodką, stwierdzoną w głęb. ok. 7 m — innych wód nie było. Ponieważ zachodzi obawa, że w razie zamknięcia otworu świdrowego, gaz przedostanie się poza kolumnę rur, część gazu umyślnie odprowadzana jest w powietrze, zachowując ciśnienie na głowicy ok. 20 atm.

Równocześnie prowadzone są pomiary w celu ustalenia zdolności produkcyjnej otworu. Dotychczasowe wyniki pomiarów wykazały, że wydajność otworu przy wolnym wypływie wynosi ok. 60 m<sup>3</sup>/min., przy ciśnieniu zaś 20 atm. w głowicy i przeciwcisnieniu 10 atm.—ok. 25 m<sup>3</sup>/min. Jest to zatem w Oparach pierwszy produktywny otwór gazowy, znajdujący się w odległości ok. 26 km od znanych ze swej wydajności złóż daszawskich i prawie w tej samej odległości od terenów boryslawskich. Dotąd na terenie gm. Oparę wykonano jeszcze niewiele prac wiertniczych, odwiercając: w 1933 r.—295 m, 1934 r.—571 m i 1936 r.—30 m, oraz zakładając w latach 1933÷1936 po 1 otwórze rocznie.

## PRZEMYSŁ WŁÓKIENNICZY WIZYTA PANA WICEMINISTRA PRZEMYSŁU I HANDLU ADAMA ROSEGO W ŁODZI

W dn. 19 i 20 b. m. bawił w Łodzi P. Podsekretarz Stanu w Min. Przemysłu i Handlu Adam Rose w towarzystwie PP.: Dyrektora Dep. Przemysłowego M. Wierusz-Kowalskiego, Naczelnika Dembowskiego oraz Kierownika Referatu Włókienniczego St. Walasa. W pierwszym dniu pobytu P. Wiceminister Rose wraz z otoczeniem zwiedził szereg zakładów przemysłowych, mianowicie: Zjedn. Zakł. Włókiennicze K. Scheiblera i L. Grohmana, S. A., Zakł. Przem. Przędzalniczego „Allart, Rousseau” w Łodzi, Zakł. Przem. Karola Eiserta, Tow. Akc. Łódzkiej Fabryki Nici oraz zakłady chałupnicze, interesując się żywo poszczególnymi procesami produkcji oraz wyrażając podziw dla przedsiębiorczości łódzkiej oraz zadowolenie ze stanu i rozwoju tej produkcji. W zakładach K. Scheiblera i L. Grohmana zapoznano się szczegółowo z wytwórczością przędzy bawełniano-kotoninowej, produkowanej przede wszystkim z własnej kotoniny.

Drugi dzień wizyty P. Wiceministra Rosego poświęcony był konferencji, jaka odbyła się z przemysłem włókienniczym na terenie Izby Przemysłowo-Handlowej w Łodzi na temat krajowych surowców zastępczych oraz innych aktualnych zagadnień włókiennictwa łódzkiego.

W pierwszej części konferencji zostały wygłoszone referaty przez członków komisji, która w czerwcu b. r. odwiedziła Niemcy, Włochy i Węgry dla zbadania stanu produkcji włókien zastępczych w tych krajach. Ze względu na niezwykle interesujące obszernie uwagi, zawarte w sprawozdaniach członków komisji, badającej rozwój przemysłu włókien zastępczych za granicą, sprawozdania te kwalifikują się do oddzielnego traktowania.

W części drugiej konferencji wygłosił P. Prezes Maciszewski referat na temat kształtowania się sytuacji włókienniczej w okręgu łódzkim w 1937 r., dezyderatów bieżących przemysłu włókienniczego oraz prac Izby

Przemysłowo-Handlowej. Punktem ciężkości obrad było przemówienie P. Wiceministra Rosego, obejmujące całokształt aktualnych zagadnień włókienniczych.

Z zakresu spraw, poruszonych przez P. Prezesa Maciszewskiego, na uwagę szczególną zasługują dezyderaty, dotyczące przemysłu włókienniczego wraz z planem zaopatrzenia przemysłu bawełnianego w niezbędne surowce. Oceniając przebieg koniunktury we włókiennictwie w 1937 r. za stosunkowo niepomyślny, P. Prezes Maciszewski określił jako niepożądane zwiększenie obciążeń importu surowców jakimkolwiek opłatami, gdyż te wpływają na wzrost kosztów produkcji, co z kolei nie przyczynia się do rozwoju zbytu artykułów włókienniczych. Jako istotne zostały wymienione postulaty z dziedziny podatkowej, ubezpieczeń społecznych, oraz uwagi na temat prawa przemysłowego oraz zagadnienia chałupnictwa.

Charakteryzując sprawę zaopatrzenia przemysłu przędzalniczego w bawełnę w 1937 r., P. Prezes Maciszewski podkreślił, iż przydziały tego surowca na podstawie dotychczasowych danych, obejmujących normalne kontyngenty miesięczne i ilości nadkontyngentowe, przeznaczone na potrzeby rynku wewnętrznego, wynoszą łącznie 70 tys. t bawełny i odpadków. Przydziały te są nieco mniejsze od liczb, zaprojektowanych na tenże rok przez Zrzeszenie Producentów Przędzy Bawełnianej w listopadzie 1936 r., a wynoszących 73 tys. t bawełny i 1 800 t odpadków bawełnianych, co wskazuje na realność oceny kształtowania się sytuacji włókienniczej w 1937 r. przez Zrzeszenie. Zapotrzebowanie na 1938 r. w świetle wniosku przemysłu bawełnianego nie odbiega zbyt od poziomu 1937 r.

W przemówieniu swym P. Wiceminister Rose dał przede wszystkim wyraz zadowoleniu z tempa produkcyjnego łódzkiego, określając je terminem „żywołowość”, której należy stworzyć warunki dla jeszcze większego natężenia rozwoju. Charakteryzując rozwój przemysłu włókienniczego łódzkiego oraz uwytatniając, iż rozwojowi temu towarzyszył liberalizm gospodarczy, P. Wiceminister zwrócił uwagę na obecny układ warunków gospodarczych Państwa, zaznaczając, iż przy ich ukształtowaniu nie można nie doceniać znaczenia problemu surowcowego. Warunki obecne, przy których na potrzeby przemysłu włókienniczego importuje się 90% surowców za dewizy, nie mogą być uważane za normalne. Stan dotychczasowy winien ulec zmianie w tym kierunku, by surowce krajowe zastępcze zajęły odpowiednie miejsce w ramach liczb zapotrzebowania surowcowego przemysłu włókienniczego.

P. Wiceminister podkreśla, że zagadnienie rozwoju produkcji zastępczych surowców krajowych będzie realizowane w płaszczyźnie czynnika programowej współpracy, nie zaś przymusu. Tylko zorganizowany zakup ze strony przemysłu w zakresie surowców pochodzenia roślinnego wpłynąć może na podniesienie produkcji rolniczej pod względem ilościowym i jakościowym, całość zaś zagadnienia zbytu kotoniny posiada również znaczenie dla ziem wschodnich, zwłaszcza zaś południowo-wschodnich. Rozwój produkcji sztucznych włókien jest związany z przemysłem włókienniczym, zwłaszcza jego nastawieniem do stosowania tego włókna; ważną jest rzeczą, by jak najprędzej sztuczne włókno było w Polsce produkowane w sposób gospodarczo rentowny.

Przechodząc do innych spraw poruszonych w referacie P. Prezesa Maciszewskiego, P. Wiceminister Rose m. in. zaznaczył, że nie jest aktualna kwestia nowelizacji

prawa przemysłowego pod kątem sztucznego nadania zakładom przemysłowym charakteru zakładów rzemieślniczych.

Wreszcie, P. Wiceminister zwrócił się w imieniu Ministerstwa Przemysłu i Handlu do przemysłu o pozytywną współpracę przy realizowaniu problemów z zakresu włókienniczego, deklarując w zamian stosowanie przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu maksimum pomocy i ułatwień poszczególnym przedsiębiorstwom w ich pracy.

Wizyta P. Wiceministra Rosego w Łodzi posiada doniosłe znaczenie—zwłaszcza z punktu widzenia współpracy Ministerstwa Przemysłu i Handlu z przemysłem włókienniczym nad zagadnieniami surowców zastępczych—skoro się zważy, iż wchodzimy w okres pogłębiania rozwoju produkcji tych surowców. Rok 1938 posunie, niewątpliwie, znacznie naprzód sprawę włókna sztucznego ciętego, którego stosowanie w przemyśle włókienniczym przedstawia bardzo poważne możliwości.

## ROLNICTWO

### CZTEROLETNI PLAN MLECZARSTWA

W Polsce, jako kraju o przewadze drobnego rolnictwa, z natury rzeczy produkcja hodowlana wybija się na pierwsze miejsce. W 1936 r. stan pogłowia krów wynosił 6 772 tys. sztuk, podczas gdy 1929 r.—5 969 tys. sztuk. Z nieznacznym wahaniem obserwujemy stały przyrost pogłowia krów mlecznych. Szacunek ogólnej produkcji mleka w 1934 r. wynosił 8 978 miln. litrów przy stanie pogłowia krów w tymże roku wynoszącym 6 452 tys. sztuk. Z sumy 8 978 miln. l mleka tylko ok. 12% ulega przetworzeniu na masło i ser—reszta bywa bądź spożyta w gospodarstwach producentów, bądź też zbyta w stanie surowym na najbliższych rynkach zbytu. Możliwość zbytu mleka w stanie surowym mają tylko miejscowości, położone w stosunkowo niewielkim promieniu od większych miast lub ośrodków fabrycznych.

Stan hodowli krów pozostawia u nas jeszcze bardzo wiele do życzenia. To samo również powiedzieć można o stanie przetwórstwa mleczarskiego.

W mleczarstwie spółdzielczość mleczarska stanowi najważniejszą pozycję. W 1935 r. do uwzględnionych w statystyce 954 mleczarni spółdzielczych, należących do Związku Spółdzielni Rolniczych i Zarobkowo-Gospodarczych, dostarczono 586 270 432 kg mleka, w 1936 r. do 1 037 mleczarni dostarczono 771 590 221 kg

Polska jest krajem, eksportującym masło. W tej dziedzinie kryzys światowy odbił się dotkliwie na interesach rolnictwa. Ilustrują to najlepiej liczby. Oto w 1929 r. wywieźliśmy masła za zł 88 miln., po czym w następnych latach nastąpił gwałtowny spadek—tak, że w latach 1932 i 1933 wartość wyeksportowanego masła wynosiła po zł 4 miln., w 1934 r.—zł 5 miln., w 1935 r. podnosi się do zł 15 miln., w 1936 r.—do zł 21 miln., stanowiąc 2% ogólnej sumy wartości naszego wywozu. Ilościowo rok 1936 dorównał wywozowi w 1928 r. (11 tys. t), natomiast spadek dotyczy wartości—na skutek silnej depresji cen w okresie kryzysu.

Momentem wybitnie niekorzystnym w naszym eksporcie masła jest to, że ceny uzyskiwane na rynku np. londyńskim stoją według tamtejszych notowań na ostatnim miejscu. A rynek londyński jest dla nas najważniejszy, gdyż w 1936 r. umieściliśmy na nim masła za zł 18 miln.—na ogólną wartość wywiezionego w tym roku masła, wynoszącą zł 21 miln. W 1933 r. nie wywieźliśmy do Anglii nic, w 1934 r. za zł 4 miln., w 1935 r. za zł 8 miln. Widzimy więc, że rynek londyński w zakresie eksportu polskiego masła posiada silną dynamikę rozwojową i niewątpliwie kryje w sobie dla nas największe możliwości na przyszłość.

Zalamanie się w pewnym momencie naszego wywozu do Anglii zostało spowodowane brakiem odpowiednich przepisów, regulujących sprawę kontroli nad jakością wywożonego masła, co stwarzało warunki do oszukańczych kombinacji, uprawianych przez niektórych eksporterów. Doprowadziło to w pewnym momencie do zupełnego zahamowania naszego wywozu masła do Anglii. Po smutnych doświadczeniach luka ta została usunięta, wobec czego z powrotem zaczynamy z powodzeniem wchodzić na rynek angielski.

Niemcy, które były niegdyś najpoważniejszym odbiorcą naszego masła, pod wpływem polityki, zmierzającej do samowystarczalności, szczególnie w zakresie tłuszczów coraz bardziej tracą dla nas—jako

rynek zbytu—znaczenie. W 1933 r. sprowadziły od nas masła za zł 4 miln., w 1934 r. za zł 5 miln., w 1935 r. za zł 2 miln., w 1936 r. również za zł 2 miln. W bieżącym jednak roku nastąpił wzrost wywozu masła do Niemiec. Mamy więc do czynienia ze stopniowym cofaniem się z pewnymi wahaniami naszego eksportu masła do Niemiec i ze wzrostem tegoż do Anglii.

Uplaszanie się Polski na rynku angielskim w zakresie wywozu masła ma olbrzymie znaczenie z uwagi na jego pojemność. W 1936 r. Anglia pochłonęła ponad 80% światowego wywozu. Stąd też wyrobienie sobie odpowiedniej pozycji na rynku angielskim będzie momentem niemal rozstrzygającym dla przyszłości naszego eksportu masła w ogóle. Fakt, że eksport masła w ostatnich latach przeszedł prawie wyłącznie w ręce spółdzielczości—będzie miał niewątpliwie duże znaczenie w uregulowaniu naszej pozycji na rynkach odbiorczych, szczególnie na rynku angielskim. Olbrzymia chłonność rynku angielskiego wywołuje jednak naturalne zjawisko bardzo silnej konkurencji, powodującej obniżkę cen. Najlepsze ceny otrzymuje masło duńskie—dzięki wysokiej swojej jakości—w stosunku do którego ceny masła polskiego są niemal o połowę niższe. W związku z tym bilans handlowy Polski i rolnictwo polskie ponoszą właściwie milionowe straty.

Rynek angielski o silnej konkurencji jest dla nas najlepszym wskaźnikiem, co mamy robić, ażeby uzyskać lepsze ceny. Oto, musimy podnieść jakość naszych przetworów mleczarskich, a przede wszystkim masła. Ten moment jest punktem wyjścia naszego 4-letniego planu mleczarskiego. Muszą tutaj być sprężnięte wysiłki rolnika-producenta w zakresie podniesienia hodowli krów, higieny obory itp. z planową akcją, zmierzającą do ulepszenia techniki przetwórstwa mleczarskiego. Ten ostatni cel można osiągnąć wówczas, kiedy przetwórnia maślarzka ma odpowiednie urządzenia techniczne, posiada fachowe kierownictwo itp. Jasną jest rzeczą, że na to wszystko mogą się zdobyć tylko te spółdzielnie, które rozporządzają większym kapitałem zakładowym oraz mają zapewnioną odpowiednią ilościowo dostawę mleka do dziennej przeróbki na masło lub ser.

Dotychczasowy stan spółdzielni mleczarskich, należących do Związku Spółdzielni Rolniczych i Zarobkowo-Gospodarczych, w zakresie technicznego wyposażenia przedstawia się następująco: w 1935 r. na ogólną ilość statystycznie uwzględnionych spółdzielni mleczarskich—954—było ręcznych 840, mechanicznych—114; w 1936 r. stosunek ten układał się nie wiele lepiej: ręcznych spółdzielni mleczarskich było 891, mechanicznych—146. Natomiast jeżeli chodzi o ilość przerabianego rocznie mleka przez różne kategorie spółdzielni mleczarskich—to pod tym względem sytuacja w 1935 r. przedstawiała się następująco: spółdzielni o przerobie do 365 tys. kg mleka rocznie było 53·8%, o przerobie 365÷600 tys. kg—18·7%, o przerobie 600÷1 200 tys. kg—15·8%, o przerobie powyżej 1 200 tys. kg—11·7%.

Widzimy więc, że wśród spółdzielni mleczarskich zdecydowanie przeważają spółdzielnie drobne, ręczne, o niedostatecznej ilości przerabianego mleka. Pod tym względem najlepiej przedstawiają się spółdzielnie mleczarskie na terenie ziem zachodnich, mające przeciętnie 4-krotnie większą dostawę mleka niż w pozostałych dzielnicach. Należy dodać, że wyposażenie techniczne spółdzielni mleczarskich w tej dziedzinie przedstawia się stosunkowo bardzo dobrze, gdyż w 1936 r.

było zmechanizowanych mleczarni 63, a ręcznych—tylko 8. W innych dzielnicach stosunek ten przedstawiał się niemal odwrotnie, i ten moment jest właśnie słabą stroną polskiej spółdzielczości mleczarskiej.

W celu usunięcia niedomagań naszej spółdzielczości mleczarskiej i skierowania jej na drogi właściwego rozwoju został opracowany 4-letni plan mleczarski. Związek Spółdzielni Rolniczych i Zarobkowo-Gospodarczych R. P. zainicjował i opracował projekt takiego planu, który następnie został uzgodniony z mleczarskimi centralami handlowymi, z izbami rolniczymi oraz z dobrowolnymi organizacjami rolniczymi.

Istota 4-letniego planu mleczarskiego polega na tworzeniu spółdzielczych mleczarni okręgowych, a więc przedsiębiorstw większych, wyposażonych w odpowiednie urządzenia techniczne oraz posiadających dostateczną ilość mleka do przerobu. Urzeczywistnienie tego planu będzie wymagać przebudowy obecnego stanu spółdzielczości mleczarskiej, a więc bądź to komasacji lub likwidacji już istniejących mleczarni, bądź też przekształcenia ich z mleczarni na śmietanczarnie lub zlewnie mleka. Komasacja w wielu wypadkach jest konieczna z uwagi na częstokroć występujące fakty zbytznego zagęszczenia sieci mleczarni, konkurujących ze sobą. Maślarnia okręgowa działałaby przeciętnie w promieniu 10 km, sięgając w pewnych wypadkach do 15 km lub nawet 20 km—zależnie od możliwości komunikacyjnych. Maślarnia taka opierałaby się na bezpośredniej dostawie mleka przez producentów oraz śmietany przez własne filie śmietankowe, lub przez samodzielne śmietanczarnie, z całego terenu jej działania. Tą drogą można będzie jej zapewnić dostateczną ilość mleka lub śmietany do przerobu.

Realizacja 4-letniego planu ma iść w następującym kierunku.

Z należących w 1936 r. do Związku Spółdzielni Rolniczych i Zarobkowo-Gospodarczych spółdzielni mleczarskich w liczbie 1 083—było 180 samodzielnych śmietanczarni i 329 mleczarni okręgowych. Wg planu w latach 1937÷40 z należących obecnie do Związku spółdzielni ma ulec przekształceniu na mleczarnie okręgowe 128, na śmietanczarnie 333, połączyć się z sąsiednimi 74 i ulec likwidacji 39. W tymże czasie zupełnie nowych okręgowych spółdzielni mleczarskich ma powstać ponad 500. Prócz tego w okresie 1937÷40 przewidziane jest wybudowanie 394 budynków oraz zmechanizowanie 224 spółdzielni. Przewiduje się, że jedna spółdzielnia okręgowa winna przerabiać rocznie powyżej 1½ mln. litrów mleka. Ażeby cel ten osiągnąć—okręgowa maślarnia musi mieć podbudowę w zakładach pomocniczych w formie filij śmietankowych lub śmietanczarni samodzielnych. Należy jeszcze dodać, że większość mających powstać mleczarni okręgowych ma mieć napęd mechaniczny.

Przewidywany efekt realizacji 4-letniego planu ma się wyrażać wzrostem dostawy mleka o 420 mln. kg, czyli o ok. 55% dotychczasowego stanu.

Zrealizowanie 4-letniego planu mleczarskiego będzie mieć duże znaczenie z uwagi na podniesienie jakości naszych przetworów mleczarskich. Niewątpliwie, wpłynie to na wzrost naszego eksportu masła oraz na uzyskanie lepszej ceny, co razem wzięwszy dodatnio oddziałają na bilans handlowy Polski.

St. Milkowski

## HANDEL

### HANDEL ZAGRANICZNY

**HANDEL ZAGRANICZNY W PAŹDZIERNIKU 1937 R.**—Ogólna wartość handlu zagranicznego Polski w październiku b. r. wzrosła w porównaniu z miesiącem poprzednim o zł 10·6 mln., czyli o 5·2% (zł 214·4 mln.—wobec zł 203·8 mln.). W porównaniu z odpowiednim okresem ub. r. wzrost ten jest bardzo znaczny, gdyż w 1936 r. wyniósł on zaledwie zł 1·2 mln. (0·6%). Dzięki ostatniemu wzrostowi ogólna wartość obrotów zagranicznych osiągnęła najwyższy od 1931 r. poziom i przewyższyła największe dotąd w b. r. obroty marcowe o zł 0·1 mln. To nagłe zwiększenie obrotów zgodne jest z charakterem zmian wartości handlu zagranicznego, zachodzących w b. r.—w porównaniu z 1936 r.; linia rozwojowa w b. r. jest znacznie mniej równa, a skoki z miesiąca na miesiąc znacznie większe. Ogólny natomiast poziom obrotów jest w b. r. znacznie wyższy—przy wzrastającej tendencji.

Liczby szczegółowe handlu zagranicznego w II półroczu b. r. przedstawiają się następująco (w mln. zł):

	Przywóz	Wywóz	Saldo
Lipiec	114·7	98·2	-16·5
Sierpień	107·1	96·5	-10·6
Wrzesień	113·2	90·6	-22·6
Październik	106·1	108·3	+ 2·2

Liczby szczegółowe wykazują, że w ostatnim miesiącu po obu stronach bilansu handlowego nastąpiły niejednakowe zmiany. W przeciwieństwie do września, przywóz wykazał znaczny spadek—o zł 7·1 mln. (6·3%), podczas gdy wzrost we wrześniu wyniósł tylko zł 6·1 mln. (5·7%). W ten sposób cały poprzedni wzrost został skompensowany, jakkolwiek wydaje się być prawdopodobne, że w listopadzie będzie miał miejsce znów wzrost przywozu. W każdym razie liczby importu w b. r. charakteryzują się—tak samo, jak liczby ogólnej wartości obrotów zagranicznych—znacznymi stosunkowo wahaniami miesięcznymi.

W przeciwieństwie do importu, eksport uległ znacznemu wzrostowi—o zł 17·7 mln. (19·5%)—co znów było odmiennym zjawiskiem niż w miesiącu poprzednim. Wobec tego zaś, że zwiększenie eksportu było tak duże, wartość jego w październiku przekroczyła liczby wszystkich poprzednich miesięcy b. r. oraz odnośnych miesięcy lat poprzednich aż do 1931 r.

Powyższe zmiany w kształtowaniu się importu i eksportu, zgodnie zresztą z przewidywaniami, wyrażonymi w naszym sprawozdaniu za okres poprzedni, spowodowały zasadniczą zmianę salda obrotów, które tpo raz pierwszy od marca b. r. stało się dodatnie i wyraziło się kwotą zł 2·2 mln. Liczba ta, bezwzględnie biorąc, jest niewielka i nie

może wyrzucić poważniejszego wpływu na ukształtowanie rocznego salda obrotów zagranicznych—jest jednak bardzo charakterystyczna ze względu na to, że wskazuje na przełamanie dotychczasowej tendencji do pasywizacji handlu zagranicznego, zaczynającej ostatnio przybierać rozmiary poważne. Wydaje się jednak, że pojawienie się dodatniego salda jest przemijające, i że już w przyszłym miesiącu będzie ono ujemne, jakkolwiek w niewielkiej wysokości.

Poza tym w listopadzie należy liczyć się z niedużym zwiększeniem obrotów, wywołanym w pierwszym rzędzie zwiększeniem przywozu oraz utrzymaniem się wywozu zapewne na poziomie niezmiennym.

Pod względem handlowo-politycznym w październiku najważniejszym zdarzeniem było posiedzenie komisji rządowej mieszanej polsko-szwajcarskiej, które odbyło się w Warszawie i na którym usunięto szereg trudności, wynikających przy stosowaniu układów handlowych i płatniczych polsko-szwajcarskich. W miesiącu tym poza tym zawarte zostało porozumienie z Węgrami w sprawie importu pasz oraz prowadzone były przygotowania do rokowań o układ handlowy z Grecją. Przez cały miesiąc toczyły się rozmowy z Austrią, zmierzające do usunięcia trudności, wylaniających się ostatnio w zakresie wymiany polsko-austriackiej.

Pod względem geograficznym w przywozie na pierwszym miejscu w dalszym ciągu utrzymały się Niemcy, na drugim—Stany Zjedn., a na trzecim—Anglia, z których to krajów import nieco wzrósł. W wywozie—również bez zmiany—pierwsze miejsce zajmuje Anglia, pomimo dość wydatnego spadku eksportu, drugie miejsce—Niemcy, a trzecie i czwarte—Stany Zjedn. i Szwecja. Natomiast na piąte miejsce wysunęła się Austria, na szóstym pozostały Włochy, a na siódme spadła Holandia; dalsze zajmują: Francja, Belgia i Czechosłowacja. Poza tym wzrósł eksport do Szwajcarii, Rumunii i Egiptu, zmniejszył się zaś do: Argentyny, Norwegii, Finlandii, Danii, Brazylii, Chin i Palestyny. Udział krajów pozacuropejskich w wywozie zmniejszył się (we wrześniu wynosił 19·7%).

Pod względem towarowym wzrósł w y w ó z artykułów następujących (w mln. zł):

	Wrzesień	Październik
Jęczmień . . . . .	1·8	6·1
Węgiel . . . . .	15·9	17·8
Masło . . . . .	1·0	2·4
Cynk i pył cynkowy . . . . .	3·1	4·4
Bekony . . . . .	3·8	5·0
Szynki wieprzowe w opakowaniu hermetycznym . . . . .	4·4	5·4

Wzrósł również wywóz trzody chlewniej (zł 3·4 mln.—wobec zł 2·6 mln.), cukru (zł 0·8 mln.—wobec zł 0·1 mln.), siarczanu amonu



(zł 0·9 miln.—wobec zł 0·2 miln.), ziemniaków świeżych (zł 0·6 miln.—wobec braku we wrześniu), blachy żelaznej stalowej (zł 1·5 miln.—wobec zł 0·9 miln.), rur żelaznych stalowych (zł 1·4 miln.—wobec zł 0·8 miln.), nasion koniczyzny czerwonej i białej (zł 0·6 miln.—wobec zł 0·2 miln.), nasion, ziarn i owoców oleistych (zł 0·9 miln.—wobec zł 0·4 miln.), lnu i odpadków (zł 1·0 miln.—wobec zł 0·5 miln.), tektury, papieru, kartonu (zł 1·0 miln.—wobec zł 0·5 miln.), oraz szyn kolejowych (zł 0·9 miln.—wobec zł 0·4 miln.).

Zmniejszył się natomiast wywóz towarów poniższych (w miln. zł):

	Wrzesień	Październik
Bale, deski, łąty, opoły . . . . .	9·1	7·7
Tkaniny bawełniane . . . . .	1·6	0·5
Skóry surowe . . . . .	1·2	0·4
Nawozy . . . . .	1·0	0·3

Znizkowo kształtował się również wywóz parafiny (zł 0·9 miln.—wobec zł 1·4 miln.), fornierów i dykt (zł 3·0 miln.—wobec zł 3·5 miln.), słoju (zł 0·0 miln.—wobec zł 0·4 miln.) i tkanin wełnianych, półwełnianych—odzieżowych (zł 0·8 miln.—wobec zł 1·2 miln.).

W imporcie zwiększył się przywóz: skór futrzanych (z zł 3·7 miln. do zł 5·3 miln.), śledzi świeżych solonych (z zł 2·3 miln. do zł 3·2 miln.), tytoniu i wyrobów tytoniowych (z zł 1·8 miln. do zł 2·6 miln.), skór surowych (z zł 3·8 miln. do zł 4·4 miln.), oraz nasion, ziarn i owoców oleistych (z zł 0·8 miln. do zł 1·3 miln.); natomiast zmniejszył się przywóz: żelastwa (z zł 10·1 miln. do zł 4·6 miln.), ryżu (z zł 2·4 miln. do zł 0·1 miln.), wełny owczej surowej niepranej (z zł 3·0 miln. do zł 1·6 miln.), nawozów (z zł 1·9 miln. do zł 0·6 miln.), tłuszczów i olejów roślinnych i zwierzęcych (z zł 3·1 miln. do zł 1·8 miln.), kopyr (z zł 0·8 miln. do zł 0·2 miln.), rud cynkowych (z zł 1·3 miln. do zł 0·6 miln.) oraz rud żelaznych (z zł 2·0 miln. do zł 1·5 miln.).

**INSTRUKCJA, DOTYCZĄCA CZYNNOŚCI IZB PRZEMYSŁOWO-HANDLOWYCH, WYNIKAJĄCYCH Z PRZEPISÓW DEWIZOWYCH PRZY IMPORCIE TOWARÓW** — p. str. 1524.

## KRAJOWE RYNKI TOWAROWE

### ZBOŻA I PRZETWORY

— Ruch cen zbóż w okresie 8÷20/XI 1937 r. kształtował się następująco (w zł za 100 kg):

	8÷13/XI	15÷20/XI	Wzrost lub spadek %
<b>Pszennica</b>			
Warszawa . . . . .	29·50	30·00	+ 1·6
Poznań . . . . .	28·50	28·12½	- 1·4
Lwów . . . . .	27·44	27·11	- 1·3
Średnia . . . . .	28·48	28·41	- 0·3
<b>Żyto</b>			
Warszawa . . . . .	23·92	24·38	+ 1·9
Poznań . . . . .	22·50½	22·63	+ 0·5
Lwów . . . . .	23·19	23·42½	+ 0·9
Średnia . . . . .	23·20	23·48	+ 1·1
<b>Owies</b>			
Warszawa . . . . .	22·75	22·62½	- 0·6
Poznań . . . . .	21·13	21·13	—
Lwów . . . . .	21·87½	21·87½	—
Średnia . . . . .	21·92	21·88	- 0·2
<b>Jęczmień browarowy</b>			
Warszawa . . . . .	23·75	23·00	- 3·2
Poznań . . . . .	22·75	22·50	- 1·1
Lwów . . . . .	24·00	24·00	—
Średnia . . . . .	23·50	23·17	- 1·5
<b>Jęczmień zwykły</b>			
Warszawa . . . . .	20·63	20·38	- 1·3
Poznań . . . . .	20·25	20·25	—
Lwów . . . . .	19·75	19·87½	+ 0·6
Średnia . . . . .	20·21	20·17	- 0·2

— W okresie sprawozdawczym (od 15 do 20 listopada) na rynku zbóż i przetworów panowała tendencja niejednolita: na giełdzie warszawskiej—raczej wyżkowa, na giełdzie poznańskiej—wyraźnie zniżkowa. Obróty ogólne nieco wzrosły; podaż była dostateczna dla

zaspokojenia popytu. Na giełdzie warszawskiej wyżkę (w zł na 100 kg) odnotowały: wszystkie rodzaje pszenicy 0·50, żyto I standart 0·25, wszystkie rodzaje i gatunki mąki żytniej 0·50, otręby pszenne grube z przemiału standartowego 0·25 oraz otręby żytnie z przemiału standartowego 0·25; natomiast zniżkowały o zł 0·25 na 100 kg oba standarty owsa. Na giełdzie poznańskiej pszenica straciła zł 0·75 oraz wszystkie rodzaje i gatunki mąki pszennej zł 0·50—na 100 kg.

Ogólny obrót na giełdzie warszawskiej w okresie sprawozdawczym wyniósł 9 933 t, w tym 1 775 t żyta (dla okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, odpowiednie liczby wynosiły: 8 924 i 690).

**Warszawa.**—Ceny hurtowe według cedyły urzędowej (ostatnie notowania w tygodniu)—w zł za 100 kg parytet wagon Warszawa ładunek wagon (w nawiasach podane są notowania z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, o ile różnią się od obecnych): pszenica czerwona jara szklista 31·00÷31·50 (30·50÷31·00), —jara 29·50÷30·00 (29·00÷29·50), —jednolita 30·00÷30·50 (29·50÷30·00), —zbierana 29·50÷30·00 (29·00÷29·50), żyto I standart 693 grl 24·25÷24·50 (24·00÷24·25), —II standart 683 grl bez notowań, jęczmień browarny 22·50÷23·50 (23·00÷24·00), —I standart 20·75÷21·00, —II standart 20·25÷20·50, —III standart 19·75÷20·25, owies I standart 23·00÷24·00 (23·25÷24·25), —eksportowy 478/488 grl bez obrotów, —II standart 437 grl 22·00÷23·00 (22·25÷23·25), mąka pszenka: I gat. 0÷30% 45·50÷48·50, —I gat. 0÷50% 42·50÷45·50, —I gat. 0÷65% 41·50÷42·50, —II gat. 30÷65% 36·50÷38·50, —II gat. A 50÷65% 32·50÷34·50, —III gat. 65÷70% 30·50÷32·50, —razowa 0÷95% bez notowań, —pastewna 22·50÷23·50, mąka żytnia: I gat. 0÷50% 33·50÷34·50 (33·00÷34·00), —I gat. 0÷65% 31·50÷32·00 (31·00÷31·50), —II gat. 50÷65% 26·50÷27·50 (26·00÷27·00), —razowa 0÷95% 26·50÷27·50 (26·00÷27·00), otręby pszenne grube z przemiału standartowego 17·00÷17·50 (16·75÷17·25), —średnie z przemiału standartowego 15·50÷16·00, —miakie z przemiału standartowego 15·50÷16·00, otręby żytnie z przemiału standartowego 15·00÷15·50 (14·75÷15·25), otręby jęczmienne 14·25÷14·75.

**Poznań.**—Ceny hurtowe według cedyły urzędowej (ostatnie notowania w tygodniu)—w zł za 100 kg parytet dostawa bieżąca (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, o ile różnią się od obecnych): pszenica 27·75÷28·25 (28·50÷29·00), żyto 22·50÷22·75, jęczmień 638/650 grl 19·25÷19·75, —673/678 grl 20·00÷20·50, —700/717 grl 21·00÷21·50, —browarowy 22·00÷23·00, owies I standart 21·00÷21·25, —II standart 20·00÷20·25, mąka wraz z workiem: pszenka I gat. 0÷30% 48·50÷49·00 (49·00÷49·50), —I gat. 0÷50% 44·50÷45·00 (45·00÷45·50), —I gat. A 0÷65% 42·50÷43·00 (43·00÷43·50), —II gat. 30÷65% 39·50÷40·00 (40·00÷40·50), —II gat. A 50÷65% 34·50÷35·00 (35·00÷35·50), —III gat. 65%÷70% 31·50÷32·00 (32·00÷32·50), —razowa 0÷95% bez notowań, —pastewna bez notowań, mąka żytnia I gat. 0÷50% 32·00÷33·00, —I gat. 0÷65% 30·50÷31·50, —II gat. 50÷65% 23·50÷24·50, —razowa bez notowań, otręby pszenne grube z przemiału standartowego 16·00÷16·25, —średnie z przemiału standartowego 14·75÷15·25, otręby żytnie z przemiału standartowego 15·00÷15·75, otręby jęczmienne 15·75÷16·75.

## RYNEK AKCYJNY

za okres od 15 do 20 listopada 1937 r.

Sytuacja rynku akcyjnego kształtowała się w okresie sprawozdawczym analogicznie jak i w ubiegłym, tzn. że w dalszym ciągu utrzymywała się mocniejsza tendencja, poza którą znalazły się jedynie akcje: Starachowic (strata zł 0·25), Banku Polskiego (zł 0·50) oraz Warsz. Tow. Kopalń Węgla (zł 0·38). Obróty lekko wzrosły. Zyski kursowe pozostałych akcji kształtowały się następująco (w zł): Lilpopa 1·37, Ostrowca (ser. B) 0·25 oraz Habermuscha i Schielego 1·00. Z dniem 15/XI b. r. akcje Banku Związek Spółek Zarobkowych są notowane bez bezwartościowego kuponu dywidendowego za 1936 r., oraz akcje Norblina—bez kuponu dywidendowego za 1936/37 r. wartości zł 6·50.

Na giełdzie poznańskiej obracano akcjami Banku Polskiego i H. Cegielskiego po utrzymanym kursie, na giełdzie krakowskiej drobną transakcję zawarto akcjami Banku Polskiego po niezmiennym kursie.

### GIĘŁDA WARSZAWSKA

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Ostatni kurs w tygodniu
Bank Polski	zł 100	108·00	106·50	107·50
Warsz. Tow. Fabryk Cukru	zł 100			33·00
Warsz. Tow. Kopalń Węgla	zł 100	24·88	23·75	24·63
Lilpop	zł 100	53·75	51·75	53·25
Modrzejów	zł 50			10·00

Norblin . . . . .	zl 100	*	*	63 50
Ostrowiec ser. B . . .	zl 100	48 75	48 75	48 75
Starachowice . . . .	zl 100	30 75	30 75	30 50
Haberbusch i Schiele	zl 100	42 50	42 00	42 50

## GIEŁDA KRAKOWSKA

Akcje — w zł: Bank Polski 107 25.

## GIEŁDA LWOWSKA

Akcje w okresie sprawozdawczym nie były notowane.

## GIEŁDA POZNAŃSKA

Akcje — w zł (maksimum i minimum): Bank Polski 107 50—107 00, H. Cegielski 22 00.

## CŁO ORAZ REGULAMINACJA

**INSTRUKCJA, DOTYCZĄCA CZYNNOŚCI IZB PRZEMYSŁOWO-HANDLOWYCH, WYNIKAJĄCYCH Z PRZEPISÓW DEWIZOWYCH PRZY IMPORCIE TOWARÓW.** — Ministerstwo Przemysłu i Handlu wydało dn. 25/XI 1937 r. instrukcję dla izb przemysłowo-handlowych Nr HZ/XLI—1/461 w sprawie wykonywania czynności, wynikających z okólnika Nr 14 Komisji Dewizowej<sup>1)</sup>. Instrukcja reguluje wykonywanie czynności następujących:

- poświadczenie cen fakturowych, gdy:
  - dokument, stwierdzający uprawnienie do przywozu, nie określa wartości towaru,
  - cena fakturowa przekracza cenę przeciętną, wynikającą z pozwolenia przywozu;
  - podwyższanie wagi, uwidocznionej na pozwoleniach przywozu, wydanych z kontyngentów wartościowych;
  - stwierdzenie dopuszczalności uregulowania należności przez osobę trzecią, tj. inną niż ta, na imię której zostało wydane pozwolenie przywozu.

Instrukcja dotyczy wszelkiego importu, o ile nie jest on płatny w rozrachunku, wykonywanym przez Państwowy Instytut Rozrachunkowy lub Polskie Towarzystwo Handlu Kompensacyjnego.

Czynności wymienionych wyżej dokonują izby według właściwości terytorialnej dla firmy lub osoby, na imię której został wydany dokument, stwierdzający uprawnienie do przywozu, względnie firmy lub osoby, uprawnionej do przekazu.

Upoważnienie izby właściwej dla przekazującego stanowi novum i ma znaczenie uproszczenia manipulacji dla firm handlowych, których odbiorcy znajdują się w różnych okręgach izbowych. Na terenie Izby Przemysłowo-Handlowej w Warszawie i w stosunku do importu w transakcjach wiązanych czynności, wymienione wyżej pod pp. 1 b, 2 i 3, wykonuje Komitet Przywózowy Rady Handlu Zagranicznego.

Poświadczenie ceny fakturowej, gdy dokument, stwierdzający uprawnienie do przywozu, nie określa wartości towaru, wymagane jest, gdy towar sprowadza się na podstawie:

- zwolnienia od należności celnych na podstawie art. 22 prawa celnego („Dz. Ust. R. P.” Nr 84/1933, poz. 610),
- zniżki celnej lub zwolnienia od cła, przewidzianych w rozporządzeniach, wydanych na podstawie art. 23 ust. 1 lit. a prawa celnego,
- pozwolenia na obrót uszlachetniający czynny lub bierny,
- pozwolenia przywozu, wydanego przed dn. 27/V 1936 r. bez względu na datę oclenia towaru.

Zmiana w stosunku do obowiązujących dotychczas przepisów polega na tym, że przed wejściem w życie obecnej instrukcji poświadczano cenę towaru, sprowadzonego na podstawie pozwolenia przywozu, wydanego przed dniem 27/V 1936 r., tylko w razie jego oclenia przed tym terminem. W razie clenia po dn. 27/V 1936 r. wydawano dodatkowo kopię pozwolenia przywozu dla banku dewizowego.

Poświadczenie ceny fakturowej, gdy dokument, stwierdzający uprawnienie do przywozu, nie określa wartości towaru, różni się od poświadczenia przy przekroczeniu ceny przeciętnej, wynikającej z pozwolenia przywozu, tym, że w pierwszym przypadku nie istnieje konieczność poświadczenia ceny wraz ze wszystkimi kosztami ubocznymi. Poświadcza się cenę, wymienioną w fakturze, a więc może to być cena cif, fob, loco itp., koszty zaś uboczne winny być poświadczone jedynie na żądanie Komisji Dewizowej.

Instrukcja określa bliżej, jaką cenę należy uważać za cenę przeciętną, wynikającą z pozwolenia przywozu. Jest to mianowicie cena, wynikająca z każdorazowego stanu wykorzystania pozwolenia. Np. pozwolenie przywozu opiewa na 100 kg wartości zł 1 000 i nie jest wykorzystane, cena przeciętna wynosi zł 10 za 1 kg; jeśli na to pozwolenie importer sprowadzi 50 kg za zł 200, wówczas pozostanie do wykorzystania 50 kg za zł 800, cena przeciętna miarodajna dla drugiej partii będzie 800 : 50, czyli zł 16 za 1 kg, i dopiero przy jej przekroczeniu będzie wymagane poświadczenie, o ile zaś na to samo pozwolenie przywozu importer sprowadzi najpierw 50 kg za zł 800, wówczas przekazanie należności za tę partię może nastąpić dopiero po poświadczeniu ceny (przekroczone bowiem przeciętną cenę niewykorzystanego pozwolenia przywozu, tj. zł 10 za 1 kg); dla następnej partii miarodajna będzie cena przeciętna 200 : 50, czyli 4 za 1 kg i przy jej przekroczeniu wymagane będzie poświadczenie.

Jak wspomniano już wyżej, przy przekroczeniu ceny przeciętnej, wynikającej z pozwolenia przywozu, wymagane jest poświadczenie ceny wraz ze wszystkimi kosztami, związanymi z zakupem i transportem towaru do granicy polskiego obszaru celnego, a płatnymi bezpośrednio lub pośrednio na rzecz cudzoziemca w rozumieniu ogólnych przepisów dewizowych. Zapłata kosztów ubocznych na ręce np. przedstawiciela lub spedytora w kraju względnie do kasy P. K. P. obciąża pozwolenie przywozu na równi z przekazem za granicę. Nie jest to postanowieniem nowym, ani nie było ono wprowadzone, jak się często błędnie mniema, okólnikiem Nr 14 z dn. 16/IV 1937 r. Komisji Dewizowej, lecz wynika stąd, że wartość towaru na pozwoleniu przywozu określona jest franco granica polska.

Na równi z kosztami ubocznymi, płatnymi na rzecz cudzoziemca, traktuje się koszty, związane z transportem statkami polskimi. Instrukcja wylicza przykładowo szereg kosztów ubocznych, objętych wartością towaru, uwidocznioną na pozwoleniu przywozu. Do tych kosztów zalicza się—poza transportem i ubezpieczeniem do granicy—także prowizje, przypadające cudzoziemcom z tytułu pośredniczenia przy transakcji, procenty przy kupnie na kredyt itp. Nie są objęte wartością towaru, uwidocznioną na pozwoleniu przywozu, ogólne koszty zagraniczne, związane z działalnością importerską, jak np. utrzymywanie stałego przedstawicielstwa, składu itp.

W związku z koniecznością poświadczenia ceny wraz z odpowiednimi kosztami ubocznymi winien importer do wniosku o to poświadczenie załączyć wyszczególnienie wszystkich kosztów, nie objętych fakturą, i oświadczyć na piśmie, że towar nie jest i nie będzie poza tym obciążony żadnymi innymi kosztami, związanymi z zakupem i transportem towaru do granicy polskiego obszaru celnego.

O ile towar nie jest fakturowany franco granica polska (cif port polski) i dokładne określenie kosztów, związanych z transportem, nie jest w chwili składania wniosku o poświadczenie ceny możliwe, wówczas należy do wniosku załączyć zaświadczenie spedytora (względnie armatora) o przypuszczalnej wysokości zagranicznych kosztów, płaconych za jego pośrednictwem. Poświadczenia wydawane będą w postaci odpowiedniej pieczętki, umieszczonej na fakturze lub przedłużku. W przypadkach przekroczenia ogólnej wartości towaru, oznaczonej na pozwoleniu przywozu, wydawany będzie dodatkowo odpis pozwolenia, który również winien być przez importera załączony do wniosku dewizowego (wyjątek—patrz niżej).

Na przepisy, dotyczące kosztów ubocznych, objętych wartością towaru, uwidocznioną na pozwoleniu przywozu, winien importer zwrócić szczególną uwagę. Możliwie dokładne ich określenie już w podaniach o pozwolenie przywozu pozwoli bowiem na uniknięcie niejednego późniejszego poświadczenia ceny. Całkowicie nowe jest uregulowanie poświadczenia cen fakturowych w przypadku przekroczenia ogólnej wartości pozwolenia przywozu z kontyngentu wartościowego. Poświadczenia takie będą wydawane z zachowaniem jednego z następujących warunków:

- posiadanie przez odpowiednią izbę przemysłowo-handlową rezerwy na dany kontyngent;
- posiadanie przez Komitet Przywózowy Rady Handlu Zagranicznego R. P. rezerwy na dany kontyngent,
- udzielenie awansu na najbliższy kontyngent przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu.

Podania o poświadczenie ceny należy we wszystkich przypadkach składać do izby przemysłowo-handlowej (w Warszawie do Komitetu Przywózowego Rady Handlu Zagranicznego R. P.), przy czym jednak poświadczenia w przypadkach b i c doręczane będą importerowi wprost przez Komitet Przywózowy.

Bez zachowania jednego z wymienionych wyżej pod pp. a—c warunków poświadczenie ceny przy przekroczeniu ogólnej wartości pozwolenia przywozu z kontyngentu wartościowego może być wydane jedynie, o ile importer posiada drugie nieprzetworzone pozwolenie przywozu na ten sam towar i ten sam kraj, które jest na tyle niewykorzystane, że może być z jego kopii dla banku dewizowego odpisane przekroczenie pierwszego pozwolenia przywozu. Wydanie takiego poświadczenia uzależnione jest od uprzedniej zgody Komisji

<sup>1)</sup> P. tyg. „Polska Gospodarcza” zesz. 16/1937, str. 564.

Dewizowej, do której należy złożyć wobec tego wniosek dewizowy na zwykłym formularzu, zaznaczając na odwrocie prośbę o zezwolenie na poświadczenie ceny. Poświadczenie będzie w tym wypadku wydane bez odpisu mimo przekroczenia ogólnej wartości pozwolenia przywozu.

Przy przydziałach z kontyngentów wartościowych może importer uzyskać podwyższenie wagi z jednoczesnym utrzymaniem pierwotnej wartości pozwolenia. Otrzymuje on wówczas dodatkowe pozwole-

nie przywozu, przy czym w rubryce „wartość” umieszcza się klauzulę „łącznie z wartością pozwolenia przywozu Nr ....”.

Odnośnie stwierdzania dopuszczalności uregulowania należności przez osobę trzecią instrukcja nie wprowadza żadnych zmian w stosunku do przepisów, dotychczas obowiązujących.

Nowa instrukcja wchodzi w życie z dniem 1/XII 1937 r. Jednocześnie tracą moc obowiązującą wszelkie przepisy wydane uprzednio w sprawach, uregulowanych tą instrukcją.

## KOMUNIKACJA I TRANSPORT

**WPROWADZENIE W ŻYCIE KOLEJOWYCH KONWENCYJ PRZEWOZOWYCH TZW. RZYMSKICH.**—Rezultatem konferencji rewizyjnej konwencji przewozowych tzw. berneńskich z dn. 23/X 1924 r., odbytej w październiku i listopadzie 1933 r. w Rzymie, są: konwencja międzynarodowa o przewozie osób i bagażu kolejami żelaznymi oraz konwencja międzynarodowa o przewozie towarów kolejami żelaznymi—obydwie z dnia 23/XI 1933 r.<sup>1)</sup> W konferencji rewizyjnej wzięło udział 25 państw i wszystkie one sygnowały obydwie wymienione wyżej konwencje. Z tych 25 państw—ratyfikowało konwencje dotąd 19 państw, a mianowicie: Austria, Belgia, Czechosłowacja, Dania, Estonia, Francja, Holandia, Jugosławia, Łotwa, Luksemburg, Niemcy, Norwegia, Polska, W. M. Gdańsk, Rumunia, Szwajcaria, Szwecja, Węgry i Włochy. Nie ratyfikowały dotąd konwencji: Bułgaria, Finlandia, Grecja, Hiszpania, Liechtenstein i Turcja. Portugalia, która uczestniczyła w obecnie obowiązujących konwencjach tzw. berneńskich, nie wzięła udziału w obradach konferencji rewizyjnej w Rzymie i nie sygnowała, ani nie ratyfikowała dotąd konwencji rzymskich.

Rząd szwajcarski, który na podstawie przepisów konwencji berneńskich sprawuje pewne funkcje natury proceduralnej, związane z tymi konwencjami, uznał, że ilość złożonych ratyfikacji daje już podstawę do ustalenia daty wejścia w życie obydwu konwencji rzymskich i w tym celu zwołał do Berna na dz. 17/XI 1937 r. konferencję dyplomatyczną. Wychodząc z założenia, że 10-miesięczny okres czasu powinien wystarczyć do wykonania prac przygotowawczych, związanych z wprowadzeniem w życie nowych konwencji, Rząd szwajcarski zaproponował dz. 1/X 1938 r. jako datę wejścia w życie tych konwencji. Ponadto, biorąc pod uwagę okoliczność, że załącznik I (przepisy o przewozie przedmiotów, przyjmowanych do przewozu warunkowo) do konwencji z dn. 23/XI 1933 r. został w międzyczasie zrewidowany oraz że wprowadzenie w życie nowego załącznika I wymaga już zastosowania postępowania, przewidzianego w konwencji z 1933 r., Rząd szwajcarski zaproponował wprowadzenie w życie § 3 art. 60 i załącznika VI do konwencji z 1933 r. nie od dn. 1/X 1938 r. lecz z wcześniejszą mocą obowiązującą.

Charakterystyczne jest, że Rząd szwajcarski, zwołując konferencję dyplomatyczną, o której mowa, i proponując dzień 1/X 1938 r. jako datę wejścia w życie nowych konwencji, nie powołał się na art. 63 obydwu tych konwencji, w myśl których może on z chwilą, gdy dana konwencja zostanie ratyfikowana przez 15 państw, porozumieć się z zainteresowanymi rządami celem zbadania wraz z nimi możliwości wprowadzenia tej konwencji w życie. Należy przypuszczać, że powołanie się na taki przepis zostało zaniechane ze względu na wątpliwości natury prawnej, wysuwane zresztą przez piśmiennictwo fachowe (także polskie—p. „Polska Gospodarcza” zesz. 37/1936, str. 1077). Przeciwno zastosowaniu art. 63 konwencji rzymskich przemawia bowiem ta okoliczność, że przepis ten właściwie nie obowiązuje, gdyż konwencje rzymskie nie weszły jeszcze w życie. Przepis ten będzie mógł znaleźć zastosowanie prawne dopiero przy wprowadzeniu w życie konwencji przewozowych, które zastąpią konwencje rzymskie.

Na konferencji w Bernie, która się odbyła w dn. 17/XI 1937 r., postanowiono:

1) wprowadzić w życie z dniem 1/X 1938 r. konwencję międzynarodową o przewozie osób i bagażu kolejami żelaznymi oraz konwencję międzynarodową o przewozie towarów kolejami żelaznymi—obydwie z dn. 23/XI 1933 r.;

2) uchylić z dniem 1/X 1938 r. moc obowiązującą konwencji międzynarodowej o przewozie osób i bagażu kolejami żelaznymi z dn. 23/X 1924 r. oraz konwencji międzynarodowej o przewozie towarów kolejami żelaznymi z tej samej daty wraz z protokołem końcowym z dn. 23/X 1924 r. i aktem dodatkowym z dn. 2/IX 1932 r., zastępując równocześnie wszystkie te umowy konwencjami, wymienionymi wyżej w p. 1;

3) spowodować, by § 3 art. 60 i załącznik VI konwencji międzynarodowej o przewozie towarów z dn. 23/X 1933 r. mógł być stosowany już z dniem 1/I 1938 r.;

<sup>1)</sup> Obie konwencje zostały szczegółowo omówione w zeszytach tygodnika: 2/1934 (str. 56) i 10/1934 (str. 312).

4) zwrócić się do Portugalii, która uczestniczyła w konwencjach z 1924 r., a nie sygnowała konwencji z 1933 r., z prośbą przystąpienia do tych ostatnich konwencji.

W ten sposób określona została wreszcie data wejścia w życie konwencji rzymskich, które dopiero po upływie 5 lat od ich uchwalenia zostaną wprowadzone pomimo uchwały, zawartej w protokole końcowym, zalecającej tak pośpieszną ratyfikację, by ich wejście w życie mogło nastąpić najpóźniej w dn. 1/I 1935 r.

W związku z wprowadzeniem nowych konwencji międzynarodowych nastąpią pewne zmiany w polskim prawie przewozowym. Przede wszystkim będzie musiał ulec zmianie art. 4 p. 8 ustawy o zakresie działania Ministra Kolei Żelaznych i o organizacji urzędów kolejowych z dn. 12/VI 1924 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 57/1924, poz. 580), w myśl którego regulaminy przewozu mogą być wydawane tylko w granicach obowiązujących ustaw, a odchylenia od tych ustaw dopuszczalne są tylko dla uzgodnienia regulaminów przewozu z konwencjami berneńskimi z dn. 23/X 1924 r. oraz dla określenia sposobu postępowania w razie przeszkód w przyjęciu, przewozie i wydaniu przesyłek. Ponieważ konwencje berneńskie z 1924 r. przestaną obowiązywać w komunikacji międzynarodowej z końcem września 1938 r. i staną się w ten sposób nieaktualne, zniknie wszelka podstawa (ratio legis) do tego, by wiązać z nimi w jakikolwiek bądź sposób polskie wewnętrzne prawo przewozowe. Biorąc pod uwagę okoliczność, że wprowadzanie w regulaminach przewozu odchyliń od ogólnie obowiązujących ustaw (przede wszystkim od Kodeksu Handlowego i od prawa cywilnego) musi być jednak dokonywane w pewnych ramach, zaprojektowano taką zmianę ustawy z dn. 12/VI 1924 r., by te odchylenia były dopuszczalne dla uzgodnienia regulaminów przewozu z każdorazowo obowiązującymi konwencjami o przewozie osób i bagażu oraz o przewozie towarów kolejami żelaznymi. W ten sposób zapewni się ciągłość rozwoju prawa przewozowego wewnętrznego w zależności od prawa międzynarodowego, będącego wytworem zdobyczy teoretycznych i praktycznych państw europejskich, należących do konwencji przewozowych.

Tak więc z chwilą przeprowadzenia omawianej zmiany ustawy z dn. 12/VI 1924 r. wewnętrzne polskie regulaminy przewozu będą musiały być uzgodnione z nowymi konwencjami rzymskimi w tych wszystkich punktach, w których przepis regulaminu stanowi odchylenie od obowiązujących ustaw.

Z tych względów zamierzone jest wprowadzenie w życie nowego regulaminu przewozu przesyłek towarowych z tą samą datą, co i konwencji międzynarodowej o przewozie towarów kolejami żelaznymi, oraz uzgodnienie obecnie obowiązującego regulaminu przewozu osób, bagażu i przesyłek ekspresowych z konwencją międzynarodową o przewozie osób i bagażu kolejami żelaznymi. Uzgodnienie tego ostatniego regulaminu nastąpi w formie zmian, które zostaną wprowadzone w życie równocześnie z odnośną konwencją.

W końcu należy zaznaczyć, że wprowadzenie w życie konwencji rzymskiej o przewozie towarów będzie miało wpływ także na wejście w życie układu i regulaminu o listach przewozowych na zlecenie. W układzie bowiem art. 5 tego układu wchodzi on w życie wraz z załączonym do niego regulaminem, skoro go ratyfikują lub do niego przystąpią co najmniej 3 sąsiadujące ze sobą państwa, najwcześniej jednak z chwilą wejścia w życie konwencji rzymskiej o przewozie towarów. Do układu tego przystąpiła dotąd Grecja i Hiszpania, a ratyfikowała go Polska, Włochy, Węgry, Estonia i Łotwa. Z posiadanych informacji wynika, że zamierzają ratyfikować ten układ także i inne państwa Europy Środkowej i Południowej, jak: Jugosławia, Rumunia, Czechosłowacja i Austria, wobec czego przewozy za listami przewozowymi na zlecenie obejmą prawdopodobnie dosyć znaczną liczbę państw, należących do konwencji rzymskiej.

Z. M.

**ZMIANY W CZECHOSŁOWACKO-POLSKIEJ TARYFIE ZWIĄZKOWEJ.**—Zarządzeniami, ogłoszonymi w „Dz. Tar. i Zarządź. Kolej.” Nr 48 + 49/1937, wprowadzono do Części II czechosłowacko-polskiej taryfy związkowej szereg zmian i uzupełnień, spośród których na uwagę zasługują niżej wyszczególnione:

Z ważnością od dn. 15/XI 1937 r. zmieniono stawki opłat przewozowych na odległościach P. K. P. od stacji Lasek do punktu stycznego 28 dla wszystkich gatunków drewna, objętego taryfą artykułową Nr 202, zawartą w zeszyt. 4 wymienionej taryfy. W porównaniu z poprzednimi opłatami stawki obecne są znacznie niższe (o ok. 30%).

Do wspomnianej taryfy artykułowej 202 włączono z ważnością od dn. 20/XI 1937 r. stację Waliły dla umożliwienia eksportu do Czechosłowacji papierówki (drewna celulozowego) świerkowej, sosnowej, jodłowej i osikowej.

Taryfę artykułową Nr 102 uzupełniono nową relacją „Granica Państwa pod Grajewem” dla tranzytu przez P. K. P. drewna tartego z Czechosłowacji do Prus Wschodnich.

Obowiązująca od dn. 1/VIII 1936 r. taryfa Część II, zeszyt 8, na przewóz surowców i wyrobów ceramicznych, została z dniem 1/XII 1937 r. uchylona. Od tej samej daty straciła również swą ważność „Tabela przetrachowania” z dn. 1/XI 1936 r., wydana w ramach czechosłowacko-polskiego związku kolejowego. W miejsce

uniważnionej taryfy zeszyt 8 wprowadzone zostanie z ważnością od dn. 1/XII 1937 r. nowe jej wydanie.

Do zeszytu 9, Części II powyższej taryfy włączono zniżone opłaty na tranzytowy przewóz olejów roślinnych: gorczycznego, konopnego, kukurydzowego, lnianego, makowego, rzepakowego i słonecznikowego od granicy Państwa pod Śniatyniem-Załuczem do czechosłowackiej stacji granicznej Černý Aršov. Zniżona opłata będzie miała zastosowanie w okresie 1/XI 1937 + 30/VI 1938.

W zeszyt 9, do taryfy artykułowej Nr 212 włączono stację Bohumin ČSD jako stację odbiorczą dla przesyłek łubinu, nadawanych z poszczególnych stacji P. K. P.

Z ważnością od dn. 20/XI 1937 r. wprowadzono do wymienionej taryfy zeszyt 9, nową taryfę artykułową Nr 112 na przewóz zboża (żyto, pszenica, owies, jęczmień i proso) z Czechosłowacji do Polski, a mianowicie od czechosłowackich stacji granicznych Černý Aršov i Trebušany do stacji P. K. P. Toruń Mokre i Danzig (Gdańsk) Lettor.

## ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE

### ROZBUDOWA FLOTY RYBACKIEJ

Równoległe z wyjątkowo w ostatnim czasie pomyślnym i intensywnym rozwojem floty handlowej, rozbudowuje się bardzo pokaźnie również flota rybacka. Coraz częściej opuszczają Stocznice Rybackie Morskiego Instytutu Rybackiego w Gdyni duże kutry rybackie, coraz częściej słyszy się o wejściu w skład floty rybackiej nowego większego obiektu morskiego, zakupionego za granicą.

Obecnie mamy do zanotowania nowy ważny fakt w tej dziedzinie, mianowicie zamówienie na stoczniach okrętowych 5 specjalnych dużych stalowych jednostek rybackich, przeznaczonych dla połowów dalekomorskich. Jednostki te, których plany zostały opracowane z uwzględnieniem coraz to wzrastających potrzeb rybołówstwa morskiego, zamówiło Ministerstwo Przemysłu i Handlu na 2 stoczniach, mianowicie: niemieckiej — „Jos. L. Meyer” w Pappenburgu n. Ems — 2 lugry, oraz gdańskiej — „Stocznia Gdańska” (The International Shipbuilding and Engineering Co. Ltd.) — 3 lugry. Trzeba zaznaczyć, że zamówione lugry są pierwszymi tego rodzaju jednostkami, wykonywanymi na zlecenie naszego Państwa.

Dwa identyczne lugry śledziowe, budowane przez stocznice „Jos. L. Meyer”, będą posiadały następujące charakterystyczne dane:

długość między pionami . . . . .	35'00 m
największa szerokość na wręgach . . . . .	7'50 „
wysokość boczna . . . . .	3'32 „
średnie zanurzenie przy pełnym załadunku statku	2'60 „
nośność użyteczna . . . . .	150 ton
pojemność ładowni . . . . .	1 000 beczek szkockich <sup>1)</sup>
szybkość maksymalna . . . . .	10 węzłów

Lugry te zostaną wykonane wg najnowszych przepisów i pod specjalnym nadzorem Towarzystwa Klasyfikacyjnego „Bureau Veritas”. Posiadać one będą najwyższą klasę tego towarzystwa dla statków, przeznaczonych do „służby rybackiej”, odpowiednio wzmocnionych dla jazdy w lodzie. Napęd statków będzie motorowy. Silniki Diesla, oryginalnej fabrykacji f. „Deutsche Werke-Kiel” (typ 6Mu-421), będą bezpośredniozwrotnymi, bezsprężarkowymi, 4-taktowymi motorami o normalnej mocy 330 KMe przy obrotach 340 na minutę, oraz maksymalnej mocy 360 KMe przy 375 obrotach na minutę.

Powyższe lugry mają być, zgodnie z umową, wykonane i oddane w terminach: 10/III 1938 r. — pierwszy lugier oraz 15/V 1938 r. — drugi, o ile nie powstaną przeszkody, spowodowane „siłą wyższą”.

Trzy identyczne lugry śledziowe, budowane przez „Stocznice Gdańską”, będą posiadały dane charakterystyczne nieco inne, mianowicie:

długość między pionami . . . . .	35'00 m
największa szerokość na wręgach . . . . .	7'60 „
wysokość boczna . . . . .	3'50 „
średnie zanurzenie przy pełnym załadunku statku	2'75 „
nośność statku . . . . .	200 ton

<sup>1)</sup> Wymiary beczek szkockich: wysokość 31<sup>1</sup>/<sub>4</sub> cali, średnica — 21 cali.

Napęd tych 3 jednostek, również budowanych wg przepisów i pod nadzorem „Bureau Veritas”, będzie motorowy, przy czym motory główne będą oryginalnej fabrykacji „Maschinenfabrik Augsburg-Nürnberg” (MAN) w Augsburgu. Motory te typu G 6 Vu 42, o mocy normalnej 350 KMe przy 350 obrotach na minutę, pozwolą tym statkom na rozwinięcie szybkości 10 węzłów.

Jednostki, budowane przez „Stocznice Gdańską”, mają być wykonane i oddane do dn. 1/VII 1938 r., o ile nie powstaną przeszkody, spowodowane „siłą wyższą”. Nowe statki rybackie wezmą już udział w jesiennej kampanii rybołówczej 1938 r.

Udzielenie zamówienia „Stocznicy Gdańskiej” pozwoli zastosować na tych statkach cały szereg wyrobów polskiego pochodzenia, co zostało zagwarantowane odpowiednimi paragrafami w umowie ze Stocznice. Budowa całej serii jednakowych jednostek umożliwi niewątpliwie polskim producentom konkurencyjną fabrykację oraz wejście na rynek okrętowy, co ma zasadnicze znaczenie z punktu widzenia tworzącego się rodzimego przemysłu okrętowego.

Umowa ze „Stocznice Gdańską” poza tym zawiera odpowiednią klauzulę odnośnie zatrudnienia na tej stocznicy elementu polskiego, który z racji oddania poważnego zamówienia ma być zarówno w dziale robotniczym, jak i biurowo-technicznym pokaźnie zwiększony.

Całość zamówienia, udzielonego „Stocznicy Gdańskiej”, będzie poza tym zaliczona na poczet tzw. „robót zastępczych”, przewidzianych częścią II umowy z dn. 29/II i 30/VII 1928 r., zawartej między Rządem R. P. i „Stocznice Gdańską”.

Nadmienić należy, że nowe jednostki floty rybackiej będą pod każdym względem odpowiadały najnowocześniejszym wymogom techniki okrętowej, przewyższając niejednokrotnie pod względem urządzeń i wielkości podobne typem statki, będące w użyciu za granicą.

Statki te, wykonywane na obcych stocznicach specjalnych, mają być równocześnie prototypami dalszych tego rodzaju jednostek, których budowa, już na stocznicach krajowych, przewidziana jest kilkuletnim planem inwestycji morskich.

G. N.

**PRACA PORTU GDYŃSKIEGO W PAŹDZIERNIKU 1937 R.** — Miesiąc sprawozdawczy w porcie gdyńskim wyróżnił się ponownie znakomitymi wynikami, wyrażającymi się w dziale obrotu towarowego ogólną liczbą 813 012 t (we wrześniu — 755 714 t).

Ruch statków pod względem ilościowym również wzmożył się dość znacznie w październiku, przysłyły mianowicie 563 statki (we wrześniu — 492) o łącznym tonażu 496 935 nrt (482 531), wyszło statków 556 (we wrześniu — 505) o łącznym tonażu 495 412 nrt (492 440). Zwraca uwagę bardzo stosunkowo niewielki wzrost ogólnego tonażu w porównaniu ze wzrostem ilości statków. Zjawisko to tłumaczy się spadkiem średniego tonażu statku, zawijającego do Gdyni, który w październiku wyniósł 882,7 t (we wrześniu — 980,7). Średni postój statku w porcie wyniósł w październiku 49,2 godz. (we wrześniu — 48,5). Średnia zaś ilość statków, przebywających jednocześnie w porcie — 45. W kolejności bander pierwsze miejsce zajęła w październiku ponownie Polska, następną zaś — Szwecja, Niemcy, Norwegia, Finlandia, Anglia i Włochy.

W obrocie towarowym na obrót zamorski przypadło w październiku 802 566 t, z czego na przywóz—115 429 t (116 684), na wywóz zaś—687 137 t (631 594). Inne rodzaje obrotu towarowego wyraziły się, jak zwykle, bardzo niskimi liczbami, wynosząc: obrót przybrzeżny—1 484 t (1 272) i obrót drogą wodną z wnętrzem kraju—8 962 t (6 165).

Na przytoczone powyżej ogólne liczby zamorskiego przywozu i wywozu złożony się w miesiącu sprawozdawczym następujące pozycje (w tonach):

Przywóz	Wywóz
Nasiona różne . . . . .	Zboże . . . . .
„ oleiste . . . . .	Strączkowe . . . . .
Ryż surowy . . . . .	Mąka ryżowa . . . . .
Owoce świeże . . . . .	Mąka pastwana . . . . .
„ suszone . . . . .	Ryż wyluszczoney . . . . .
Konserwy owocowe . . . . .	Słód . . . . .
Orzechy i migdały . . . . .	Owoce świeże . . . . .
Kawa . . . . .	Konserwy owocowe . . . . .
Herbata . . . . .	Nasiona i rośliny . . . . .
Kakao . . . . .	Szynki i inne peklowane . . . . .
Korzenie . . . . .	Bekony . . . . .
Rośliny i mater. rośl. . . . .	Drób i ptactwo bite . . . . .
Żywica . . . . .	Jaja . . . . .
Śledzie świeże . . . . .	Masło . . . . .
„ solone . . . . .	Cement . . . . .
Rudy różne i wypalki pir. . . . .	Sól . . . . .
Piryty . . . . .	Węgiel eksportowy . . . . .
Oleje . . . . .	„ bunkrowy . . . . .
Smola i smary . . . . .	Koks . . . . .
Asfalt . . . . .	Oleje i parafina . . . . .
Tłuszcze i oleje roślinne . . . . .	Tłuszcze zwierzęce . . . . .
„ zwierzęce surowe . . . . .	Przetwory mięsne . . . . .
Tran . . . . .	Cukier . . . . .
Napoje alkoholowe i inne . . . . .	Napoje alkoholowe . . . . .
Tytoń . . . . .	Spirytus . . . . .
Siarka . . . . .	Makuchy . . . . .
Przetwory chemiczne . . . . .	Melasa . . . . .
Farby . . . . .	Wytłoki buraczane . . . . .
Garbniki . . . . .	Salmiak . . . . .
Fosforyty . . . . .	Karbid . . . . .
Żuźle Thomasa . . . . .	Farby . . . . .
Sól potasowa . . . . .	Mączka kostna . . . . .
Skóry . . . . .	Biel cynkowa . . . . .
Wełna . . . . .	Sól potasowa . . . . .
Odpadki wełniane . . . . .	Saletra . . . . .
Przędza wełniana . . . . .	Nawozy azotowe (siarcz. amonu) . . . . .
Bawełna . . . . .	Skóry . . . . .
Odpadki bawełny . . . . .	Tkaniny . . . . .
Przędza bawełniana . . . . .	Bawełna i odpadki . . . . .
Len, konopie, sisal i inne włók. . . . .	Bale i słupy . . . . .
Juta . . . . .	Drewno tarte . . . . .
Szmaty . . . . .	Wyroby z drzewa . . . . .
Kauczuk . . . . .	Klepki . . . . .
Wyroby gumowe . . . . .	Dykty i fornieri . . . . .
Papier i makulatura . . . . .	Meble gięte . . . . .
Papa, tektura . . . . .	Wyroby koszykarskie . . . . .
Celuloza . . . . .	Papier . . . . .
Żelazo surowe . . . . .	Papa i tektura . . . . .
Metale różne . . . . .	Celuloza . . . . .
Złom żelazny . . . . .	Żelazo surowe . . . . .
Miedź . . . . .	Żelazo handlowe . . . . .
Cyna . . . . .	Metale różne . . . . .
Cynk . . . . .	Wyroby żelazne i metalowe . . . . .
Wyroby żelazne i metal. . . . .	Szyny kolejowe . . . . .
Maszyny, aparaty i części . . . . .	Rury żeliwne i żelazne . . . . .
Części wagon. i lokomot. . . . .	Cynk . . . . .
Samochody, motocykle i części . . . . .	Blacha cynkowa . . . . .
Różne . . . . .	Różne . . . . .
<b>Razem: 115 429</b>	<b>Razem: 687 137</b>

Przy porównywaniu przywozu zamorskiego, dokonanego przez Gdynię we wrześniu i w październiku, występują dość znaczne różnice w poszczególnych pozycjach przywozu. Wzrost liczb w październiku wykazują mianowicie: nasiona oleiste (w październiku 4 963 t—wobec 3 612 t we wrześniu), owoce świeże (1 504 t—wobec 1 092 t), owoce suszone (1 280 t—wobec 636 t), śledzie świeże (1 363 t—wobec 909 t), śledzie solone (7 109 t—wobec 4 027 t), garbniki (1 355 t—wobec 517 t), fosforyty (16 420 t—wobec 9 557 t), bawełna (8 713 t—wobec 6 730 t), juta (1 214 t—wobec 602 t), papier i makulatura (2 374 t—wobec 2 049 t), żelazo surowe (1 262 t—wobec 807 t), złom

żelazny (36 589 t—wobec 28 936 t) i inne artykuły (4 533 t—wobec 2 748 t). Na niemal niezmiennym poziomie utrzymała się w październiku pozycja skór (2 518 t—wobec 2 639 t we wrześniu). Zmalały natomiast w październiku następujące pozycje: rudy różne i wypalki piritowe (11 437 t—wobec 13 395 t we wrześniu), piryty (brak zupełny—wobec 7 500 t), tłuszcze zwierzęce surowe (1 164 t—wobec 1 359 t), tran (700 t—wobec 1 583 t), żuźle Thomasa (brak zupełny—wobec 17 566 t) i miedź (971 t—wobec 1 622 t).

Po stronie zamorskiego wywozu, dokonanego przez Gdynię w październiku, wzrost wykazują przede wszystkim 3 najważniejsze ilościowo pozycje, tzn.: węgiel eksportowy (529 401 t—wobec 500 200 t we wrześniu), węgiel bunkrowy (56 105 t—wobec 50 833 t) i koks (25 208 t—wobec 13 802 t). Niezależnie jednak od węgla i koksu szereg innych pozycji zestawienia wywozu również wykazuje wzrost liczb w październiku, są to: bekony (2 152 t—wobec 1 587 t), jaja (2 710 t—wobec 2 578 t), przetwory mięsne (2 242 t—wobec 2 061 t), cukier (4 502 t—wobec 606 t), siarczan amonu (5 066 t—wobec zupełnego braku we wrześniu), bale i słupy (11 560 t—wobec 10 662 t), rury żeliwne i żelazne (3 261 t—wobec 1 756 t), cynk (2 716 t—wobec 1 514 t) i „różne” (11 993 t—wobec 7 060 t). Dykty i fornieri utrzymały się na niezmiennym poziomie (1 453 t—wobec 1 455 t). Z innych artykułów, figurujących w zestawieniu wywozu, brak w październiku zupełnie soli potasowej, której we wrześniu wywieziono przez Gdynię 4 900 t; znalazł wywóz takich artykułów, jak: drzewo tarte, (13 435 t—wobec 17 228 t we wrześniu), żelazo handlowe (4 665 t—wobec 5 083 t), wyroby metalowe (490 t—wobec 1 103 t) i szyny kolejowe (965 t—wobec 1 012 t).

W obrocie przybrzeżnym na przywóz przypada w październiku zaledwie 169 t (we wrześniu 361 t), na wywóz zaś—1 315 t (910 t). Zestawienie przywozu obejmuje ok 20 drobnych pozycji, z których największa—garbniki—wynosi 299 t.

W obrocie drogą wodną z wnętrzem kraju po stronie przywozu figuruje liczba 2 434 t (we wrześniu—1 776), po stronie zaś wywozu—6 528 t (4 388). W przywozie nieznacznie wzrosła pozycja cukru—588 t (we wrześniu—467), natomiast ukazał się nowy artykuł: deski iłaty (1 129 t). Po stronie wywozu najważniejszą pozycję stanowi ryż luszczony—2 163 t (we wrześniu 1 384 t), żadna z pozostałych pozycji nie przekracza 500 t.

Ruch pasażerów osłabł w październiku dość znacznie: przyjechały, mianowicie, 402 osoby (we wrześniu—1 504), wyjechały—2 722 (3 530).

O.

#### RUCH W PORCIE GDAŃSKIM W PAŹDZIERNIKU 1937 R.—

Ruch okrętowy w porcie gdańskim w październiku b. r. zwiększył się w porównaniu z analogicznym miesiącem ub. r., natomiast w stosunku do miesiąca poprzedniego wykazał niewielki spadek. Tonaż statków, które do Gdańska w miesiącu sprawozdawczym zawinęły, wzrósł w porównaniu z październikiem ub. r. o 20%, tonaż statków, które port opuściły, zwiększył się o 18·3%. W stosunku do września b. r. pojemność statków zarówno wchodzących, jak i wychodzących, zmniejszyła się o 7·7%. Zawinęło do portu gdańskiego w październiku b. r. 537 okrętów o pojemności 345 524 nrt, opuściły port 533 okręty o pojemności 344 899 nrt. Pojemność okrętów, które do Gdańska zawinęły i port ten opuściły, w okresie 10 miesięcy 1937 r. wyniosła 6 625 429 nrt w porównaniu z 5 309 834 nrt w tym samym okresie ub. r., czyli że ruch okrętowy zwiększył się o 1 315 595 nrt (24·7%).

Narodowość statków, które odwiedziły w październiku port gdański, była następująca:

	Przybyło		Odeszło	
	statków	nrt	statków	nrt
Polska . . . . .	33	29 054	35	30 378
Gdańsk . . . . .	24	3 394	20	3 005
Bułgaria . . . . .	1	102	1	102
Dania . . . . .	70	44 827	71	45 871
Niemcy . . . . .	119	61 538	123	65 950
Anglia . . . . .	21	19 637	19	18 407
Estonia . . . . .	30	16 445	31	16 772
Finlandia . . . . .	20	28 159	20	27 491
Francja . . . . .	4	5 134	5	6 794
Grecja . . . . .	2	3 332	1	2 428
Holandia . . . . .	33	8 036	31	7 362
Włochy . . . . .	4	11 887	3	8 085
Jugosławia . . . . .	1	1 135	2	1 242
Łotwa . . . . .	11	7 030	9	5 747
Litwa . . . . .	7	3 861	7	3 857
Norwegia . . . . .	42	25 669	40	24 572
Panama . . . . .	1	437	2	584
Szwecja . . . . .	113	75 501	112	75 906
Węgry . . . . .	1	346	1	346
<b>Razem: 537</b>	<b>345 524</b>	<b>533</b>	<b>344 899</b>	

W październiku nastąpiły pewne przesunięcia w kolejności bander, reprezentowanych w gdańskim ruchu portowym, a mianowicie na pierwszym miejscu znalazła się Szwecja, a za nią dopiero Niemcy i Dania. Polska wysunęła się na czwarte miejsce, wyprzedzając Finlandię, Norwegię, Anglię, Estonię i inne.

Obrót towarowy wyniósł w październiku 613 761 t—w porównaniu z 625 204 t we wrześniu b. r. i z 544 456 t w analogicznym miesiącu ub. r., obroty towarowe zmniejszyły się więc w pierwszym wypadku o 1·8%, gdy w drugim wzrosły o 12·7%. Import (155 739 t) zmniejszył się w stosunku do miesiąca poprzedniego o 11·4%, w porównaniu zaś z październikiem ub. r. wzrósł o 63%. Eksport (458 022 t) wzrósł w pierwszym wypadku o 1·9%, w drugim—o 2%.

Ruch towarowy w październiku charakteryzuje następujące zestawienie (w tonach):

Grupa towarowa	Przywóz	Wywóz
Produkty pochodzenia roślinnego . . . . .	2 837	34 202
Produkty pochodzenia zwierzęcego . . . . .	5 716	155
Produkty pochodzenia mineralnego . . . . .	132 334	310 600
Tłuszcze, oleje itd. . . . .	524	17
Artykuły spożywcze, tytoń . . . . .	3 381	3 008
Chemikalia . . . . .	2 725	6 366
Skóry i wyroby . . . . .	143	52
Surowce włókiennicze . . . . .	319	95
Kauczuk i wyroby . . . . .	508	7
Drzewo i wyroby . . . . .	716	93 582
Papier i wyroby . . . . .	1 094	375
Materiały budowlane . . . . .	36	75
Metale i wyroby . . . . .	4 942	9 366
Maszyny i aparaty . . . . .	402	120
Inne . . . . .	62	2
<b>Razem:</b>	<b>155 739</b>	<b>458 022</b>

Na pierwszym miejscu w imporcie znajdują się produkty pochodzenia mineralnego, których import zmniejszył się w porównaniu z wrześniem o 13·9%. Drugie miejsce zajmują produkty pochodzenia zwierzęcego z liczbą przywozu o 26·2% większą aniżeli w miesiącu poprzednim. Przywóz metali zmniejszył się o 28·4%. Zwiększył się—prawie 5-krotnie w stosunku do września—import grupy artykułów spożywczych i tytoniu, jak również wzrósł o 77·7% przywóz produktów pochodzenia roślinnego. Zmniejszył się o 26·8% przywóz chemikali. Papieru i wyrobów przywieziono o 44·7% więcej. Następane grupy wykazują zmniejszenie, i tak: przywóz drzewa i wyrobów zmniejszył się o 30·7%, tłuszczu i olei—o 66·7%.

W eksporcie (458 022 t) przodują, jak zazwyczaj, produkty pochodzenia mineralnego z liczbą o 2·9% mniejszą aniżeli we wrześniu. Węgla wywieziono 286 563 t. Wywóz drzewa zmniejszył się nieznacznie, a mianowicie o 5·2%. Zwiększył się 3-krotnie w porównaniu z wrześniem wywóz produktów pochodzenia roślinnego, oraz o 14·2% eksport metali. Chemikali wywieziono o 16·1% mniej. Eksport grupy artykułów spożywczych zwiększył się o 41%. Pozostałe grupy nie wykazują poważniejszych zmian w stosunku do miesiąca poprzedniego.

Przyjechało do portu gdańskiego w październiku 7 pasażerów, wyjechało 13.

A. R.

**SYTUACJA NA RYNKU FRACHTOWYM.**—Wg „Shipbuilding and Shipping Record” z dn. 18 b. m. sytuacja na rynku frachtowym przedstawia się, jak następuje:

„Zgodnie z przewidywaniami, wskaźnik frachtowy za październik, obliczony przez Izbę Żeglugową, nie utrzymał się na wysokim poziomie z poprzedniego miesiąca. Wskaźnik ten we wrześniu osiągnął rzeczywiście wysoki poziom, i spadek o 7·05% w październiku należy uważać w tych warunkach za bardzo umiarkowany. Przed kilkoma tygodniami zapotrzebowanie na tonaż było bardzo duże, lecz od tego czasu szereg przyczyn złożyło się na zmniejszenie tego zapotrzebowania i—jak zwykle się dzieje—zmiana na lepsze lub gorsze na jednym lub dwóch ważniejszych szlakach szybko oddziałuje na zmianę warunków na innych szlakach. Wspomniany spadek, biorąc za podstawę przeciętny wskaźnik ogólny z 1920 r., wynosi 39·81 i jest jeszcze o 53·65% wyższy w porównaniu z ub. r.

Bardziej ciekawe jest porównanie tego wskaźnika z przeciętnym za rok 1929, który ma już zapewnione swoje miejsce w historii, z uwagi na przyjęcie wskaźnika z 1929 r. w planie subwencyjnym. Należy wspomnieć, że gdy Rząd angielski zdecydował się przyjąć z pomocą trampin-gowi w latach 1935 i 1936 z sumą do £ 2 miln. rocznie, wówczas wskaźnik frachtowy za 1929 r. został przyjęty jako „barometr”. Przekiętny

wskaźnik za wrzesień—172·22 był najwyższym miesięcznym wskaźnikiem w roku bieżącym, odnośna liczba za październik—160·07 jest jeszcze dobra. Prawdopodobnie wielu właścicieli byłoby zadowolonych, gdyby mieli pewność utrzymania frachtów na tym poziomie w ciągu najbliższych kilku lat.

Obecna sytuacja, chociaż nie jest z punktu widzenia właścicieli tak świetna, jak była przed kilkoma tygodniami, ma jeszcze swoje jasne rysy. Jednym z nich jest znaczny tonaż, zaangażowany w transportach złomu ze Stanów Zjedn. do Europy. Po ospałych transakcjach na rynku frachtowym w ubiegłym tygodniu, nadeszły wiadomości o sprzedaży dużych partij złomu. Prawdopodobnie sprzedaż ta była związana z łatwiejszą sytuacją na rynkach frachtowych. Armatorzy niechętnie przyjmują ładunki złomu, i niektórzy z nich interesują się tym ładunkiem tylko wówczas, gdy nie mają innych ofert. Ponad 2 tuziny statków zacharterowano pod złom w końcu ubiegłego tygodnia i najemcy (charterers) nie uzyskaliby tak łatwo statków, gdyby istniała ostra konkurencja o tonaż pod ładunki zboża z portów Golfu w Stanach Zjedn., lub z portów Ameryki Południowej. W rzeczywistości pewna ilość statków przeszła z portów Ameryki Południowej na północ, a dwa statki skierowały się do Chile pod ładunki saletry.

Dalsza akcja Administracyjnego Komitetu Trampowego w zakresie podróży z balastem w kierunku portów La Platy wskazuje, że perspektywy na tym rynku nie są uważane za bezchmurne. Na początku tego miesiąca Komitet zarządził, że do Argentyny i Urugwaju nie mogą być kierowane inne statki, jak tylko te, które wyladują w Brazylii lub są w drodze do Brazylii, względnie mają już zakontraktowane ładunki w tych portach na grudzień. To zdecydowane embargo na wszystkie podróże balastowe do portów La Platy oznacza, że według opinii Komitetu istnieje ryzyko nagromadzenia się na tym rynku nadmiernej ilości tonażu, jak to miało miejsce w początku ub. r., kiedy to z wielkim trudem udało się osiągnąć poprawę dzięki zarządzeniom i kontroli Komitetu Administracyjnego.

Ograniczone zbiory w Argentynie, zniszczone, jak donoszą ostatnio, przez mrozy, nie stwarzają dobrych perspektyw dla żeglugi nieregularnej. Europa będzie dążyła do pokrycia swego zapotrzebowania i z chwilą gdy ustanie eksport z Argentyny, zwróci się na inne rynki, jak Australia i Ameryka Północna. Zmniejszenie podaży w Ameryce Południowej spowoduje wzrost cen, a wzrost cen na zboże jest lepszy dla żeglugi, aniżeli spadek tych cen. Istnieją również widoki ożywienia handlu z Szanghajem, a zapotrzebowanie na tonaż pod ładunki w kierunku Dalekiego Wschodu będzie miało dobry wpływ na żeglugę i na stawki w obrotach z Australią. W ciągu ostatnich kilku dni spadkowa tendencja frachtowa na szlaku do Australii została powstrzymana i stawki wyraźnie zwyżkowały. Kupcy doszli do przekonania, że spadek stawek frachtowych nie będzie trwał w nieskończoność i że oni nic nie wygrają przez dalsze powstrzymywanie się z zawieraniem transakcyj z armatorami na obecnych warunkach. Ogólnie biorąc zatem, w obecnej sytuacji istnieją korzystne możliwości dla armatorów, w szczególności, gdy przywrócona współpraca położy kres konkurencji”.

Tak ocenia sytuację frachtową wymienione na wstępie czasopismo toteż z uwagi na wnikliwość i niewątpliwą fachowość tej oceny pozwoliliśmy sobie na prawie dosłowne jej przytoczenie.

W uzupełnieniu powyższego należy dodać, że na rynku bałtyckim tendencja zniżkowa na frachty trwała nadal, bowiem podaż tonażu przewyższa zapotrzebowanie.

Pewne ożywienie zaznaczyło się w Gdyni/Gdańsku, które jednak nie wpłynęło na kształtowanie się stawek frachtowych.

**REKORDOWY ŁADUNEK BAWELNY W GDYNI.**—W dn 11/XI zawiął do Gdyni motorowiec norweski „Tavonga”, który przywiózł z portów amerykańskich w zatoce Meksykańskiej rekordowy ładunek bawelny, wynoszący 20 tys. bel (4 750 t). W transporcie tym część bawelny jest przeznaczona dla Czechosłowacji, dla państw bałtyckich, znaczna zaś partia dla Portugalii.

**URUCHOMIENIE ELEWATORA ZBOŻOWEGO W GDYNI.**—W dn. 14/XI w Urzędzie Morskim w Gdyni złożył wizytę zarząd nowowybudowanego elewatora portowego w Gdyni. Wizyta ta pozostaje w ścisłym związku z uruchomieniem elewatora, którego eksploatację przejęła „Spółka Eksploatacji Elewatorów Zbożowych w Polsce” z siedzibą w Gdyni.

**WIZYTA PREZYDENTA NEDERBRAGTA W GDYNI.**—W dn. 19/XI bawił w Gdyni Prezydent Rady Portu i Dróg Wodnych w Gdańsku P. Nederbragt, który w towarzystwie P. Dyrektora Departamentu Możliwości i P. Dyrektora Łęgowskiego zwiedził szczegółowo port gdyński, a następnie port rybacki w Wielkiej Wsi.

W czasie pobytu w Gdyni P. Nederbragt zwiedził również stojące w porcie transatlantyki polskie, a mianowicie m/s „Piłsudski” i s/s „Kościszko”.

# POCZTA I TELEGRAF

RUCH POCZTOWY, TELEGRAFICZNY I TELEFONICZNY W PAŹDZIERNIKU 1937 R. w ważniejszych miastach przedstawiał się w sposób następujący (w tys. jednostek wzgl. zł):

Nazwa miejscowości	Listy zwykłe i polecane	Listy wartościowe	Paczki	Przesyłki za pobraniem	Zlecenia	Przekazy poczt. i telegr. (wplac. wzgl. wplac. na kwotę)	Wpłaty (wyплаты) P. K. O. (na kwotę)	Czasopisma	Telegramy	Rozmowy telefoniczne międzym. i międzynarod.
<b>N a d a n o w u r z ę d a c h</b>										
Warszawa . . .	28 952·2	8·6	267·5	75·1	25·1	26 301·8	66 405·9	6 934·1	34·7	232·4
Łódź . . .	2 727·2	0·8	49·1	17·3	73·8	4 470·1	25 048·0	320·5	14·6	71·8
Lwów . . .	7 123·5	2·8	74·9	19·3	7·3	7 629·8	14 565·4	1 499·9	19·0	62·2
Poznań . . .	7 716·1	2·5	63·4	25·9	1·5	3 811·9	11 274·7	2 469·2	10·3	56·7
Kraków . . .	3 709·9	2·9	63·5	14·7	5·6	5 091·0	15 625·2	1 444·9	11·8	62·5
Wilno . . .	1 041·3	1·6	22·7	10·5	4·4	2 925·1	5 773·0	576·5	7·8	13·3
Katowice . . .	2 023·7	1·4	23·3	6·7	3·5	4 836·3	9 574·9	495·2	12·5	82·5
Lublin . . .	467·0	1·3	13·2	2·4	2·2	2 161·6	5 828·9	36·7	4·0	14·4
Bydgoszcz . . .	1 346·2	0·6	18·0	5·1	1·4	2 045·6	5 192·9	245·7	5·2	18·2
Sosnowiec . . .	4 77·4	0·4	6·1	1·5	0·9	2 352·7	3 247·2	29·9	2·9	13·2
Białystok . . .	652·9	0·2	5·4	1·1	3·3	1 068·0	3 391·7	29·5	3·3	9·7
Chorzów . . .	690·0	0·4	5·1	1·3	1·1	1 426·5	4 219·7	133·7	1·7	0·4
Toruń . . .	1 419·5	0·3	9·4	3·3	0·5	1 261·5	3 395·5	249·2	3·7	22·4
Gdynia . . .	1 039·3	0·2	18·1	6·9	1·1	1 916·0	7 515·1	41·8	11·0	45·5
<b>N a d e s z ł o d o u r z ę d ó w</b>										
Warszawa . . .	10 340·2	15·4	124·2	14·2	10·9	16 125·5	5 976·4	77·4	88·2	119·8
Łódź . . .	3 307·7	2·9	38·5	8·2	14·8	9 444·0	1 394·1	317·1	18·1	50·7
Lwów . . .	2 853·3	5·3	53·4	1·8	2·3	7 109·1	2 332·2	197·1	18·5	72·1
Poznań . . .	3 479·7	6·3	43·6	7·0	2·7	3 804·2	2 274·6	107·4	12·3	72·2
Kraków . . .	3 525·2	3·4	49·4	4·9	4·0	5 120·7	2 021·6	181·6	19·3	73·7
Wilno . . .	1 166·5	5·0	18·8	4·6	2·6	3 621·6	957·5	138·1	8·2	16·6
Katowice . . .	1 298·6	2·2	28·4	7·0	2·0	1 893·8	893·5	141·0	9·3	70·1
Lublin . . .	767·0	0·3	12·0	3·3	1·5	2 677·0	841·7	74·9	3·3	26·9
Bydgoszcz . . .	1 502·9	0·4	20·5	3·7	2·4	1 766·0	914·7	145·4	4·7	20·5
Sosnowiec . . .	493·0	0·9	6·9	3·0	1·5	782·5	607·1	19·6	5·2	18·6
Białystok . . .	479·8	1·7	7·5	2·2	1·5	1 701·7	532·8	98·2	2·9	10·5
Chorzów . . .	588·6	0·5	8·3	1·9	1·2	367·8	431·4	55·4	1·9	0·1
Toruń . . .	952·9	0·8	12·3	2·8	1·1	923·4	512·8	102·1	3·2	25·0
Gdynia . . .	920·3	0·2	16·1	1·4	2·3	1 783·7	828·3	48·1	10·8	40·1

Rozmów telefonicznych miejscowych przeprowadzono w październiku b. r. na sieciach Ministerstwa Poczty i Telegrafów oraz Polskiej Akcyjnej Spółki Telefonicznej (w tysiącach): w Warszawie 18 972, w Łodzi 3 738, w Lwowie 2 154, w Krakowie 1 780, w Katowicach 1 756, w Wilnie 1 477, w Poznaniu 1 362, w Gdyni 850, w Białymstoku 542, w Chorzowie 528, w Bielsku 489, w Sosnowcu 441, w Bydgoszczy 380, w Lublinie 265, w Toruniu 226 i w Częstochowie 179.

Weksli w październiku b. r. nadesłano do urzędów i agencji pocztowych 306 563 sztuk na kwotę zł 33 426 tys., z tego: zainkasowano 238 364 sztuk na kwotę zł 26 806 tys., zaprotestowano 27 405 sztuk na kwotę zł 3 848 tys.

**OBRÓT PRZEKAZÓW POCZTOWYCH I TELEGRAFICZNYCH W SIERPNIU 1937 R.**—W obrocie krajowym wpłacono w sierpniu przekazów pocztowych 1 654 826 szt. i przekazów telegraficznych 14 193 szt. na kwotę zł 141 341 671, wypłacono zaś przekazów pocztowych 1 708 459 szt. i przekazów telegraficznych 14 920 szt. na kwotę zł 144 713 750. W obrocie zagranicznym wpłacono przekazów pocztowych 818 szt. i przekazów telegraficznych 6 szt. na kwotę zł 78 954, wypłacono zaś przekazów pocztowych 105 641 szt. i telegraficznych 143 szt. na kwotę zł 5 635 487.

Poważniejszy obrót przekazów pocztowych i telegraficznych mieliśmy z następującymi państwami:

K r a j	Wpłacono przekazów pocztowo-telegraficznych		Wypłacono przekazów pocztowo-telegraficznych	
	liczba	na kwotę zł	liczba	na kwotę zł
Argentyna . . . . .	8	—	190	—
Austria . . . . .	9	—	1 663	1
Belgia . . . . .	55	1	4 151	9
Czechosłowacja . . . . .	130	—	3 676	5
Dania . . . . .	23	—	920	3
Egipt . . . . .	4	—	555	—
Estonia . . . . .	22	—	1 582	—
Francja . . . . .	77	—	5 925	26 902
Holandia . . . . .	20	—	1 887	402
Kanada . . . . .	17	—	4 534	3 596
Niemcy . . . . .	98	—	2 701	28 753
Rumunia . . . . .	41	—	1 818	72
Stany Zjedn. . . . .	90	—	22 411	33 196
Szwecja . . . . .	24	1	449	86
W. Brytania . . . . .	55	—	4 469	577
W. Ks. Luksemburg . . . . .	—	—	—	388
Włochy . . . . .	36	2	4 807	345
W. M. Gdańsk . . . . .	11	—	220	1 100

## KRONIKA TYGODNIOWA

### PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ

#### ROZPORZĄDZENIA MINISTRÓW:

Zwalnianie od zamknięcia celnego niektórych składów celnych, przeznaczonych do przechowywania pewnego rodzaju towarów —rozporz. Ministra Skarbu z dn. 27/X 1937 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 80/1937, poz. 578).

Wykonywanie nadzoru oraz bezpośredni dozór nad kotłami parowymi—rozporz. Ministra Przemysłu i Handlu z dn. 10/XI 1937 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 80/1937, poz. 579).

Czynności rozrachunkowe, związane z obrotem towarowym polsko-bułgarskim—rozporz. Ministra Przemysłu i Handlu z dn. 19/XI 1937 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 80/1937, poz. 580).

## TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓLKACH AKCYJNYCH

3 grudnia:

— „Rawski Syndykat Rolniczy”, S. A.—o g. 11 w lok. S-ki w Rawie Maz.

5 grudnia:

— T-wo Kol. „Lwów—Czerniowce—Jassy”, S. A.—o g. 11½ w hot. Athenée Palace w Bukareszcie, Calea Victoriei.

7 grudnia:

— „Giesche” Fabr. Porcelany, S. A.—o g. 11 w lok. S-ki w Katowicach, Podgórna 4.

10 grudnia:

— „Browar Obywatelski”, S. A.—o g. 16 w lok. S-ki w Tychach (woj. śląskie).

11 grudnia:

— T-wo Hand.-Wytwórcze „Molitor”, S. A.—o g. 10 w lok. S-ki we Lwowie, Boimów 3.

— Zakł. Leczn. „Nałęczów”, S. A.—o g. 17 w kanc. Not. A. Śleszyńskiego w W-wie, Kapucyńska 6.

13 grudnia:

— Kolej Lok. „Toruń—Lubicz”, S. A.—o g. 19 w lok. Wyzd. Kraj. w Toruniu.

14 grudnia:

— T-wo Cukr. i Rafin. „Klemensów”, S. A.—o g. 17 w lok. S-ki w W-wie, Zabia 4.

15 grudnia:

— „S. A. do Eksploat. Państw. Mon. Zapał. w Polsce”—o g. 11 w lok. S-ki w W-wie, Królewska 3.

— Ang. - Pol. Przem. Gum. „Gentleman”, S. A.—o g. 18 w lok. S-ki w Łodzi, Gdańska 89.

— „Syndykat Plantatorów Chmielu”, S. A.—o g. 18 w lok. S-ki w W-wie, Czerniakowska 217.

— Fabr. Maszyn i Odlewnia „Lwówek”, S. A.—o g. 17 w lok. S. A. „Zaborowski i S-ka” w W-wie, Trębacka 10.

17 grudnia:

— Wielkop. Wytw. Chem. „Blask”, S. A.—o g. 17 w lok. S-ki w Poznaniu, Sew. Mielżyńskiego 5 m. 5.

18 grudnia:

— „Warszawski Młyn Parowy”, S. A.—o g. 12 w lok. S-ki w W-wie, Objazdowa 2.

— „Filharmonia Warszawska”, S. A.—o g. 12 w lok. S-ki w W-wie, Jasna 5.

— T-wo Hand. „Żelazo”, S. A.—o g. 18 w lok. B-ku Ludowego w Pabianicach.

# SKARBOWOŚĆ I FINANSE

## BUDŻET

DOCHODY I WYDATKI BUDŻETOWE W PAŹDZIERNIKU 1937 r. — Według danych tymczasowych dochody i wydatki budżetowe Państwa w październiku 1937 r. — w porównaniu z październikiem 1936 r. — przedstawiały się następująco (w tys. zł):

	Dochody		Wydatki	
	październik 1936	1937	październik 1936	1937
<b>A.—ADMINISTRACJA:</b>				
Prezydent Rzeczypospolitej . . . . .	11	8	235	440
Sejm . . . . .	24	24	252	255
Senat . . . . .	—	—	122	117
Kontrola Państwowa . . . . .	—	—	395	416
Prezydium Rady Ministrów . . . . .	—	—	256	283
Min. Spraw Zagranicznych . . . . .	523	834	2 860	3 086
„ „ Wojskowych . . . . .	560	98	63 086	63 307
„ „ Wewnętrznych . . . . .	1 271	1 335	18 488	21 131
„ Skarbu . . . . .	113 384	123 625	10 088	11 014
„ Sprawiedliwości . . . . .	2 930	3 124	7 458	7 565
„ Przemysłu i Handlu . . . . .	2 309	2 530	3 904	3 919
„ Komunikacji . . . . .	1 999	2 847	2 885	4 407
„ Rolnictwa i Ref. Roln. . . . .	78	77	3 540	3 303
„ Wyzn. Rel. i Ośw. Publ. . . . .	499	251	26 091	28 276
„ Opieki Społecznej . . . . .	64 499	564	3 212	3 705
„ Poczty i Telegrafów . . . . .	1	—	136	116
Emerytury i zaopatrzenia . . . . .	3 227	2 447	13 802	13 822
Renty inwalidzkie i pensje . . . . .	—	—	8 040	8 139
Długi państwowe . . . . .	—	—	23 765	22 521

R a z e m : 126 880 137 764 188 615 195 822

### B. — PRZEDSIĘBIORSTWA:

Prezydium Rady Ministrów:				
Polska Agencja Telegr. . . . .	5	5	—	—
<b>M-stwo Spraw Wojskowych:</b>				
Państw. Wytwórnia Uzbrojenia . . . . .	—	—	—	—
Państw. Wytw. Prochu i Mat. Kruszących . . . . .	—	—	—	—
Państw. Zakłady Inżynierii . . . . .	—	—	—	—
Państw. Zakłady Lotnicze . . . . .	—	—	—	—
Państwowe Zakłady Umundurowania . . . . .	—	—	—	—
<b>M-stwo Spraw Wewnętrznych:</b>				
Gazeta Admin. i Pol. Państw. Państw. Zakłady Wodociągowe na G. Śląsku . . . . .	—	—	—	—

### Ministerstwo Skarbu:

Mennica Państwowa . . . . .	—	—	—	—
Państw. Zakład Emerytalny . . . . .	—	—	—	—
<b>M-stwo Przemysłu i Handlu:</b>				
Przedsięb. państwowe o kap. miesz. i wydzierżawione . . . . .	27	41	—	—
Nadania górnicze i tereny naft. . . . .	36	63	—	—
Państw. Huta Ołowiu i Srebra w Strzybnicy . . . . .	—	—	—	—
Zupa solna w Łanczynie . . . . .	—	—	—	1
„Polmin” Państw. Fabr. Ol. Min. Państw. Kop. Węgla „Brzeszcze” Zjedn. Fabr. Zw. Azot. w Mościcach i Chorzowie . . . . .	115	—	—	—
10	—	—	—	—
—	125	—	—	—
<b>Ministerstwo Komunikacji:</b>				
Polskie Koleje Państwowe . . . . .	1 000	3 000	—	—
Państw. Wytwórnie Miter. Drogowych . . . . .	—	—	—	—
<b>Ministerstwo Rolnictwa i Ref. Roln.:</b>				
Lasy Państwowe . . . . .	5 000	4 000	—	—
Państw. Przetwórnice Mięsne Państw. Zakłady Przemysłowo-Zbożowe . . . . .	—	—	—	—
—	—	—	339	339
<b>Ministerstwo Wyzn. Rel. i Oświecenia Publ.:</b>				
Państwowe Wydawn. Książek Szkolnych . . . . .	—	35	—	—
<b>M-stwo Opieki Społecznej:</b>				
Zdrojowiska Państwowe . . . . .	—	—	—	—
Przeds. Państw. Zakładu Higieny Szpitale Państwowe . . . . .	5	—	—	—
—	—	—	95	102
<b>M-stwo Poczty i Telegrafów:</b>				
Polska Poczta, Telegraf i Telefon Państw. Zakł. Tele- i Radiotechn. . . . .	1 444	1 171	—	—
—	—	—	—	—

R a z e m : 4 740 8 440 434 442

### C. — MONOPOLE:

<b>Ministerstwo Skarbu:</b>				
Monopol solny . . . . .	5 000	4 500	—	—
„ tytoniowy . . . . .	22 000	21 000	—	—
„ spirytusowy . . . . .	21 018	24 444	—	—
„ loteryjny . . . . .	1 500	1 500	—	—
„ zapalczany . . . . .	6 259	12	—	—

R a z e m : 55 777 51 456



## D. — FUNDUSZE:

M-stwo Spraw Wojskowych:							
Fundusz Kwaterunku Wojskowego	—	—	—	—	—	—	—
M-stwo Opieki Społecznej:							
Fundusz Pracy	—	—	—	—	—	—	—
<b>R a z e m:</b>	—	—	—	—	—	—	—
<b>Ogółem:</b>	190 397	197 660	189 049	196 264			

Październik należy już do II półrocza roku budżetowego—które z reguły jest lepsze dla gospodarki budżetowej Państwa od I półrocza. Od razu też w październiku następuje wzrost dochodów budżetowych. Ten wzrost miał miejsce i w bież. roku budżetowym—i dochody październikowe osiągnęły poziom najwyższy z dotychczasowych dochodów miesięcznych w bież. roku budżetowym. Wydatki poszły w ślad za dochodami, lecz słabsze tempo ich wzrostu spowodowało, że stosunkowo dość znacznie zwiększyła się w październiku nadwyżka budżetowa.

Ruch dochodów oraz sald gospodarki budżetowej Państwa we wrześniu i październiku w okresie ostatniego 7-lecia ilustruje następujące zestawienie (w miln. zł):

	1931/32	1932/33	1933/34	1934/35	1935/36	1936/37	1937/38
<b>Dochody</b>							
Wrzesień	173·6	154·2	155·1	157·7	149·6	175·3	189·0
Październik	211·1	177·8	177·6	172·5	169·2	190·4	197·7
<b>Deficyt (nadwyżka)</b>							
Wrzesień	-8·5	-27·9	-21·9	-16·7	-27·7	+ 0·3	+ 0·6
Październik	-4·2	-10·3	-14·1	- 7·0	-27·9	+ 1·3	+ 1·4

Dochody budżetowe podniosły się w październiku w stosunku do września o zł 8·6 miln. i—jak wspomnieliśmy wyżej—osiągnęły poziom rekordowy w bież. roku budżetowym (uprzednio najwyższe dochody były w lipcu—zł 191·6 miln.). Wzrost dochodów w październiku b. r. był, jak widzimy z powyższego zestawienia, stosunkowo nie tak wielki, dlatego że dotyczył on tylko jednej grupy, mianowicie administracji, natomiast w grupach przedsiębiorstw oraz monopolów dochody w październiku spadły. Wzrost dochodów administracji z zł 115·1 miln. we wrześniu do zł 137·8 miln. w październiku dotyczył głównie najważniejszych w tej grupie dochodów Min. Skarbu, które podniosły się z zł 103·0 miln. do zł 123·6 miln. Wpłaty przedsiębiorstw spadły z zł 12·9 miln. we wrześniu do zł 8·4 miln. w październiku, przy czym wpłata Polskich Kolei Państwowych została obniżona z zł 4·0 miln. do zł 3·0 miln., wpłata Lasów Państwowych—z zł 6·2 miln. do zł 4·0 miln. i wpłata Poczty i Telegrafu—z zł 2·6 miln. do zł 1·2 miln. Wpłaty monopolów skurczyły się z zł 61·0 miln. we wrześniu do zł 51·5 miln. w październiku, przy czym najsilniej zredukowana została wpłata monopolu tytoniowego.

Porównanie października b. r. z październikiem ub. r. wykazuje wzrost dochodów w b. r. o zł 7·3 miln., tj. o ok. 4%. Poważnie zwiększyły się w b. r. dochody administracji, mianowicie o zł 10·9 miln., tj. o blisko 9%. Natomiast wpłaty przedsiębiorstw wzrosły tylko o zł 0·7 miln. (9%), a wpłaty monopolów nawet spadły—o zł 4·3 miln.

Wydatki budżetowe z zł 188·4 miln. we wrześniu podniosły się do zł 196·3 miln. w październiku, przy czym—minimalne zresztą—dopłaty do przedsiębiorstw zmniejszyły się z zł 0·5 miln. we wrześniu do zł 0·4 miln. w październiku, a cały wzrost wydatków skoncentrował się w grupie administracji, której wydatki zwykływały z zł 187·9 miln. do zł 195·8 miln. Gros tej zmiany dotyczyło obsługi długów państwowych, która wzrosła z zł 15·1 miln. we wrześniu do zł 22·5 miln. w październiku.

W zestawieniu z październikiem 1936 r. wydatki w październiku b. r. były większe o zł 7·2 miln., tj. o blisko 4%. W październiku ub. r. dokonano mniej więcej takich samych co w b. r. dopłat do przedsiębiorstw, mianowicie w sumie zł 0·4 miln. Natomiast niższe w ub. r. były wydatki w grupie administracji (o zł 7·2 miln.). Wzrost wydatków w b. r. nastąpił w większości resortów administracji, z wyjątkiem m. in. obsługi długów (spadek o zł 1·2 miln.).

W okresie 7 miesięcy bież. roku budżetowego dochody budżetowe wyniosły zł 1 320·0 miln., czyli dość znacznie więcej (o 7%) niż w tym samym okresie ub. r. (zł 1 235·0 miln.) i nieco więcej od 7<sup>1/2</sup> budżetu na 1937/38 r. (zł 1 316·6 miln.). Wydatki budżetowe wynosiły w okresie 7 miesięcy b. r. zł 1 316·4 miln.—wobec zł 1 234·5 miln. w tymże okresie ub. r. i teoretycznej sumy zł 1 316·5 miln., przypadającej według budżetu na okres 7-miesięczny. Nadwyżka dochodów za okres kwiecień—październik 1937/38 r. wyniosła zł 3·6 miln., gdy za ten sam okres 1936/37 r. stanowiła zł 0·5 miln.

Wzrost kwot wykonania budżetu w bież. roku budżetowym, związany w dużej mierze z rozwojem sytuacji gospodarczej, jak również osiągnięta wyraźna przewyżka dochodów nad wydatkami—uwytłaczają się jeszcze silniej przy porównaniu bież. roku z szeregiem poprzednich lat budżetowych. Tak więc, porównanie 7 miesięcy 1937/38 r. z analogicznym okresem 1935/36 r. wykazuje wzrost dochodów w b. r. o zł 233·8 miln. i wzrost wydatków tylko o zł 39·0 miln. Porównanie zaś 7 miesięcy 1937/38 r. i 1934/35 r. wykazuje w b. r. zwiększenie dochodów o zł 266·4 miln., wydatków zaś—o zł 104·5 miln. Idąc dalej wstecz dopiero w roku 1931/32 natrafiamy na wyższe niż w b. r. sumy wykonania budżetu; mianowicie, w okresie 7 miesięcy 1931/32 r. dochody budżetowe były wyższe niż w tym samym okresie b. r.—bardzo zresztą nieznacznie—bo o zł 31·0 miln., wydatki zaś były wyższe aż o zł 163·0 miln. Zrównoważony budżet—podobnie jak w ostatnich 2 latach—znajdujemy dopiero w 1930/31 r., kiedy w okresie 7-miesięcznym nadwyżka budżetowa—przy dochodach w sumie zł 1 597·5 miln.—wynosiła zł 5·5 miln. Powyższe porównania dają, oczywiście, tylko zupełnie przybliżony obraz rozwoju dochodów i wydatków Państwa, gdyż choćby ze względu na zmiany w układzie budżetu liczby powyższe są bardzo słabo porównywalne. Zaznaczyć jednocześnie trzeba, że w międzyczasie—np. między 1931 r. i 1937 r., które dają zbliżony nominalny poziom dochodów (z zastrzeżeniem co do porównywalności)—nastąpił ogromny spadek cen—tak, że realna wartość takiej samej sumy jest w b. r. znacznie wyższa.

W stosunku do budżetu na cały rok 1937/38 dochody, faktycznie osiągnięte w okresie 7 miesięcy, stanowiły 58·5%, czyli nieznacznie więcej, niż przewiduje norma budżetowa dla 7 miesięcy—przy założeniu równomierności wykonywania budżetu (58·3%). Najlepiej przedstawiają się wpłaty przedsiębiorstw, które dały 66·1% sumy, przewidzianej w budżecie na cały rok—przy czym wpłaty Państwowych Przetwórní Mięsných, „Polminu”, „Brzeszcz” i „Gazety Administracji” dały już 100% budżetu. Bardzo dobre wyniki dały wpłaty monopolów, mianowicie 61·4%, przy czym monopol loteryjny uskutečnił wpłatę na 67·4% sumy, preliminowanej na cały 1937/38 r. Dochody administracji dały 56·8% budżetu, przy czym największe z nich—dochody Min. Skarbu—dały 56·9% w stosunku do budżetu.

Wydatki w okresie kwiecień—październik bież. roku budżetowego stanowiły w stosunku do budżetu całorocznego 58·3%, co odpowiada ściśle normie budżetowej. Taki właśnie prawie procent budżetu (ściśle—58·31% wobec 58·32%) wwniosły wydatki administracji (obsługa długów—57·4%), natomiast dopłaty do przedsiębiorstw wwniosły w okresie 7 miesięcy bież. roku budż. stosunkowo więcej, bo 61·4% sumy całorocznej.

Zaznaczyć należy, że w roku budż. 1936/37 wykonanie budżetu w okresie 7 miesięcy nie osiągnęło tych rozmiarów co w bież. roku budż. Mianowicie, dochody budżetowe dały w okresie kwiecień—październik tylko 57·0% budżetu (wobec—jak wyżej—58·5% w b. r.), a wydatki wwniosły w stosunku do budżetu 56·9% (wobec—jak wyżej—58·3% w b. r.).

**WPŁYWY Z DANIN ORAZ MONOPOLÓW W PAŹDZIERNIKU 1937 R.**—Według danych tymczasowych wpływy z danin publicznych oraz monopolów państwowych w październiku 1937 r.—w zestawieniu z wrześniowymi—przedstawiały się następująco (w tys. zł):

	Wrzesień	Październik
<b>1. — PODATKI BEZPOŚREDNIE:</b>		
Podatek gruntowy	4 620	5 681
Podatek od nieruchomości miejskich i niektórych wiejskich	4 467	4 380
Podatek przemysłowy	22 289	23 491
Podatek dochodowy	16 131	21 619
Podatek od kapitałów i rent	607	518
„ „ energii elektrycznej	359	453
Podatek od uboju	737	804
Odsetki od zaległości, grzywny i kary	1 481	1 891
<b>Razem:</b>	<b>50 691</b>	<b>58 837</b>
<b>2. — PODATEK MAJĄTKOWY.</b>	<b>185</b>	<b>396</b>
<b>3. — NADZWYCZAJNA DANINA MAJĄTKOWA</b>	<b>308</b>	<b>347</b>
<b>4. — SPECJALNY PODATEK OD WY-NAGRODZEŃ</b>	<b>13 507</b>	<b>16 345</b>
<b>5. — PODATKI POŚREDNIE:</b>		
Podatek od wina	123	221
„ „ piwa	1 064	828
„ „ cukru	10 289	10 514
„ „ drożdży	1 102	1 020

Podatek od tłuszczów . . . . .	48	7
„ „ olejów mineralnych . . . . .	1 925	2 162
„ „ zapalniczek . . . . .	—	—
„ „ kwasu octowego . . . . .	34	24
„ „ kwasu węglowego . . . . .	62	33
„ „ cukru skrobiowego . . . . .	172	241
Akcyzowe opłaty patentowe . . . . .	30	133
Odsetki od zaległości, grzywny i kary . . . . .	5	1
<b>Razem: . . . . .</b>	<b>14 854</b>	<b>15 184</b>
<b>6. — DODATKI DO PODATKU OD CUKRU . . . . .</b>	<b>64</b>	<b>46</b>
<b>7. — CŁO . . . . .</b>	<b>13 230</b>	<b>14 439</b>
<b>8. — OPŁATY STEMPLOWE i DANINY POKREWNE:</b>		
Opłaty stempłowe . . . . .	6 101	7 243
Podatek spadkowy i od darowizn . . . . .	403	600
<b>Razem: . . . . .</b>	<b>6 504</b>	<b>7 843</b>
<b>9. — DODATKI DO DANIN PUBLICZNYCH . . . . .</b>	<b>1 287</b>	<b>1 393</b>
<b>10. — PODATKI ZNIESIONE . . . . .</b>	<b>58</b>	<b>26</b>
<b>11. — MONOPOLE</b>		
Monopol solny . . . . .	5 265	4 500
„ tytoniowy . . . . .	30 000	21 000
„ spirytusowy . . . . .	23 518	24 444
„ loteryjny . . . . .	2 000	1 500
„ zapalczany . . . . .	227	12
<b>Razem: . . . . .</b>	<b>61 010</b>	<b>51 456</b>
<b>Ogółem: . . . . .</b>	<b>161 698</b>	<b>166 312</b>

Październik, otwierający II półrocze roku budżetowego—półrocze znacznie wydajniejsze dla dochodów Skarbu—daje z reguły poważny wzrost wpływów skarbowych. W bież. roku budżetowym, w którym I półrocze dawało wbrew normalnej tendencji zwwyżki, wzrost wpływów w październiku—podobnie zresztą, jak i we wrześniu—był stosunkowo nieduży.

Ruch wpływów skarbowych w poszczególnych miesiącach ostatnich 7 lat budżetowych przedstawia poniższe zestawienie (+ oznacza zwwyżkę, — spadek wpływów):

	1931/32	1932/33	1933/34	1934/35	1935/36	1936/37	1937/38
	m i l i o n y zł						
Kwiecień . . . . .	-14·2	-8·1	+9·5	+1·4	-4·8	-13·8	+2·7
Maj . . . . .	+4·4	+14·9	-15·1	-15·4	-0·5	+0·2	-7·3
Czerwiec . . . . .	-23·0	-22·7	-10·5	-4·2	-10·3	+2·6	+5·1
Lipiec . . . . .	+6·2	+6·1	+8·2	+8·8	+11·3	+3·2	+4·5
Sierpień . . . . .	-10·5	-9·4	+5·8	-3·7	-3·9	-8·8	-5·6
Wrzesień . . . . .	-0·8	+3·4	+6·3	+13·7	-2·7	+4·6	+1·4
Październik . . . . .	+31·9	+19·4	+19·9	+13·1	+16·3	+12·2	+4·6
Listopad . . . . .	-15·0	+1·8	-11·0	-0·7	-9·7	-1·9	
Grudzień . . . . .	+8·8	+7·6	+14·9	+6·8	+28·2	+11·6	
Styczeń . . . . .	-12·5	-23·1	-19·2	-19·9	-14·5	-23·2	
Luty . . . . .	-23·4	-12·8	-21·1	-9·2	-4·7	+1·0	
Marzec . . . . .	+8·1	+11·5	+18·9	+11·2	+19·5	+11·3	

Wzrost wpływów skarbowych w październiku w stosunku do września nastąpił właściwie jedynie w zakresie danin, i tym się głównie tłumaczy stosunkowo niewielki wzrost ogólny wpływów w miesiącu sprawozdawczym. Wpływy z danin publicznych w październiku wzrosły o zł 14·2 miln., tj. o 14%, podczas gdy jednocześnie wpłaty monopolów spadły o zł 9·6 miln., tj. o 15%.

Podatki bezpośrednie, dające ze wszystkich danin wpływy największe, przez II kwartał 1937/38 r. utrzymywały się na mniej więcej stałym poziomie ok. zł 51 miln. miesięcznie, i dopiero w październiku wykazały poważny wzrost—do zł 58·8 miln.—osiągając poziom rekordowy w bież. roku budżetowym, nieznacznie wyższy od dotychczasowego rekordowego poziomu z kwietnia (zł 58·1 miln.). Wzrost wpływów z podatków bezpośrednich w październiku związany jest z terminarzem podatkowym. Wzrost—choć niewielki, bo tylko o zł 1·2 miln.—wpływów z podatku przemysłowego tłumaczy się płatnością w październiku zaliczki za III kwartał zarówno od przedsiębiorstw prowadzących jak i nie prowadzących prawidłowych ksiąg handlowych. Silny wzrost podatku dochodowego w październiku—o zł 5·5 miln. (tj. przeszło o  $\frac{1}{4}$ )—tłumaczy się płatnością w tym miesiącu podatku z tytułu kumulacji uposażeń oraz II raty podatku z działu I za 1937 r.—

w miarę nadsyłania nakazów płatniczych. Zwiększyły się również w październiku (o zł 1·1 miln., tj. o blisko  $\frac{1}{4}$ ) wpływy z podatku gruntowego, którego płatność I raty była w b. r. odłożona. Z ważniejszych podatków spadek—i to bardzo niewielki, bo o zł 0·1 miln.—wykazał w październiku tylko dochód z podatku od nieruchomości.

Porównanie października b. r. z październikiem ub. r.—przy zgodności terminarza płatności podatkowych—wykazuje w b. r. spadek wpływów z podatków bezpośrednich, wynoszący zł 1·3 miln. (z zł 60·1 miln. do zł 58·8 miln.). Zniżyły w b. r. wpływy z podatku od nieruchomości (minimalnie co prawda, bo z zł 4·5 miln. do zł 4·4 miln.) oraz wpływy z podatku dochodowego (z zł 23·5 miln. do zł 21·6 miln.); wpływy z podatku gruntowego były w b. r. takie same jak w ub. r. (zł 5·68 miln. wobec zł 5·65 miln.), a wpływy z podatku przemysłowego nieznacznie w b. r. wzrosły (z zł 23·2 miln. do zł 23·5 miln.).

Specjalny podatek od wynagrodzeń, wypłacanych z funduszy publicznych, wykazał w październiku w stosunku do września silną zwwyżkę wpływów, mianowicie o zł 2·8 miln., przy czym był w b. r. o zł 1·0 miln. wyższy niż w ub. r.

Wpływy z daniny majątkowej—bardzo nieznaczne zresztą—podniosły się w październiku o zł 0·04 miln. i osiągnęły kwotę zł 0·35 miln., więcej niż o połowę mniejszą od kwoty, uzyskanej z tego źródła w październiku ub. r. (zł 0·8 miln.). Zlikwidowany podatek majątkowy dał w październiku zł 0·4 miln. dochodu, czyli więcej niż w sierpniu o zł 0·2 miln. i niż w październiku ub. r. o zł 0·3 miln.

Wpływy z podatków pośrednich w październiku—po 2 miesiącach zniżki—wykazały lekki wzrost, podnosząc się w stosunku do września o zł 0·3 miln. Najpoważniejszy z tych podatków—podatek od cukru dał w październiku wpływ o zł 0·2 miln. większy od wrześniowego. Również zwiększył się dochód z podatku od olejów mineralnych (o zł 0·2 miln.) oraz z podatku od wina (o zł 0·1 miln.). Natomiast zniżyły w październiku wpływy z podatku od piwa (o zł 0·2 miln.) oraz od drożdży (o zł 0·1 miln.).

W stosunku do października ub. r. wpływy z podatków pośrednich w październiku b. r. wykazały wzrost (zł 15·2 miln. wobec zł 14·9 miln.), będący przede wszystkim odpowiednikiem wzrostu obrotów, których te podatki dotyczą. Dochód z podatku od cukru był w b. r. nieznacznie niższy niż w ub. r. (zł 10·5 miln. wobec zł 10·7 miln.), natomiast wzrost wpływów w b. r. wystąpił w podatkach: od olejów mineralnych (zł 2·2 miln. wobec zł 2·0 miln.), od piwa (zł 0·8 miln. wobec zł 0·6 miln.) i od wina (zł 0·22 miln. wobec zł 0·16 miln.).

Wpływy z ceł wykazały w październiku wzrost w stosunku do września (o zł 1·2 miln.)—przy zniżce, zresztą, importu w tym miesiącu. Pamiętać jednak należy, że na wpływy z ceł więcej niż suma importu oddziałują inne czynniki, jak np. struktura importu, zmiany taryfowe, ruch wpał W. M. Gdańska, zmiany w rozmiarach pomocy dla eksportu. Te ostatnie zmiany wpłynęły w dużej mierze na znacznie wyższe w b. r. w porównaniu z ub. r. rozmiary wpływów z ceł, mianowicie dzięki zniesieniu lub redukcji większości zwrotów ceł. W październiku b. r. wpływy z ceł były  $2\frac{1}{2}$ -krotnie wyższe niż w październiku ub. r. (zł 14·4 miln. wobec zł 5·9 miln.).

Dochód z opłat stempłowych (i danin pokrewnych) stosunkowo dość poważnie (o zł 1·3 miln.) podniósł się w październiku w stosunku do września. Dochód z samych opłat stempłowych wzrósł o zł 1·1 miln., a jednocześnie o zł 0·2 miln. zwiększył się dochód z podatku spadkowego. W stosunku do tegoż miesiąca poprzedniego roku wpływy w październiku b. r. nie wykazały zmian—przy wyższych w b. r. o zł 0·4 miln. wpływach z opłat stempłowych i niższym o taką samą kwotę dochodzie z podatku spadkowego (zł 0·6 miln. wobec zł 1·0 miln.).

Wpływy z dodatków do danin—odpowiednio do wzrostu wpływów z tych danin—wzrosły w październiku w stosunku do września, lecz tylko nieznacznie (o zł 0·1 miln.). Były one jednocześnie zaledwie o zł 0·05 miln. wyższe niż w październiku ub. r. (zł 1·39 miln. wobec zł 1·34 miln.).

Wpłaty monopolów, które od lipca do września wykazywały tendencję zwyczajną, obniżyły się w październiku w stosunku do września o zł 9·6 miln. Przy wzroście jedynie wpłaty monopolu spirytusowego (o zł 0·9 miln.) obniżyły się wpłaty monopolów: solnego (o zł 0·8 miln.), tytoniowego (o zł 9·0 miln.) i zapalczanego (o zł 0·2 miln.) oraz loterii (o zł 0·5 miln.).

W październiku ub. r. wpłaty monopolów były wyższe niż w październiku b. r. (zł 55·8 miln. wobec zł 51·5 miln.). Najsilniej zniżyła w b. r. wpłata monopolu zapalczanego (zaledwie zł 0·01 miln. w b. r. wobec zł 6·3 miln. w ub. r.). Poza tym niższe były w b. r. wpłaty monopolów: tytoniowego (o zł 1·0 miln.), solnego (o zł 0·5 miln.). Z loterii w b. r. wpłata była taka sama jak w ub. r., a z monopolu spirytusowego była w b. r. wyższa o zł 3·4 miln.

Zestawienie wpływów z danin i monopolów w październiku 1937 r. z przeciętną miesięczną wpływów, przewidzianych w budżecie na 1937/38 r., oraz z wpływami, osiągniętymi w tym samym miesiącu 2 lat poprzednich—przedstawia się następująco (w miln. zł):

	$\frac{1}{12}$ budżetu	Październik		
	na 1937/38 r.	1937	1936	1935
Podatki bezpośrednie . . . . .	59:8	58:8	60:1	53:2
Specjalny podatek od wynagrodzeń	14:2	16:3	15:3	—
Danina i podatek majątkowy . . .	1:2	0:7	0:9	1:5
Podatki pośrednie . . . . .	15:3	15:2	14:9	13:4
Dodatki do podatku od cukru . . .	0:08	0:05	0:06	1:4
Cło . . . . .	10:2	14:4	5:9	6:6
Opłaty stempłowe . . . . .	6:8	7:8	7:8	8:2
Nadzwyczajny dodatek do danin .	1:4	1:4	1:3	6:4
Monopole . . . . .	52:6	51:5	55:8	52:5

Jak widzimy, w październiku 1937 r. większe od przeciętnej miesięcznej normy budżetowej były wpływy ze specjalnego podatku od wynagrodzeń, z cła oraz z opłat stempłowych. Inne—poza daninami majątkowymi—dały niewiele tylko mniej tej normy.

Zestawienie wpływów z danin i monopolów w okresie 7 miesięcy roku budż. 1937/38 z wpływami, osiągniętymi w tymże okresie roku budż. 1936/37, oraz z budżetem na rok 1937/38 przedstawia się następująco:

	Kwiecień—październik		
	1936/37	1937/38	% budżetu
	miln. zł		
Daniny publiczne . . . . .	681:3	747:9	57:2
Podatki bezpośrednie . . . . .	363:1	376:3	52:5
w tym:			
podatki gruntowe . . . . .	31:5	25:0	43:5
podatek od nieruchomości . . .	44:6	44:8	54:6
„ przemysłowy . . . . .	125:9	139:7	57:0
„ dochodowy . . . . .	142:2	146:5	48:8
Podatki pośrednie . . . . .	107:2	112:9	61:5
w tym:			
podatek od cukru . . . . .	78:5	83:5	63:8
Cło . . . . .	47:3	91:4	74:9
Opłaty stempłowe . . . . .	46:8	49:8	61:5
Podatek majątkowy . . . . .	1:3	1:5	36:1
Danina majątkowa . . . . .	6:0	2:4	24:5
Specjalny podatek od wynagrodzeń .	100:9	103:8	61:0
Dodatek do podatku od cukru . . .	0:4	0:4	43:2
Nadzwyczajny dodatek do danin . .	8:4	8:9	52:6
Podatki znisione . . . . .	—	0:3	93:1
Monopole . . . . .	378:0	387:7	61:4
w tym:			
tytoniowy . . . . .	192:7	198:5	61:2
spirytusowy . . . . .	129:2	138:6	61:0
Ogółem daniny i monopole:	1 059:3	1 135:6	58:6

Wpływy z danin publicznych i monopolów państwowych dały w ciągu 7 miesięcy bież. roku budż. dochód, nieznacznie przekraczający normę budżetową, która—przy założeniu równomierności wpływów—wynosi za 7 miesięcy 58:3% całorocznego budżetu. Same daniny publiczne dały nieco poniżej tej normy, mianowicie 57:2% sumy, prelimitowanej w budżecie na cały rok, zato wpłaty monopolów były większe od tego idealnego procentu budżetu, dając 61:4%. Spośród danin najlepsze w stosunku do budżetu wyniki (przekraczające normę) dały: podatki pośrednie, opłaty stempłowe i cło, a poza tym specjalny podatek od wynagrodzeń.

Zestawienie wpływów w 1937/38 r. i 1936/37 r. jest ułatwione wobec obowiązywania w 1936/37 r. tych samych na ogół co obecnie przepisów i na mniej więcej ten sam terminarz podatków (w b. r. w kwietniu odłożono płatność podatku gruntowego i daniny). Porównanie 7 miesięcy w bież. i ub. roku budżetowym wykazuje wzrost w bież. roku zarówno wpływów z danin (o zł 66:6 miln.), jak i wpłat monopolów (o zł 9:7 miln.). Spośród danin dały większe wpływy w b. r. przede wszystkim daniny, związane ściśle z obrotami gospodarczymi: podatki pośrednie—o zł 5:7 miln., cło—o zł 44:1 miln., opłaty stempłowe—o zł 3:0 miln., a jednocześnie z danin bezpośrednich—związane z rozmiarami obrotów i dochodu: podatek przemysłowy—o zł 13:8 miln., podatek dochodowy—o zł 4:3 miln.

## PODATKI I OPŁATY

**PRZEJMOWANIE GRUNTÓW ZA ZALEGŁOŚCI PODATKOWE.**—Nawiązując do okólnika z dn. 17/VII 1934 r. L. D. V 26295/1/34 w sprawie niewdrażania egzekucji do majątku nieruchomego w razie wszczęcia postępowania celem przejęcia gruntów, Ministerstwo Skarbu—zważywszy, że z reguły akcja przejęcia gruntów następuje po bezskutecznej egzekucji z majątku ruchomego dłużnika lub gdy zachodzi prawdopodobieństwo, że egzekucja taka pozostanie bez skutku—polecilo z chwilą wydania decyzji wojewody o wszczęciu postępowania

nia celem przejęcia gruntów na zasadzie rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dn. 28/X 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 77/1936, poz. 544) zawieszać również egzekucję z ruchomości, prowadzoną celem ściągnięcia zaległości, za które mają być przejęte grunty, gdyż egzekucja taka, dając z reguły znikom rezultaty, powoduje stałe zmiany w wykazie zaległości, dołączonym do wniosku o przejęcie gruntów.

Zarazem—wobec zmian w stanie zaległości, objętych wnioskiem o przejęcie gruntów, jakie zachodzą nieraz w praktyce (np. uiszczenie części zaległości w czasie między wysłaniem wniosku i decyzją o przejęciu, zmniejszenie się w tym czasie zaległości wskutek załatwienia odwołania itp.)—Min. Skarbu, celem zapobieżenia przejmowaniu gruntów za zaległości w wysokości, niezgodnej ze stanem faktycznym—polecilo o każdej zmianie, zaszłej w stanie zaległości po przesłaniu wniosku o przejęcie gruntów, zawiadamiać wojewodę aż do chwili wydania przez wojewodę decyzji o przejęciu gruntów na własność Państwa (art. 17 powołanego rozporządzenia). W związku z tym Min. Skarbu zwróciło uwagę, aby odwołania, wniesione przeciwko wymiarom podatków, za zaległości których ma nastąpić przejęcie gruntów, jak również inne podania, mogące mieć wpływ na wysokość tych zaległości (np. prośby o przyznanie ulg z tytułu klęsk żywiołowych itp.), były rozpatrywane o ile możliwości przez wystąpieniem z wnioskiem o przejęcie gruntów, w każdym zaś razie najpóźniej przed wydaniem przez wojewodę decyzji o przejęciu gruntów.

W końcu, wobec stwierdzenia przypadków, że niektóre z izb skarbowych już po wystąpieniu z wnioskiem o przejęcie gruntów zawieszają postępowanie, zmierzające do przejęcia gruntów, udzielając zobowiązanym ulg w spłacie zaległości, objętych wnioskiem o przejęcie gruntów, przy czym rozmiary tych ulg są niejednorodne, a niejednokrotnie nawet znaczne—Min. Skarbu zauważyło, że zasadniczo postępowanie takie nie jest wskazane, gdyż z jednej strony wpływa hamująco na postępowanie, zmierzające do przejęcia gruntów, z drugiej zaś nie zawsze daje gwarancje, że zobowiązany, u którego egzekucja nie dawała wyników, uiszczy te zaległości podatkowe dobrowolnie przy rozłożeniu ich na raty.

Z tych też względów w opisanych przypadkach należy zachować jak najdalej posuniętą ostrożność i zawieszać akcję przejęcia gruntów zasadniczo tylko w przypadkach: a) gdy zobowiązany pokryje gotówką przedtem co najmniej 50% zaległości, objętych wnioskiem o przejęcie gruntów, a resztę zaległości zobowiąże się spłacić w czasie stosunkowo krótkim (do 6 miesięcy), dając zarazem odpowiednią, łatwo dającą się zrealizować, gwarancję (np. gwarancję bankową, papierową wartościową itp.) na pokrycie zaległości w przypadku, gdy zobowiązania nie dotrzyma, a nadto b) gdy nie posiada zaległości z tytułu podatków, nie objętych wnioskiem o przejęcie gruntów.

O ile do akcji, zmierzającej do przejęcia gruntów, przyłączyli się również inni wierzyciele, należy poza tym żądać od dłużnika przedłożenia oświadczeń tych wierzycieli, że zgadzają się na zawieszenie akcji przejęcia gruntów w odniesieniu do ich należności.

## UMORZENIA NALEŻNOŚCI FUNDUSZU OBROTOWEGO REFORMY ROLNEJ, NIE PRZEKRACZAJĄCYCH ZŁ 1.—

W uzupełnieniu okólnika z dn. 2/VI 1937 r. L. D. V 5159/1/37 Min. Skarbu okólnikiem z dn. 16/X 1937 r. zawiadomiło, że poza wymienionymi w powyższym okólniku ministerstwami i instytucjami również Ministerstwo Rolnictwa i Ref. Roln. wyraziło zgodę w piśmie z dn. 7/VI 1937 r. Nr Rach. XI—6/3 na umorzenie należności Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej, przekazanych urzędem skarbowym do egzekucji przed dniem 1/IV 1937 r., o ile aktualna zaległość na dz. 1/IV 1937 r., objęta poszczególnym wnioskiem egzekucyjnym, nie przekracza kwoty zł 1.

Równocześnie Min. Skarbu umorzyło z urzędu na zasadzie art. 123 ordynacji podatkowej („Dz. Ust. R. P.” Nr 14/1936, poz. 134) wszystkie koszty egzekucyjne bez względu na ich wysokość, narosłe od zaległości, umorzonych na podstawie omawianego zarządzenia.

Celem likwidacji wniosków egzekucyjnych, dotyczących wymienionych zaległości urzędy skarbowe postępować mają w sposób, przewidziany okólnikiem Min. Skarbu z dn. 2/VI 1937 r. L. D. V 5159/1/37.

## NABYWANIE ŚWIADCTW PRZEMYSŁOWYCH NA ROK 1938.

—Z uwagi na zbliżający się termin nabycia świadectw przemysłowych i kart rejestracyjnych na rok podatkowy 1938 Ministerstwo Skarbu okólnikiem z dn. 20/X 1937 r. L. D. V 39144/4/37 polecilo urzędowi stosować się ściśle do zarządzeń, wydanych w okólniku z dn. 23/X 1936 r. L. D. V 43639/4/36 („Dz. Urz. Min. Skarbu” Nr 29, poz. 891).

## ZALICZKI KWARTALNE DLA PRZEDSIĘBIORSTW NOWOPOWSTAŁYCH, NIE PROWADZĄCYCH PRAWIDŁOWYCH KSIĄG HANDLOWYCH.

—W związku z wątpliwościami, nasuwającymi się przy stosowaniu przepisu art. 36 ust. 4 ustawy o państwowym podatku przemysłowym („Dz. Ust. R. P.” Nr 46/1936, poz. 339) w sprawie ustalania wysokości zaliczek kwartalnych dla przedsiębiorstw nowopowstałych, nie prowadzących prawidłowych ksiąg han-

dłowych — Min. Skarbu okólnikiem z dn. 30/X 1937 r. L. D. V 39284/4/37 r. wyjaśniło, że zaliczki te winny być ustalane w całkowitej wysokości podatku, przypadającego od ustalonych przez władzę skarbową wysokości obrotów, osiągniętych przez przedsiębiorstwo w pierwszych 3 miesiącach po jego uruchomieniu.

#### KALENDARZYK PODATKOWY NA GRUDZIEŃ 1937 R.— W grudniu płatne są podatki następujące:

1) do dnia 5 grudnia—podatek od energii elektrycznej, pobrany przez sprzedawcę energii w okresie 16÷30/XI 1937 r.; do 20 grudnia—tenże podatek, pobrany przez sprzedawcę energii elektrycznej w okresie 1÷15/XII 1937 r.;

2) do dnia 7 grudnia—podatek dochodowy od uposażeń służbowych, emerytur i wynagrodzeń za najemną pracę, wypłaconych przez służbodawcę w listopadzie 1937 r.;

3) do dnia 25 grudnia—zaliczka miesięczna na podatek przemysłowy od obrotu za 1937 r. w wysokości podatku, przypadającego od obrotu, osiągniętego w listopadzie 1937 r.—przez wszystkie przedsiębiorstwa, obowiązane do publicznego ogłaszania sprawozdań o swych obrotach lub do składania sprawozdań do zatwierdzenia, a z innych przedsiębiorstw—przez przedsiębiorstwa handlowe I i II kat. oraz przemysłowe I÷V kat., prowadzące prawidłowe księgi handlowe;

4) do dnia 31 grudnia—nabywanie świadectw przemysłowych i kart rejestracyjnych na 1938 r.

Ponadto płatne są w grudniu zaległości, odroczone lub rozłożone na raty z terminem płatności w tym miesiącu, oraz podatki, na które płatnicy otrzymali nakazy płatnicze z terminem płatności również w tym miesiącu.

## PIENIĄDZ I KREDYT

**DZIAŁALNOŚĆ P. K. O. W OKRESIE 3 KWARTAŁÓW 1937 R.**—Tegoroczne bilanse miesięczne P. K. O. oraz dane statystyczne tej instytucji za okres 3 kwartałów b. r. wskazują na znaczny wzrost operacji we wszystkich działach pracy P. K. O.

W dziale wkładów oszczędnościowych dodatnie kształtowanie się wkładów w ostatnich miesiącach 1936 r. w b. r. utrwaliło się, i w ciągu 3 kwartałów 1937 r. wszystkie miesiące zostały zamknięte wynikiem dodatnim. Dotyczy to zarówno sumy wkładów, jak i ilości książeczek oszczędnościowych. Dla ilustracji tempa rozwojowego wkładów oszczędnościowych w P. K. O. podajemy wyniki w poszczególnych miesiącach 3 kwartałów z 1936 i 1937 r. (w tys. zł):

	1936	1937
Styczeń . . . . .	+ 13 757	+ 11 428
Luty . . . . .	+ 7 124	+ 9 713
Marzec . . . . .	— 10 970	+ 4 020
Kwiecień . . . . .	— 16 217	+ 7 246
Maj . . . . .	— 31 572	+ 9 293
Czerwiec . . . . .	+ 4 828	+ 11 725
Lipiec . . . . .	+ 5 759	+ 10 936
Sierpień . . . . .	— 2 307	+ 5 052
Wrzesień . . . . .	+ 13 375	+ 5 614
	— 28 225	+ 75 027

Jeśli chodzi o rok 1936, to—jak widzimy—ruch wkładów kształtował się w poszczególnych miesiącach różnorodnie. Wahania in minus w marcu, kwietniu i maju 1936 r. spowodowane były w pewnej mierze tendencjami tezauryzacyjnymi, wywołanymi silnymi wahaniami walut państw „bloku złotego”, a następnie dewaluacją walut tych krajów. Prócz tego działał tu silny pęd do inwestycji, co uważać należy za objaw dodatni. Natomiast jeśli chodzi o rok 1937, to wszystkie miesiące zostały zamknięte nadwyżką. Pod względem tempa przyrostu najlepsze wyniki wykazują miesiące: styczeń, luty, czerwiec i lipiec—i to zarówno w 1937 r., jak i w 1936 r. Fakt ten wskazuje na sezonowość ruchu wkładów, bowiem i w innych latach w miesiącach tych obserwowany był najwyższy stosunkowo przyrost. Ogólny stan wkładów oszczędnościowych na koniec września 1937 r. wynosił zł 737 076 tys., a więc wzrost w ciągu 3 kwartałów b. r. wyniósł zł 75 027 tys.

Również dodatnio kształtował się przyrost książeczek oszczędnościowych, mianowicie w poszczególnych miesiącach 3 kwartałów b. r. i ub. r. przyrost liczby książeczek przedstawiał się następująco:

	1936	1937
Styczeń . . . . .	43 214	42 539
Luty . . . . .	38 846	46 736
Marzec . . . . .	42 333	41 084
Kwiecień . . . . .	39 537	56 563
Maj . . . . .	23 985	38 338
Czerwiec . . . . .	29 404	41 435
Lipiec . . . . .	31 805	44 499
Sierpień . . . . .	25 830	36 893
Wrzesień . . . . .	25 554	34 886
Razem:	301 478	382 974

Z zestawienia powyższego widzimy, że przyrost książeczek w ciągu 3 kwartałów 1937 r. był o przeszło 80 tys. książeczek większy aniżeli w analogicznym okresie 1936 r. Ogólna liczba czynnych książeczek oszczędnościowych P. K. O. w końcu września b. r. wynosiła 2 667 711.

Obrót czekowy kształtował się w okresie 3 kwartałów również znacznie korzystniej w b. r. aniżeli w tym samym czasie ub. r. Obroty na kontach czekowych w poszczególnych miesiącach pierwszych 3 kwartałów b. r. i ub. r. przedstawiały się następująco (w miln. zł):

	Obrót w 1936 r. gotówkowy bezgotówk. razem		Obrót w 1937 r. gotówkowy bezgotówk. razem			
Styczeń . . . . .	526'5	1 770'7	2 297'2	549'6	1 755'6	2 305'2
Luty . . . . .	487'6	1 635'9	2 123'5	541'9	1 625'6	2 167'5
Marzec . . . . .	522'9	1 715'7	2 238'6	653'2	2 140'3	2 793'5
Kwiecień . . . . .	537'8	1 756'8	2 294'6	637'8	2 018'7	2 656'5
Maj . . . . .	535'6	1 718'4	2 254'0	598'7	1 881'7	2 480'4
Czerwiec . . . . .	522'7	1 616'3	2 139'0	641'5	2 029'7	2 671'2
Lipiec . . . . .	577'2	1 804'5	2 381'7	683'3	2 126'6	2 809'9
Sierpień . . . . .	543'1	1 712'5	2 255'6	656'5	2 130'4	2 786'9
Wrzesień . . . . .	584'7	1 757'9	2 342'6	689'9	2 183'8	2 873'7
Razem:	4 838'1	15 488'7	20 326'8	5 652'4	17 892'4	23 544'8

Z zestawienia powyższego widzimy, że w obrocie czekowym dominującą rolę odgrywa obrót bezgotówkowy, który wynosił przeciętnie 76% ogólnego obrotu czekowego P. K. O. Widoczny znaczny wzrost obrotów w 1937 r. w porównaniu z analogicznym okresem 1936 r. jest niewątpliwie wynikiem zwiększonych obrotów handlowych, a więc obserwowana poprawa gospodarcza znajduje swój refleks również i w obrotach czekowych P. K. O. Stan na kontach czekowych w poszczególnych miesiącach okresu sprawozdawczego wynosił przeciętnie ponad zł 200 miln., liczba zaś kont czekowych wzrosła w tym czasie o 2 313 do 80 304.

Dział ubezpieczeń na życie wykazuje w b. r. również dalszy rozwój. Od stycznia do września b. r. ilość czynnych polis wzrosła o 3 049 do 128 109, suma zaś ubezpieczeniowa wzrosła o zł 5 766 tys. do zł 189 494 tys.

Akcja kredytowa, wyrażająca się w pierwszym rządzie w zakupie papierów wartościowych, zajmuje nadal dominującą pozycję w bilansie P. K. O. Pozycja ta wzrosła o kwotę zł 163'7 miln. i na dz. 30/IX 1937 r. wynosiła ogółem zł 867 miln. Jak widzimy, życie gospodarcze w okresie sprawozdawczym otrzymało, jak na nasze stosunki, poważny zastrzyk z kapitałów P. K. O.—i to w postaci najdogodniejszej, bo na długi termin.

Kredyty krótkoterminowe—w formie pożyczek lombardowych i pożyczek wekslowych—nie wykazały w b. r. większych wahań. Natomiast pozycja skupu weksli wzrosła o zł 2'4 miln. Ogólna suma kredytów krótkoterminowych na dz. 30/IX b. r. wynosiła łącznie zł 40'2 miln.

Reasumując podane wyżej liczby, należy stwierdzić, że w okresie sprawozdawczym operacje P. K. O.—zarówno po stronie biernej, jak i po stronie czynnej bilansu—wykazują znaczny wzrost.

R.

#### UMOWA ROZRACHUNKOWA Z AUSTRIĄ

Wobec przekazania przez Bank Polski czynności technicznych, związanych z przekazami do Austrii, Polskiemu Instytutowi Rozrachunkowemu—Komisja Dewizowa uchwałą z dn. 26/XI b. r. ustaliła nowe brzmienie okólnika Nr 17<sup>1</sup>).

<sup>1</sup>) Okólnik ten—z dn. 22/X 1936 r. (p. „Polska Gospodarcza” zes. 43/1273, str. 1273)—przejmująco obowiązywać z dniem 30/XI 1937 r.

W związku z umową rozrachunkową polsko-austriacką przekazy z Polski na rzecz osób fizycznych i prawnych, mających miejsce zamieszkania lub siedzibę w Austrii, oraz za towary pochodzenia austriackiego mogą być dokonywane—z wyjątkami, wymienionymi poniżej w rozdz. IV—wyłącznie za pośrednictwem Polskiego Instytutu Rozrachunkowego w formie polecenia na Austriacki Bank Narodowy. Przekazy te mogą być dokonywane—począwszy od dn. 1/XII 1937 r.—tylko z zachowaniem następujących przepisów:

I. Komisja Dewizowa upoważniła oddziały Banku Polskiego i banki dewizowe do rozpatrywania i załatwiania we własnym zakresie wniosków o zezwolenia na przekazy do Austrii, przy których złożono dowody, odpowiadające ogólnie obowiązującym przepisom, w następujących wypadkach:

a) z tytułu zapłaty należności za sprowadzone z Austrii towary austriackie lub towary w Austrii przerobione, bez ograniczenia kwoty; przy rozpatrywaniu i załatwianiu tych wniosków banki zobowiązane są przestrzegać przepisów okólnika Komisji Dewizowej Nr 14 (p. „Polska Gospodarcza” zesz. 16/1937, str. 564);

b) z tytułu kosztów ubocznych, związanych z importem z Austrii, jak np. koszty przewozu, przeładunku, postoju, magazynowania i ubezpieczenia, koszty arbitrażu, zagranicznych opłat celnych, przekazowych, konsularnych i innych opłat publiczno-prawnych—na zasadach okólnika Komisji Dewizowej Nr 5—bez ograniczenia kwoty;

c) z tytułu kosztów ubocznych (jak wyżej wymieniono), związanych z eksportem do Austrii, oraz z tytułu opustów i bonifikat za manco i mniejwartości towarów, eksportowanych do Austrii—na zasadach okólnika Komisji Dewizowej Nr 6 (p. „Polska Gospodarcza” zesz. 44/1936, str. 1312)—bez ograniczenia kwoty;

d) na koszty utrzymania—w ramach przepisów okólnika Komisji Dewizowej Nr 4 (p. „Polska Gospodarcza” zesz. 51-52/1936, str. 1556);

e) na drobne dyspozycje—do wysokości zł 100 (okólnik Komisji Dewizowej Nr 8 p. IV);

f) z tytułu zapłaty za weksle, nadesłane do inkasa, które przed wysłaniem za granicę zostały zaopatrzone w adnotację, zezwalającą na przekazanie po wpływie w drodze rozrachunku polsko-austriackiego (okólnik Komisji Dewizowej Nr 26 część II p. c—p. „Polska Gospodarcza” zesz. 32/1936, str. 942).

Natomiast wnioski o zezwolenie na zapłatę:

1) zobowiązań z tytułów, wymienionych w pp. d i e—o ile przekraczają upoważnienie, określone w okólniku Nr 4 (p. „Polska Gospodarcza” zesz. 51-52/1936, str. 1556), oraz f;

2) zaliczek na towary—bez względu na kwotę;

3) zobowiązań z wszelkich innych tytułów—

—winny być przez banki dewizowe przedstawiane do decyzji Komisji Dewizowej.

Zezwolenia, udzielone przez Komisję Dewizową na przekazy z tytułów, wymienionych w pp. 1÷3, podlegają opłacie manipulacyjnej w wysokości  $\frac{1}{2}\%$  od sumy, na jaką przekaz opiewa—zgodnie z przepisami okólnika Komisji Dewizowej Nr 20.

Do wniosków o zapłatę zobowiązań z tytułu spłaty kapitałów, odsetek od nich, dywidendy, kuponów i dochodów z nieruchomości oraz praw rzeczowych na nieruchomościach należy dołączyć dowody, stwierdzające, że przedmioty majątkowe lub prawa, stanowiące tytuł przekazu, były przed dniem 26/IV 1936 r. i są dotychczas własnością osób fizycznych lub prawnych, mających miejsce zamieszkania lub siedzibę w Austrii.

Sumy, znajdujące się na rachunkach zablokowanych osób fizycznych i prawnych, mających miejsce zamieszkania lub siedzibę w Austrii, mogą być przekazywane w rozrachunku na zasadach, podanych w tym rozdziale—jeśli wnioskodawca przedstawił dokumenty, stwierdzające wysokość i tytuł zobowiązania, na którego pokrycie nastąpiła wpłata.

II. W granicach sumy, oznaczonej w § 12 rozporządzenia Min. Skarbu z dn. 24/VII 1936 r., banki dewizowe mogą sprzedawać na koszty podróży do Austrii jedynie pieniądze austriackie lub чеки na Austrię.

Oddziały Banku Polskiego i banki dewizowe mogą nabywać od Polskiego Instytutu Rozrachunkowego ryczałtowe sumy wypłaty na Wiedeń z jego rachunku clearingowego w Austriackim Banku Narodowym. Na zasadzie indywidualnych lub generalnych zezwoleń Komisji Dewizowej banki mogą z tych kontyngentów pokrywać zapotrzebowanie klientów—na przekazy do Austrii wyłącznie na koszty podróży do równowartości zł 500 na jedno zezwolenie.

III. Przekazy do Austrii mogą—z wyjątkami, podanymi w rozdz. IV—opiewać tylko na wypłatę w szylingach równowartości sumy, ściśle określonej w złotych. Zobowiązania, opiewające na inne waluty, winny być przeliczone na złote wg ostatniego średniego kursu transakcyjnego giełdy warszawskiej, ogłoszonego przed udzieleniem zlecenia.

Gdy na rachunku Polskiego Instytutu Rozrachunkowego w Austriackim Banku Narodowym znajdować się będzie wystarczające pokrycie, uzyskane z wpłat przez austriackich dłużników na rzecz polskich wierzycieli, Polski Instytut Rozrachunkowy poleci Austriackiemu Bankowi Narodowemu na podstawie otrzymanych zleceń przekazów wypłacenie ich w szylingach odbiorcom austriackim.

Wobec niemożności określenia z góry terminu wykonania zlecenia, przeliczenie złotych na szylingi, dokonane przy wpłaceniu złotych, ma jedynie charakter tymczasowy, a przekaz na Austrię będzie skuteczniony w szylingach w równowartości sumy, wpłaconej w złotych—wg średniego kursu transakcyjnego giełdy warszawskiej z dnia, poprzedzającego dzień wykonania przekazu. W żadnym jednak przypadku nie może być przekazana do Austrii w szylingach suma wyższa niż równowartość świadczenia, na którego przekaz zleceniodawca uzyskał zezwolenie. Kwoty, wpłacone w złotych przez zleceniodawców, będą przeliczane prowizorycznie na podstawie średniego kursu transakcyjnego wypłaty na Wiedeń, notowanego na giełdzie warszawskiej przed dniem otrzymania zlecenia.

Przy przyjmowaniu zlecenia na przekazy do Austrii banki pobierać będą tytułem prowizji  $2\%$  od sumy każdego zlecenia—minimum zł 2 od jednego przekazu.

W celu skutecznienia przekazu do Austrii bank winien wypełnić formularze PIR i przesłać je wprost do tej instytucji, sumę zaś przekazu z doliczeniem  $\%$  prowizji—minimum zł 1—wpłacić na rachunek żyrowy PIR w Banku Polskim w Warszawie.

IV. Oddziały Banku Polskiego i banki dewizowe mogą przyjmować i dokonywać przekazy do Austrii poza rozrachunkiem na zasadach, ogólnie obowiązujących, tylko w następujących przypadkach:

a) z tytułu zapłaty za towary pochodzenia nieaustriackiego nie przerobione w Austrii oraz kosztów przewozu tychże towarów przez inne kraje poza Austrię;

b) z rachunków zagranicznych wolnych w walutach obcych „nowych”;

c) z tytułu zwrotu sum na podstawie okólnika Nr 18 ustęp ostatni;

d) z tytułu zapłaty za weksle, nadesłane do inkasa, które przed wysłaniem za granicę zostały zaopatrzone w adnotację, przewidzianą w okólniku Nr 26 ust. II p. a (p. „Polska Gospodarcza” zesz. 32/1936, str. 942).

V. Osoby fizyczne i prawne, mające miejsce zamieszkania lub siedzibę na terenie Austrii, mogą posiadać rachunki zagraniczne wolne w bankach dewizowych z tym ograniczeniem, że na rachunki te mogą być zapisywane na zasadach ogólnych:

a) równowartość sprzedanych bankom zagranicznych środków płatniczych, z wyjątkiem szylingów austriackich;

b) równowartość czeków, zainkasowanych z rachunku zagranicznego wolnego oraz przelewy z takich rachunków;

c) z tytułu należności, wymienionych w rozdz. IV.

Zapłata za weksle, wysłane z Polski po dn. 27/IV 1936 r., z adnotacją Banku Polskiego, noszącą datę nie późniejszą niż 31/VII 1936 r., może być z zezwoleniem Komisji Dewizowej zapisana na rachunek zagraniczny wolny austriackiego zleceniodawcy pod warunkiem przed-

stawienia dowodów, iż weksle te pochodzą z należności, o których mowa w rozdz. IV.

Do wysokości salda na rachunku zagranicznym wolnym mogą być—na żądanie właściciela—dokonywane przekazy do Austrii w drodze rozrachunku polsko-austriackiego.

VI. Celem uniknięcia zbyt częstego przekazywania drobnych sum w granicach uprawnień, zawartych w rozdz. I, banki dewizowe mogą na żądanie wierzyciela austriackiego zapisywać kwoty, podlegające przekazaniu na podstawie umowy rozrachunkowej polsko-austriackiej, na specjalne rachunki zablokowane osób fizycznych i prawnych, mających miejsce zamieszkania lub siedzibę w Austrii. Kwotami, wpisanymi na takie rachunki, mogą właściciele dysponować wyłącznie w formie przekazów do Austrii w rozrachunku polsko-austriackim.

VII. Bankom dewizowym wolno nabywać za granicą szylingi austriackie drogą arbitrażu tylko za specjalnym upoważnieniem Banku Polskiego.

VIII. Niewykorzystane zezwolenia na przekazy do Austrii w drodze rozrachunku przez Bank Polski, udzielone przed dn. 1/XII 1937 r., których termin ważności jeszcze nie upłynął, mogą być wykonane za pośrednictwem Polskiego Instytutu Rozrachunkowego.

**WYJAŚNIENIE KOMISJI DEWIZOWEJ I ZWIĄZKU BANKÓW.**—Komisja Dewizowa wyjaśniła, że banki dewizowe winny żądać składania wniosków na formularzach Komisji Dewizowej—prócz przypadków, w których wnioski przedstawiane są do decyzji Komisji Dewizowej—również wtedy, gdy banki decydują same:

a) na podstawie upoważnienia, zawartego w rozporządzeniu Ministra Skarbu z dn. 24/VII 1936 r., np. w § 4;

b) na podstawie upoważnień Komisji Dewizowej.

Składanie wniosków obowiązuje m. in.:

1) przy zapisywaniu wpłat na rachunki szwajcarskie ogólne i reinwestycyjne;

2) przy uskutecznianiu przekazów w granicach upoważnień, ustalonych dla banków dewizowych okólnikiem Komisji Dewizowej Nr 4 (p. „Polska Gospodarcza” zesz. 51-52 1936, str. 1556) na koszty utrzymania i tytułem zapomóg;

3) przy sprzedaży zagranicznych środków płatniczych na cele pod-różne—bez względu na wysokość kwoty i bez względu na to, czy suma jest wypłacona w banknotach zagranicznych czy też w czekach pod-różniczych (okólnik Nr 45—p. „Polska Gospodarcza” zesz. 26/1937, str. 888);

4) przy wypłatach z rachunków zablokowanych (np. szwajcarskich), rachunków ogólnych i reinwestycyjnych.

Jeżeli wypełnienie wniosków, dotyczących rachunków zablokowanych, przez zleceniodawcę ze względu na jego nieobecność jest niemożliwe, wówczas wniosek wypełnia bank dewizowy, który rachunek prowadzi.

Natomiast składanie wniosków na przepisanych formularzach, wydanych przez Komisję Dewizową, jest zbędne, jeżeli zlecenie jest wykonywane drogą rozrachunku za pośrednictwem PIR (ZAHAN) i instytucja ta decyduje o wykonaniu zlecenia w granicach upoważnień Komisji Dewizowej (zawartych w okólnikach Komisji Dewizowej Nr 43 i 44—p. „Polska Gospodarcza” zesz. 6/1937, str. 207), np.:

1) przy przekazach dla ludności żydowskiej w Palestynie, w granicach ustalonych w rozdz. III okólnika Komisji Dewizowej Nr 44;

2) przy wszystkich wpłatach z tytułów, wymienionych w rozdz. I okólnika Komisji Dewizowej Nr 22 (III wydanie) (p. „Polska Gospodarcza” zesz. 12/1937, str. 435), w rozdz. I okólnika Komisji Dewizowej Nr 35 (III wydanie—p. „Polska Gospodarcza” zesz. 11/1937, str. 403) itp.

#### WZAJEMNOŚĆ KREDYTOWA K. K. O. M. ST. WARSZAWY

**WSRÓD RZEMIOSŁA.**—Pożyczki rzemieślnicze są udzielane przez Komunalną Kasę Oszczędności m. st. Warszawy w sumach od kilkuset do 5 tys. złotych—zależnie od odpowiedzialności majątkowej klienta. Zabezpieczeniem kredytu służy weksel, podpisany przez dłużnika i 2 poręczycieli w stosunku do sumy pożyczki majątkowo odpowiedzialnych. Kasa przyjmuje również zabezpieczenie hipoteczne i wówczas odpada gwarancja poręczycieli, tej jednak formy zabezpieczenia Kasa bezwzględnie nie wymaga, biorąc za podstawę oceny stanu majątkowego petenta jego warsztat pracy i zdolność wytwórczą.

Pożyczki udzielane są na przeciąg 2 lat, przy czym spłata następuje w 4 ratach półrocznych po 25%. Stopa procentowa od pożyczek do zł 1 000 wynosi 6% w stos. rocznym, ponad zł 1 000—7% w stos. rocznym.

Pożyczki rzemieślnicze są więc dogodniejsze od innych pożyczek, gdyż normalne pożyczki oprocentowane są na 7½% w stos. rocznym, termin ich spłaty nie przekracza 5 kwartałów i co 3 miesiące wymagana jest wraz ze zmianą weksli spłata 20% sumy.

Licząc się z wzrastającymi potrzebami rzemiosła, ostatnio Dyrekcja Kasy podwyższyła maksymalną granicę kredytu rzemieślniczego na jeden warsztat pracy do zł 10 tys.

Ponadto, chcąc ułatwić otrzymanie pożyczki słabszym finansowo rzemieślnikom, Kasa postanowiła przyjmować przy pożyczkach do zł 500 porękę pracujących samodzielnie członków rodziny.

Suma już przyznanych pożyczek rzemieślniczych na dz. 31/X 1937 r. wynosi zł 810 811.

Drugi rodzaj pożyczek rzemieślniczych stanowi uruchomiony z okazji X-lecia Kasy „ulgowy kredyt rzemieślniczy”. Pożyczki te różnią się od tamtych tym, że oprocentowanie ich wynosi 1% w stosunku rocznym, zamiast wekslu przyjmowany jest skrypt dłużny bez dodatkowych poręczeń; spłaty są niskie, a maksymalna wysokość pożyczki nie może przekraczać zł 250 na pojedynczy warsztat.

Na pożyczki tego rodzaju przeznaczono sumę zł 100 000 i wydaje się je na podstawie uchwał specjalnej komisji, w skład której wchodzi delegat rzemiosła.

**INSTRUKCJA, DOTYCZĄCA CZYNNOŚCI IZB PRZEMYSŁOWO-HANDLOWYCH, WYNIKAJĄCYCH Z PRZEPISÓW DEWIZOWYCH PRZY IMPORCIE TOWARÓW** — p. str. 1524.

## RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH

### GIEŁDA WARSZAWSKA

za okres od 15 do 20 listopada 1937 r.

Sytuacja rynku dewiz w okresie sprawozdawczym kształtowała się pod znakiem mocnego nastroju, co znalazło wyraz w wyższym niemal wszystkich kursów. W obrotach znajdowały się głównie funty szterlingi, franki francuskie oraz korony czeskosłowackie. Poza dolarami, zniżkującymi: o zł 0-00½—przy transakcjach zwykłych, i o zł 0-00¼—przy transakcjach telegraficznych, oraz koronami norweskimi, które okres sprawozdawczy zamknęły stratą w wysokości zł 0-65—pozostałe dewizy odnotowały następujące zyski (w zł na 100 jednostkach walutowych): franki francuskie 0-09, franki szwajcarskie 0-20, belgi 0-05, korony czeskosłowackie 0-03, floreny holenderskie 0-50, korony szwedzkie 0-50 oraz korony duńskie 0-20; poza tym funty szterlingi zyskały zł 0-08 na £ 1.

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Ostatni kurs w tygodniu
Dolary St. Zjedn. . .	\$ 1	5·28	5·27½	5·27½
" " " telegr. . .	\$ 1	5·28½	5·27½	5·27½
Funty szterlingi . . .	£ 1	26·48	26·38	26·42
Franki francuskie . .	100 fr.	18·00	17·90	17·97
Franki szwajcarskie .	100 fr.	122·50	121·70	122·20
Belgi . . . . .	100 blg.	90·15	89·80	89·80
Marki niemieckie . .	100 RM	—	—	—
Korony czeskosłow. .	100 kor.	18·60	18·56	18·59
Liry włoskie . . . .	100 lir.	—	—	27·84
Floreny holenderskie.	100 fl.	293·50	292·55	293·10
Guldeny gdańskie . .	100 guld.	100·00	100·00	100·00
Korony szwedzkie . .	100 kor.	136·50	136·10	136·25
Korony duńskie . . .	100 kor.	—	—	117·80
Korony norweskie . .	100 kor.	—	—	132·60

Mocne usposobienie wykazywał również rynek papierów lokacyjnych państwowych, gdzie stosunkowo wyższe obroty przeprowadzono papierami niepremiowymi. Sztuki obu emisji 3% Poż. Premiowej Inwestycyjnej zniżkowały: I emisji—o zł 0-25, II—o zł 0-50; natomiast serie II emisji tej pożyczki zwyżkowały o zł 0-25. Wśród pozostałych pożyczek—4% Poż. Konsolidacyjna podniosła się o 1-00% nominału, 5% Poż. Konwersyjna—o 1-62% nom. i 4½% Poż. Wewnętrzna—o 0-50% nom.

Natomiast na rynku papierów lokacyjnych prywatnych wystąpiło generalne osłabienie nastroju i w jego konsekwencji zniżka kursów. Poszczególne papiery odnotowały następujące straty (w %—ach nominału): 4½% L. Z. Tow. Kred. Ziemińskiego 0-75, 4½% L. Z. Pozn. Ziem. Kredyt. 1-00, 5% L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy: zwykle 0-90 oraz z 1933 r. (skonwertowane) 0-50, 5% L. Z. Tow. Kred. m. Łodzi: zwykle 0-50 i z 1933 r. 0-37. Zwyżkę kursu—w wysokości 0-50% nom.—wykazały tylko 8% L. Z. Tow. Kred. Przemysłu Polskiego.

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs najwyższy w zł	Kurs najniższy	Ostatni kurs w tygodniu	5%	L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy z 1936 r. . . . .	zł	62'50	
					5%	L. Z. Tow. Kred. m. Częstochowy z 1933 r. . . . .	zł	55'50	
					5%	L. Z. Tow. Kred. m. Łodzi . . . . .	zł	59'25	
					5%	L. Z. Tow. Kred. m. Łodzi z 1933 r. . . . .	zł	57'13 57'00 57'13	
Obligacje miast									
					VI 6%	Poż. Konwers. m. Warszawy	zł	61'50	
<b>POŻYCZKI POLSKIE NA GIEŁDACH ZAGRANICZNYCH<sup>1)</sup></b>									
(maksimum—minimum—ultimo; w nawiasach—obroty)									
						2 ÷ 6/XI	8 ÷ 13/XI	15 ÷ 20/XI	
New York									
					6%	dolarowa 1920	57—54—57 (30 000)	57 <sup>1</sup> / <sub>4</sub> —56—57 (23 000)	57 <sup>1</sup> / <sub>4</sub> —57—57 (9 000)
					8%	Dillon 1925	52 <sup>5</sup> / <sub>8</sub> —51—52 <sup>5</sup> / <sub>8</sub> (35 000)	53 <sup>3</sup> / <sub>4</sub> —52 <sup>1</sup> / <sub>2</sub> —53 <sup>3</sup> / <sub>4</sub> (46 000)	53 <sup>1</sup> / <sub>2</sub> —52 <sup>1</sup> / <sub>2</sub> —53 <sup>1</sup> / <sub>2</sub> (33 000)
					7%	stabilizac. 1927	66 <sup>1</sup> / <sub>8</sub> —65—66 <sup>1</sup> / <sub>8</sub> (9 000)	68 <sup>1</sup> / <sub>4</sub> —67—68 <sup>1</sup> / <sub>4</sub> (5 000)	67 <sup>1</sup> / <sub>2</sub> —67 <sup>1</sup> / <sub>2</sub> —67 <sup>1</sup> / <sub>2</sub> (5 000)
					7%	Warszawy 1928	50—50—50 (5 000)	52—50 <sup>1</sup> / <sub>2</sub> —52 (22 000)	51—51—51 (5 000)
					7%	Śląska 1928	bez obrotów	51 <sup>5</sup> / <sub>8</sub> —50 <sup>7</sup> / <sub>8</sub> —51 <sup>5</sup> / <sub>8</sub> (7 000)	51 <sup>1</sup> / <sub>2</sub> —50 <sup>3</sup> / <sub>8</sub> —51 <sup>1</sup> / <sub>2</sub> (26 000)
Londyn									
					7%	stabilizac. 1927	66'58—64'58—64'58	—	69'31—68'31—68'31
Zurych									
					7%	stabilizac. 1927	—	—	—
Paryż									
					7%	stabilizac. 1927	88'33—85'90	88'90—86'28	90'61—86'53
Mediolan									
					7%	włoska 1924	100'09—99'89—100'09 (50)	101'36—100'36—100'36 (400)	101'02—100'22—100'72 (275)

# PRZEGLĄD ZAGRANICZNY

## KRONIKA ZAGRANICZNA

### OGÓLNE

**ŚWIATOWA PRODUKCJA KAWY.**—Mimo że produkcja kawy w gospodarce światowej nie odgrywa większej roli—jednak jej uprawa stanowi ważne źródło dochodu w niektórych krajach Ameryki Południowej, w pierwszym rzędzie w Brazylii, Kolumbii i w republikach Ameryki Środkowej. Poza tym produkcja kawy zaczyna rozwijać się i w koloniach państw europejskich w Afryce, skąd kawa właściwie pochodzi i gdzie rośnie ona w stanie dzikim, jak np. w Abisynii i w Sudanie. Największe postępy w zakładaniu plantacji kawowych poczyniono ostatnio na Madagaskarze i we Francuskiej Afryce Zachodniej i Wschodniej. Co się tyczy Arabii Szczęśliwej (Jemenu), gdzie produkowana jest słynna kawa „Mokka”, jej uprawa tam nie wykazuje żadnego postępu już od lat.

Światowe zbiory kawy w kampanii 1936/37 wypadły poniżej urodzajów z lat 1933÷1935,

natomiast są one większe o 2 400 tys. kwintali w porównaniu z kampanią 1935/36.

Według statystyki, ogłoszonej niedawno w „Revue Internationale d'Agriculture”, wydawanej przez Instytut Rolniczy w Rzymie, światowa produkcja kawy kształtowała się w ostatnich 3 latach następująco (w tysiącach kwintali):

	1934/35	1935/36	1936/37
Amer. Środkowa i Północna . . . . .	2 570	3 110	3 200
Amer. Południowa . . . . .	19 650	14 090	16 350
<b>Razem:</b>	<b>22 220</b>	<b>17 200</b>	<b>19 500</b>
Azja . . . . .	1 360	1 340	1 300
Afryka . . . . .	1 100	1 130	1 200
Oceania . . . . .	50	60	60
<b>Produkcja światowa:</b>	<b>24 730</b>	<b>19 730</b>	<b>22 110</b>

Zestawienie powyższe wykazuje, że w krajach Ameryki Środkowej i w Afryce zauważyć się daje w ostatnich latach tendencja do rozszerzania produkcji kawy, oraz że w Azji

a mianowicie w Indiach Holenderskich i Brytyjskich, nastąpiła stabilizacja zbiorów. W Ameryce Środkowej urodzaj kawy w 1936/37 r. przewyższył nawet rekordową produkcję z roku poprzedniego, a to dzięki wysokim zbiorom w San-Salvador i w Quatemali.

Brazylia pozostaje nadal największym producentem kawy, gdyż dostarczyła ona 61·1% produkcji światowej w 1936/37. r. Toteż pierwsze miejsce w produkcji kawy należy wciąż do Ameryki Południowej—z Brazylią, Kolumbią i Quatemalą na czele.

Zbiory w głównych krajach wypadły w ostatnich 2 latach następująco (w tys. kwintali):

	1936/37	1935/36
Brazylia . . . . .	13 024	10 515
Kolumbia . . . . .	2 235	2 518
Salvador . . . . .	650	580
Venezuela . . . . .	716	636

<sup>1)</sup> Kursy—w %/o-ach nominału, obroty—w jednostkach walutowych danego kraju w (Mediolanie—w tysiącach).

<sup>1)</sup> \$ 5 = zł 44'57.

<sup>2)</sup> Gwarantowane przez Skarb Państwa.

Quatemala . . . . .	670	668
Meksyk . . . . .	450	482
Haiti . . . . .	350	361
Kuba . . . . .	230	300
Abisynia . . . . .	200	182
Madagaskar . . . . .	220	155
Francuska Afryka Zachodn.	185	143
Francuska Afryka Wschodn.	809	259

Zbiory kawy w Brazylii w 2 ostatnich latach były niższe od normalnych. Zmniejszenie to należy objaśnić tym, że producenci i Rząd prowadzili od kilku lat politykę obrony rynku, a to drogą redukcji obszarów mniej produkcyjnych plantacji kawowych. Istotnie, obszar uprawny zmniejszył się z 3 971 tys. ha w 1933/34 r. do 3 500 tys. ha w 1935/36 r. Najślniejsza redukcja nastąpiła w stanie San-Paolo, gdzie obszar plantacji obniżył się o przeszło połowę i gdzie plantacje kawy zostały zastąpione częściowo przez uprawę bawełny.

Eksport kawy brazylijskiej w pierwszych 6 miesiącach kampanii, która się zamyka w dn. 31/XII 1936 r., zmniejszył się o 840 tys. kwintali w stosunku do odnośnego okresu kampanii 1935/36 r. Wywóz ten pozostał niższy w porównaniu z szeregiem lat poprzednich, z wyjątkiem wszakże deficytowej kampanii 1932/33, która zresztą została zakończona przez rewolucję w 1932 r.

Ekspert brazylijski kawy reprezentował 89% ogólnej produkcji kraju w 1935/36 r.

Kolumbia zwiększyła swój wywóz do Europy. W 1935/36 r. eksport ten, w porównaniu z produkcją, wyniósł ponad 91%. Najważniejszym odbiorcą są Niemcy, które na podstawie układu kompensacyjnego pomiędzy obu państwami zakupiły w 1935/36 r. 80% całego wywozu kawy kolumbijskiej.

Co się tyczy zbytu zbiorów azjatyckich—to eksport kawy z Indji Holenderskich i Brytyjskich wykazuje w pierwszych 9 miesiącach bieżącej kampanii znaczny wzrost w porównaniu z odpowiednim okresem poprzedniej kampanii.

Również i wywóz kawy afrykańskiej kształtował się w pierwszych miesiącach b. kampanii dość korzystnie.

Import kawy wynosił przed wojną (w latach 1909÷1913) przeciętnie 10-6 mln. kwintali rocznie, a w okresie 1925÷1930—13-9 mln. kwintali. Największy import światowy był w 1931 r., mianowicie wynosił on wówczas 16-3 mln. kwintali. W następnych 3 latach popyt na kawę obniżył się dość znacznie, lecz w latach 1935÷1936 znów się podniósł nader poważnie, osiągając wysokość, ustępującą jedynie rekordowemu 1931 r.

Ponowny wzrost importu światowego nie potrafił jednak przywrócić równowagi rynku, zachwianej w okresie kryzysu powszechnego—a to na skutek bardzo znacznego zmniejszenia zdolności importowej krajów konsumujących.

Ilość kawy, zniszczonej podczas ostatniej kampanii, wynosi 10 893 tys. worków, łącznie zaś od dn. 1/VII 1931 r. zniszczono dotychczas 50 467 tys. worków.

W. D.

## STANY ZJEDN. AM.

**SYTUACJA GIEŁDOWA A GOSPODARSTWO.**—Występująca od marca b. r. niżka kursów na giełdzie nowojorskiej, przerwana tylko w lipcu i I połowie sierpnia, przybrała we wrześniu i październiku na siłę, przy czym w miesiącach tych spadki kursów przybrał w dwóch wypadkach cechy załamania. Prasa pisała o krachu, o czarnych dniach Wall Street, powszechnie zaś zastanawiano się, czy niżka ta—podobnie jak w 1929 r.—nie oznaczała początku nowego kryzysu. Ostatni spa-

dek nie dorównał wprawdzie pod względem gwałtowności historycznemu dziś krachowi z 1929 r., był jednak nie mniejszy niż w czasie głośniejszych kryzysów w latach 1920/21 lub 1907. O rozmiarach jego świadczy fakt, że kursy szeregu papierów straciły od początku roku do 50%, dla niektórych zaś papierów spadek doszedł do 60%, a w kilku wypadkach nawet do 80%. W ten sposób zmarnowany został cały zysk z roku poprzedniego, poziom kursów bowiem nazajutrz po krachu dn. 19/X był niższy niż na początku 1936 r.

Trwający od marca spadek, ostatnio zaś 3-krotne załamanie kursów—wywołały, oczywiście, liczne komentarze i próby wyjaśnienia tego zjawiska. Z grubsza przyczyny ostatniego kryzysu giełdowego ująć dadzą się w dwie grupy: do pierwszej zaliczymy przyczyny natury giełdowej i pieniężno-kredytowej, do drugiej zaś przyczyny ogólnogospodarcze.

Ujmując zjawisko najprościej, starano się winę przypisać spekulacji, gwałtownej realizacji zysków po dość szybkiej poprzedniowyższości, „histerii” i „tchórzliwości” inwestorów itd. Jest rzeczą niewątpliwą, że techniczna pozycja rynku sprzyjała ruchom zniżkowym, i że ogólne warunki nie przyczyniały się do wytworzenia atmosfery zaufania. Istnieje jednak kilka przyczyn bardziej specyficznych, które należy szczegółowiej rozpatrzyć.

Zwyzka kursów akcji na giełdach amerykańskich w ostatnich czasach podwójnie oparta była o kruche podstawy. Z jednej bowiem strony—na skutek opodatkowania nie rozdzielonych zysków—przedsiębiorstwa zwiększyły dywidendy, stwarzając złudę większej, niż wynikająca z rzeczywistej sytuacji, rentowności; z drugiej strony—przewidywano, że zwyczajowy ruch produkcji i obrotów będzie trwał nadal, i że przeto zyski przedsiębiorstw będą jeszcze zwiększały się. Tym czasem, jak o tym dalej będzie mowa, przewidywania te zawiodły na całej linii.

Jeżeli chodzi o spekulację, sytuacja na rynku amerykańskim nie przypomina w niczym sytuacji z 1929 r. Zaliczki brokerskie, będące do pewnego stopnia miarą działalności spekulacyjnej, były w październiku 1937 r. kilkakrotnie niższe niż w 1929 r.; z drugiej strony—nie występuje zupełnie zjawisko masowej spekulacji na papierach, jak to miało miejsce przed kryzysem; dziś, przeciwnie, szerokie masy publiczności unikają lokat w papierach, co przyczynia się wydatnie do zacieśnienia wewnętrznego rynku lokacyjnego. Zjawisku temu przypisują duże znaczenie sfery bankowe, jak o tym świadczy chociażby wygłoszone ostatnio przez Prezesa Chase National Bank Winthropa W. Aldrich przemówienie, w którym mówca stwierdza, że „rynek papierów wartościowych, niegdyś szeroki i czynny, niegdyś zdolny do wchłaniania ogromnych ilości papierów z niewielką tylko stratą na kursach, dziś może pochłonąć znacznie mniejszą podaż przy bardzo poważnym spadku cen; odwrotnie, niewielkie nawet zakupy wywołują szybki wzrost cen”. Rolę czynnika spekulacyjnego spełniały ostatnio kapitały zagraniczne, szukające w walorach amerykańskich chwilowej korzystnej lokaty. Według statystyk, zamieszczonych w lipcowym zeszycie „Federal Reserve Bulletin”, w okresie od dn. 2/I 1935 r. do marca 1937 r. przypłynęło do Stanów Zjedn. w przybliżeniu \$ 1 075 mln. kapitałów wędrownych, które ulokowane zostały w papierach amerykańskich. Wyzbywanie się tych papierów przez nabywców europejskich z chwilą wystąpienia tendencji niżkowej tendencję tę tylko przyspieszyło. Dodać należy, że Rząd Stanów Zjedn., zamierzając ukrocić przyływ niepożądanych funduszy zagranicznych na rynek amerykański, wystąpił z projektami opodatkowania lokat

zagranicznych w Ameryce, co, oczywiście, przyczyniło się jeszcze do spotęgowania likwidacji lokat zagranicznych.

Większość komentarzy, próbujących uchwycić przyczyny omówionego spadku na giełdach amerykańskich, rozwija podane w ogólnym zarysie powyżej przyczyny psychologiczne lub rynkowe; argumentów natury ogólnogospodarczej na ogół unikano, i dopiero ostatnio pojawiły się liczne głosy, mówiące wręcz o pogorszeniu się koniunktury. Jak przedstawiają się więc fakty? Wskaźnik produkcji przemysłowej, po osiągnięciu w sierpniu 117, obniżył się we wrześniu do 110, był więc już nieco niższy niż przed rokiem; październik i listopad, sądząc na podstawie fragmentarycznych danych, przynieść powinny dalszy, i to dość silny, spadek wskaźnika. Rzeczywiście bowiem, produkcja stalowni, uważana za najbardziej reprezentacyjną dla koniunktury amerykańskiej, spadła w pierwszym tygodniu listopada do 48-6% ich zdolności produkcyjnej—wobec 52-1% w ostatnim tygodniu października, 74-7% przez rokiem i 90%, jako najwyższego punktu, osiągniętego w b. r. W ten sposób produkcja stali spadła ostatnio poniżej tego punktu, który uchodzi za dostateczny dla produkcji rentownej. Poważny spadek wykazuje również ruch budowlany: wskaźnik ruchu budowlanego, obliczany na podstawie zatwierdzanych planów budowy, spadł ostatnio poniżej 50 (przy podstawie 1929 r. = 100); tym czasem wskaźnik kosztów budowlanych dochodzi do 120 przy wskaźniku komornego nieco poniżej 100.

W ten sposób na przykladzie ruchu budowlanego występuje w sposób jaskrawy jedna z przyczyn ostatniego pogorszenia koniunktury w Stanach Zjednoczonych: spadek inwestycji pod wpływem szybkiego wzrostu kosztów. Ten sam czynnik odbił się niekorzystnie na sytuacji kolei, które pozbawione możliwości podniesienia taryf przewozowych, a zmuszone do podwyżki plac, musiały zaniechać inwestycji, a ponadto rozpoczął ostatnio zwalnianie personelu (w październiku wymówienia miało otrzymać 20 tys. pracowników kolejowych).

Do zaniechania inwestycji w przemyśle przyczyniło się również ustawodawstwo o opodatkowaniu nie rozdzielonych zysków, o którym już była mowa. Wprowadzenie tej ustawy, która miała zapobiec inwestowaniu przez przedsiębiorstwa zysków i powiększyć dywidendy, zmuszając je jednocześnie do szukania potrzebnych kapitałów na rynku pieniężnym—ujawniło fakt pozornie paradoksalny, że na rynku amerykańskim przedsiębiorstwa przemysłowe nie mogą dziś dostać potrzebnych funduszy, a przynajmniej po cenie takiej, jaką może wytrzymać ich kalkulacja. Tłumaczy to fakt, dlaczego niektóre przedsiębiorstwa wolą płacić stosunkowo wysoki podatek od nie rozdzielonych zysków, uważając jednak, że wypadnie im to taniej niż pożyczanie na rynku na wysoki procent.

Sytuacja przedstawia się niewątpliwie korzystniejszej, jeżeli przyjrzyć się odcinkowi konsumcji: placc realne i ogólna suma wyplatu wzrosły poważnie, przy czym wzrost ten był szybszy niż wzrost kosztów utrzymania. Poważnie zwiększyła się również siła nabywcza rolnictwa. Istnieją jednak obawy, że wzrost kosztów odbije się wkrótce również i na cenach detalicznych, pogarszając ten korzystny dotychczas stosunek.

Na podstawie dostępnych danych trudno jest stwierdzić z całą pewnością, czy obserwowane pogorszenie sytuacji w Stanach Zjedn. jest tylko chwilowym zahamowaniem rozwoju lub procesem przystosowawczym, czy też rzeczywistym załamaniem koniunktury. W każdym razie jedno wydaje się rzeczą pewną:



Rząd Stanów Zjedn. dysponuje tak potężnymi środkami działania w dziedzinie polityki gospodarczej, że oddziaływanie jego utrudnić może w bardzo poważnym stopniu normalne przewidywania koniunkturalne.

m. r.

**NOWA POLITYKA ROLNICZA.**—Rolnictwo stanowi obecnie w Stanach Zjedn. dziedzinę gospodarczą, w której poprawa poczyniła stosunkowo największe postępy w porównaniu z latami kryzysowymi. W ostatnich miesiącach co prawda ceny bawelny i zbóż zmniejszały w Stanach Zjedn. dość znacznie, jednakowoż ubytek, jaki z tego tytułu nastąpił w dochodach rolników amerykańskich, został wyrównany przez ilościowy wzrost zbiorów, które w znacznej części zostaną sprzedane za granicą.

Według przeprowadzonych ostatnio oszacowań, dochody rolnictwa amerykańskiego w 1937/38 r. wyniosą \$ 9÷10 mild., tj. kwotę najwyższą od 1929 r., a o przeszło 20% wyższą od dochodów rolnictwa amerykańskiego w ub. r. Z tego względu oczekiwania należy znacznego zwiększenia siły kupna kół rolniczych. Ceny produktów przemysłowych szacowane są obecnie przez Departament Rolniczy jako niższe o ok. 12% od cen z 1929 r. Biorąc pod uwagę, że tegoroczny dochód rolnictwa amerykańskiego jest niższy zaledwie o ok. 10% od dochodów z 1929 r.—siła kupna mas rolniczych będzie mn. w. równa zdolności z roku wyjątkowej pomyślności, jakim był 1929 r.

Na poprawę sytuacji rolników amerykańskich wpłynęły zresztą także inne czynniki, poza korzystnym kształtowaniem się stosunku cen produktów rolniczych i cen przemysłowych. W pierwszym rzędzie oprocenowanie, płacone przez rolników z tytułu długów, szacowane jest obecnie na \$ 400 miln.—wobec \$ 700 miln. w 1929 r. Ten spadek spowodowany jest ogólnym zmniejszeniem się długu hipotecznego, wynikającym równocześnie z amortyzacji i z bankructw, a w części występującym na skutek znacznej subwencji dla dłużników rolniczych ze strony „Federal Farm Mortgage Corporation” i ze strony „Federal Land Banks”.

Ponadto rolnik amerykański płaci obecnie znacznie mniej podatków aniżeli w 1929 r., podczas gdy obciążenie podatkowe innych grup społeczeństwa amerykańskiego znacznie wzrosło. Częstokroć wielu farmerzy nie płać w ogólności podatku dochodowego, a ich obciążenia podatkowe składają się głównie z opłat lokalnych i stanowych, pobieranych w formie podatku gruntowego i podatku od nieruchomości. Podatki lokalne częstokroć uległy znacznej redukcji z racji poważnych subwencji federalnych, udzielonych administracjom lokalnym na pomoc dla bezrobotnych, pomoc dla osób, dotkniętych klęskami żywiołowymi itd. W 1936 r. rolnictwo zapłaciło tytułem podatków jedynie \$ 400 miln.—wobec \$ 600 miln. w 1929 r. W b. r. obciążenie podatkowe rolnictwa nie będzie przypuszczalnie wyższe aniżeli w ub. r. Ponadto rolnicy korzystają obecnie z subwencji rządowych, wpłacanych z tytułu ustawy o konserwacji gleby, i ze specjalnych zaliczek np. dla producentów bawelny.

Dużą doniosłość posiada również okoliczność, iż dochód rolniczy jest pod względem terytorialnym rozdzielony mn. w. równomiernie. Po raz pierwszy od 7 lat żaden rejon rolniczy nie ucierpiał wskutek suszy, czy wskutek innej klęski żywiołowej. Z tych też względów siła kupna rolnictwa amerykańskiego odgrywa coraz poważniejszą rolę w podtrzymaniu ogólnych koniunktur gospodarczych.

Zmienione warunki, w jakich pracuje rolnictwo amerykańskie, spowodowały czynniki

rządowe do wypracowania nowych wytycznych polityki rolniczej. Celem, do którego dążyła dotychczasowa polityka rolnicza Rządu amerykańskiego, było zapewnienie rolnictwu amerykańskiemu „cen parytetowych”, tj. przywrócenie korzystnego dla rolników stosunku pomiędzy cenami produktów rolniczych i cenami produktów przemysłowych, jaki istniał w okresie 5 lat przed wojną światową. Takie ujęcie problemu rolniczego posiadało tę złą stronę, że nie uwzględniało ani globalnych rozmiarów sprzedawanych produktów rolniczych, ani ogólnego nasilenia aktywności gospodarczej.

Nowa formułka, która stać się ma obowiązującą dla amerykańskiej polityki rolniczej—zgodnie z zapowiedzią P. Wallace'a, Sekretarza Rolnictwa—polegać ma na utrzymaniu pewnego stałego stosunku pomiędzy dochodami rolnictwa i ogólnym dochodem narodowym. Plan ten pozwoli zredukować subwencje rządowe dla rolnictwa i przywróci z powrotem automatyzm regulacji wysokości zbiorów, wobec tego, że ceny produktów rolniczych nie będą—z wyjątkiem specjalnych wypadków—sztucznie podtrzymywane.

Dotychczasowa kontrola produkcji rolniczej ma być zastąpiona przez nowy system, w myśl którego dla poszczególnych głównych gałęzi wytwórczości rolniczej opracowany zostanie ogólny program podziału gleby pod kulturę roślin ekstensywnych i wzbogacających glebę, który zostanie rozpracowany na poszczególne programy lokalne i indywidualne z tym, że farmerzy, którzy podporządkują się temu planowi, korzystać będą ze specjalnych subwencji. Równocześnie utworzone zostaną specjalne „zapasy bezpieczeństwa”, mające przeciwdziałać nadmiernym fluktuacjom podaży produktów rolniczych z roku na rok.

Amerykańskie sfery rolnicze oczekują z niecierpliwością uchwalenia nowych ustaw, koniecznych dla wprowadzenia w życie programu rolniczego Prezydenta Roosevelta. Oczekują one, że podobnie jak w 1933 r. wprowadzenie pierwszego planu rolniczego stało się początkiem wzrostu cen rolniczych, tak i obecnie program rolniczy przyczyni się do dalszej poprawy sytuacji rolnictwa amerykańskiego.

Dr B. Rm.

## Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH

**ZE ŚWIATOWYCH RYNKÓW ZBOŻOWYCH.**—Ceny w okresie 8÷20/XI 1937 r. kształtowały się następująco (w walucie danego kraju, w Buenos Aires, Liverpoolu i Hamburgu — w \$—za 100 kg):

	8 ÷ 13/XI	15 ÷ 20/XI	Wzrost (+) lub spadek (-) %
<b>Pszemica</b>			
Berlin . . .	—	—	—
Praga . . .	163·05 ½	168·05 ½	—
Chicago . . .	3·37	3·59	+ 6·5
Buenos Aires	4·21	3·96	+ 6·0
Liverpool . .	4·78 ½	5·52 ½	+13·3
Wiedeń . . .	37·50	37·50	—
Hamburg . . .	6·24	6·27	+ 0·4

### Ż y t o

Berlin . . .	—	—	—
Praga . . .	134·87 ½	134·87 ½	—
Chicago . . .	2·75	2·80	+ 1·8
Wiedeń . . .	27·50	27·50	—
Hamburg . . .	4·20	4·20	—

### O w i e s

Berlin . . .	—	—	—
Praga . . .	120·70	120·70	—
Chicago . . .	2·28	2·25	— 1·4

Buenos Aires	1·98	1·98	—
Liverpool . .	4·30	4·30	—
Wiedeń . . .	28·40	28·40	—
Hamburg . . .	2·84 ½	2·88	+ 1·4

### Jęczmień browarowy

Berlin . . .	—	—	—
Praga . . .	135·00	135·00	—
Chicago . . .	3·31	3·70	+11·7
Wiedeń . . .	36·00	36·00	—
Hamburg . . .	—	—	—

## METALE

**METALE NIEŻELAZNE.**—W I połowie listopada utrzymywała się na rynku metali nieżelaznych tendencja wybitnie słaba i niskowa. Najniższe notowania wszystkich metali przypadają na dz. 8 b. m., poczem nastąpiła pewna poprawa. Jednakże kursy w połowie b. m. są niższe aniżeli w końcu października. Tak silną zniżkę metali nieżelaznych należy przypisać przeważnie zabiegom spekulacji, częściowo zaś słabemu stanowi rynku amerykańskiego. Można przypuszczać, że najniższy punkt depresji został już osiągnięty.

Stan rynku poszczególnych metali przedstawiał się następująco:

Na rynku miedzi panował nastrój wybitnie niskowy. Zwłaszcza jaskrawo zaznaczyło się to w Stanach Zjedn., gdzie w okresie sprawozdawczym cena miedzi standard została obniżona z 11<sup>3</sup>/<sub>4</sub> cts. do 11<sup>1</sup>/<sub>2</sub> cts. i wreszcie do 11 cts. za lb. Do spadku ceny miedzi przyczynia się duża powściągliwość klientów, która wyraziła się w tym, że do dn. 5 b. m. sprzedano w Stanach Zjedn. zaledwie 2 675 t tego metalu. W Londynie, po silnym spadku kursu miedzi w I tygodniu listopada, ceny nieznacznie wyższowały.

Na rynku cyny ceny w I połowie b. m. ulegały gwałtownym wahaniom, mającym charakter wybitnie spekulacyjny. W dn. 8 b. m. kurs cyny spadł do nienotowanego od dawna poziomu ok. £ 181, lecz potem poprawił się o kilkanaście funtów szterlingów, a na dalszy stan rynku cyny największy wpływ może wywrzeć główny rynek zbytu, tj. Stany Zjedn., gdzie obecnie popyt jest bardzo słaby.

Rynek ołowiu stosunkowo najlepiej wytrzymuje długotrwały okres niżki na rynkach metali nieżelaznych. Ten pomyślny objaw należy przypisać utrzymującemu się stanowi równowagi między podażą i popytem i braku większych zapasów. Jeśli jednakże obecne słabe zapotrzebowanie na ołów będzie trwało nadal, to wytwórcy będą zmuszeni do zmniejszenia produkcji. Niekorzystny stan rynku amerykańskiego charakteryzuje obniżka ceny ołowiu do 5 cts. za lb.

Rynek cynku wykazywał w okresie sprawozdawczym tendencję cokolwiek słabszą niż rynek ołowiu, lecz po silnym spadku w dn. 8 b. m. pod koniec okresu zaznaczyła się pewna poprawa. Jest rzeczą godną uwagi, że w przeciwieństwie do ołowiu, kurs cynku na giełdzie nowojorskiej utrzymał się na dotychczasowym poziomie, tzn. 5·75 cts. za lb.

Ruch cen poszczególnych metali w okresie sprawozdawczym przedstawiał się następująco (pierwsza liczba oznacza transakcje kasowe, druga—terminowe): miedź standard straciła £ 1<sup>3</sup>/<sub>4</sub> wzgl. 1<sup>1</sup>/<sub>16</sub>, miedź elektrolityczna i rafinowana zniżkowały o £ 2<sup>1</sup>/<sub>2</sub>, cyna spadła w cenie o £ 12<sup>1</sup>/<sub>2</sub> wzgl. 13, ołów stracił £ 1<sup>1</sup>/<sub>8</sub> wzgl. <sup>3</sup>/<sub>8</sub>, cynk zniżkował o £ <sup>3</sup>/<sub>16</sub> wzgl. <sup>3</sup>/<sub>16</sub>, platyna straciła £ <sup>6</sup>/<sub>4</sub> na uncji, a blacha biała sh 1 na skrzynce, srebro zniżkowało o d <sup>6</sup>/<sub>16</sub> na uncji, a złoto o sh 0·5<sup>1</sup>/<sub>2</sub> na uncji. Inne metale zmian notowań nie wykazywały.

W poniższym zestawieniu podane są ceny wymienionych metali—w £ za 1016 kg, z wyjątkiem: blachy białej, która notowana jest w sh za skrzynkę o 112 arkuszach o wym. 20"×14"×0.24 mm, platyny—w £ za uncję, złota—w sh za uncję i srebra—w d za uncję:

Metal	Poprzedni Okres sprawozdawczy:			
	okres ultimo	maksi- mum	mini- mum	ultimo
Miedź standard:				
kasa . . .	43 <sup>3</sup> / <sub>16</sub> - <sup>1</sup> / <sub>4</sub>	43	36 <sup>3</sup> / <sub>16</sub>	41 <sup>3</sup> / <sub>8</sub> - <sup>1</sup> / <sub>2</sub>
term. . .	43 <sup>1</sup> / <sub>2</sub> - <sup>9</sup> / <sub>16</sub>	43 <sup>1</sup> / <sub>4</sub>	36 <sup>9</sup> / <sub>16</sub>	41 <sup>11</sup> / <sub>16</sub> - <sup>3</sup> / <sub>4</sub>
elektrol. .	48-50	49 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	42	46 <sup>1</sup> / <sub>2</sub> -47 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>
rafinow. .	48 <sup>3</sup> / <sub>4</sub> -50	49 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	41 <sup>3</sup> / <sub>4</sub>	46 <sup>1</sup> / <sub>4</sub> -47 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>

Cyna:							
kasa . . .	209 <sup>1</sup> / <sub>2</sub> - <sup>3</sup> / <sub>4</sub>	206 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	181 <sup>1</sup> / <sub>4</sub>	197 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>			
term. . .	209 <sup>1</sup> / <sub>2</sub> - <sup>3</sup> / <sub>4</sub>	206 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	181 <sup>1</sup> / <sub>4</sub>	196 <sup>3</sup> / <sub>4</sub>			
Ołów:							
kasa . . .	18 <sup>5</sup> / <sub>16</sub> - <sup>3</sup> / <sub>8</sub>	17 <sup>3</sup> / <sub>4</sub>	15 <sup>9</sup> / <sub>16</sub>	17 <sup>11</sup> / <sub>16</sub> - <sup>3</sup> / <sub>4</sub>			
term. . .	18 <sup>1</sup> / <sub>4</sub> - <sup>3</sup> / <sub>16</sub>	17 <sup>13</sup> / <sub>16</sub>	15 <sup>9</sup> / <sub>16</sub>	17 <sup>3</sup> / <sub>4</sub> - <sup>13</sup> / <sub>16</sub>			
Cynk:							
kasa . . .	17 <sup>-1</sup> / <sub>16</sub>	17 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	14 <sup>3</sup> / <sub>4</sub>	16 <sup>5</sup> / <sub>8</sub> - <sup>3</sup> / <sub>4</sub>			
term. . .	17 <sup>1</sup> / <sub>8</sub> - <sup>3</sup> / <sub>16</sub>	17	16 <sup>15</sup> / <sub>16</sub>	16 <sup>7</sup> / <sub>8</sub> -17			
Glin:							
dla kraju	100	100	100	100			
„ zagr.	100	100	100	100			
Nikiel:							
dla kraju	180-185	185	180	180-185			
„ zagr.	180-185	185	180	180-185			

Blacha				
biała . . .	24-25	25	23	23-24
Platyna				
„spong” . .	9 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	9 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	8 <sup>3</sup> / <sub>4</sub>	8 <sup>3</sup> / <sub>4</sub>
Srebro:				
kasa . . .	19 <sup>15</sup> / <sub>16</sub>	19 <sup>15</sup> / <sub>16</sub>	19 <sup>1</sup> / <sub>16</sub>	19 <sup>5</sup> / <sub>8</sub>
term. . .	19 <sup>7</sup> / <sub>8</sub>	19 <sup>11</sup> / <sub>16</sub>	19 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	19 <sup>9</sup> / <sub>16</sub>
Złoto . . .	140.6 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	140.7	140.0	140.1

—Na rynku starych metali panowała w dalszym ciągu tendencja zniżkowa. Ceny hurtowe loco Paryż wynosiły w dn. 2/XI b. r. (w nawiasie—ceny z dn. 18/X b. r.)—we fr. fr. za 100 kg: miedź 485 (500), brąz 465 (485), mosiądz 245 (255), cynk 145 (150), ołów 215 (225).

## BIBLIOGRAFIA

„ZIEMIA” (zeszyt poświęcony centralnemu okręgowi przemysłowemu).—Podjęte przez Rząd Rzeczypospolitej prace przy stworzeniu wielkiego centralnego okręgu przemysłowego wzbudziły zrozumiałe zainteresowanie w społeczeństwie. Dowodem tego zainteresowania są rozliczne artykuły i prace, pojawiające się na łamach różnych czasopism. Organ Tow. Krajoznawczego „Ziemia” w wydanym niedawno (zesz. 4—5—6) potrójnym zeszycie omawia w szeregu artykułów sandomierski okrąg przemysłowy. P. H. Świdziński w artykule: „U źródeł energii sandomierskiego okręgu” omawia zagadnienie dostarczenia dla C. O. P. energii w postaci gazu ziemnego, który z okolic Jasła i Krosna potężnym rurociągiem ma być doprowadzany do nowopowstających fabryk. W obszernym artykule pt. „Sandomierski Centralny Okrąg Przemysłowy” P. St. Malessa daje charakterystykę struktury gospodarczej ziem, na których powstaje okrąg, oraz omawia jego znaczenie ekonomiczne i przemysłowe. Szczególny nacisk kładzie autor na układ aprowizacyjny ziem, wchodzących w skład C. O. P., stwierdzając, że naturalne zasoby lewego brzegu Wisły nie wystarczą na zaspokojenie potrzeb regionu, jeżeli nie zostaną podniesione zarówno pod względem pro-

dukcyjności rolnej, a także jeśli nie zostaną powiązane dobrą siecią komunikacyjną.

P. Zb. Kozłowski w art. pt. „Ekonomiczne dziś i jutro Centralnego Okręgu Przemysłowego” wylicza i dokładnie omawia elementy, tworzące zasadniczą podstawę okręgu przemysłowego: obfitość, obfitość tanich produktów rolnych, dobre warunki komunikacyjne oraz obfitość i bliskość źródeł energetycznych. Na zakończenie P. Al. Patkowski opisuje Sandomierz, stolicę C. O. P., pod względem turystycznym i zabytkowym.

St. L.

„PRZEMYSŁ ROLNY NA POMORZU”. DR STEFAN WERNER.—Przed paroma miesiącami nakładem Instytutu Bałtyckiego w Gdyni ukazała się praca Dr St. Wernera pt. „Przemysł rolny na Pomorzu”. Autor dał w niej wyczerpujący obraz stanu przemysłu rolnego na Pomorzu, przeprowadzając właściwą analizę wg 3 działów: przetwórstwa roślin okopowych, przetwórstwa zbóż oraz produkcji zwierzęcej.

Bardzo ciekawą część pracy stanowią uwagi, dotyczące stanu posiadania w przemyśle rolnym. Np. w cukrownictwie kapitał polski posiada zaledwie 35% udziałów, 48% znajduje się w rękach Niemców, zamieszkałych

w Polsce, a 17% posiadają Niemcy, zamieszkali poza granicami Państwa. Równie ciekawie przedstawiają się wywody autora co do stosunków narodowościowych, panujących w spółdzielczości. W zakończeniu kreśli autor uwagi co do przyszłości pomorskiego przemysłu rolnego.

Liczne tabele statystyczne, umieszczone w formie dodatku na końcu książki, stanowią doskonałą ilustrację do wywodów autora.

„ARGENTYNA”. WACŁAW DOSTAŁ.—Nakładem „Informatora Eksportowego” — jako kolejny tom IV Monografii Historyczno-Handlowych—ukazała się praca P. Wacława Dostała, I Sekretarza Poselstwa R. P. w Buenos Aires, pt. „Argentyna”.

Praca ta—to treściwy zarys monograficzny, gdzie obok krótkich wiadomości ogólnych, historycznych czy demograficznych mamy szerzej omówioną sytuację ekonomiczną i strukturę gospodarczą kraju. Autor, doskonale orientujący się w warunkach ekonomicznych Argentyny, podaje ciekawe dane statystyczne, odnoszące się do szeregu pozycji życia gospodarczego tego kraju, wskazując jednocześnie na możliwość importu niektórych towarów z zagranicy. Na końcu książki podane są informacje handlowe, co dla zainteresowanych stanowi doskonały materiał orientacyjny.

P R Z E D R U K D O Z W O L O N Y, L E C Z Z P O D A N I E M Ż R Ó D Ł A

### REDAKCJA I ADMINISTRACJA

ELEKTORALNA 2 (parter)

Telefony: 5 1266 (Red.), 5 1273 i 5 35 35 (Adm.), 5 12 50 (Druk.)

Biura czynne od godziny 9 do 3 po południu

KONTO CZEKOWE P. K. O. 701

PRENUMERATA W KRAJU: kwartalnie — zł 15, półrocznie — zł 30, rocznie — zł 60; ZA GRANICĄ: kwartalnie — zł 25, półrocznie — zł 50, rocznie — zł 100

CENY OGŁOSZEŃ HANDLOWYCH (przed tekstem) w zeszytach zwykłych: IV str. okładki — zł 500; II i III str. okł. — zł 400; str. zwycz.: 1 str. — zł 300, <sup>1</sup>/<sub>2</sub> str. — 200, <sup>1</sup>/<sub>4</sub> str. — zł 125, <sup>1</sup>/<sub>8</sub> str. — zł 75. Przy ogłoszeniach kombinacyjnych, petitowych oraz tabelarycznych do cen powyższych dolicza się 30%.

CENY OBWIESZCZEŃ SPÓŁEK AKCYJNYCH (za tekstem): 1 str. — zł 200, <sup>1</sup>/<sub>2</sub> str. — zł 110, <sup>1</sup>/<sub>3</sub> str. — zł 80, <sup>1</sup>/<sub>4</sub> str. — zł 70, <sup>1</sup>/<sub>8</sub> str. — zł 55, <sup>1</sup>/<sub>16</sub> str. — zł 40, <sup>1</sup>/<sub>32</sub> str. — zł 20. Za ogłoszenia liczbowe, tabelaryczne, bilanse itp. do cen powyższych dolicza się 50%.

Redaktor naczelny: CZESŁAW PECHE

Redaktor: WACŁAW SZURIG

Redaktor działu finansowo-skarbowego:  
JERZY LUBOWICKI

Redaktor działu rolniczego:  
CZESŁAW BOBROWSKI

Redaktor działu komunikacyjnego:  
BOLESŁAW KACZMARKIEWICZ

Wydawca: Sp. Wyd. z ogr. odp. „PRZEMYSŁ I HANDEL”

# OBWIESZCZENIA SPÓŁEK AKCYJNYCH

## Ziemski Bank Hipoteczny, Spółka Akcyjna we Lwowie

zawiadamia PP. Akcjonariuszy, że po myśli uchwały Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy z dn. 5 października 1928 r., postanowienia Ministrów Skarbu oraz Handlu i Przemysłu z dn. 18 maja 1929 r. („Monitor Polski” Nr 132/1929) i postanowienia Ministrów Skarbu oraz Handlu i Przemysłu z dn. 31 grudnia 1931 r. („Monitor Polski” Nr 131/1932) **wydawać będzie akcje VI emisji po zł 100 wart. nom. i przyjmować do wymiany akcje V emisji na następujących warunkach:**

1) Właściciele świadectw tymczasowych na subskrypcję akcji VI emisji otrzymają akcje tej emisji za przedłożeniem oryginalnych świadectw tymczasowych.

2) Właściciele akcji i świadectw tymczasowych na opłacone akcje V emisji po zł 25 wart. nom., jako też właściciele akcji i świadectw tymczasowych poprzednich emisji w walucie koronowej wzgl. markowej, otrzymają jedną akcję VI emisji na zł 100 wart. nom. za przedłożeniem: a) czterech akcji V emisji po zł 25 wart. nom. albo 100 sztuk akcji w walucie koronowej wzgl. markowej wraz z kuponami za rok bieżący i talonami; b) świadectw tymczasowych na opłacone 4 akcje V emisji po zł 25 wart. nom. albo 100 sztuk akcji w walucie koronowej wzgl. markowej.

3) Właściciele akcji i świadectw tymczasowych, nie będący w posiadaniu oznaczonej powyżej pełnej ilości akcji wszystkich poprzednich emisji, potrzebnej do wymiany na jedną akcję VI emisji, łączyć się winni z właścicielami takich samych akcji i świadectw tymczasowych, celem otrzymania jednej akcji VI emisji.

4) Akcje i świadectwa tymczasowe należy nadsyłać do wymiany pod adresem Centrali we Lwowie, ul. Słowackiego 14 wzgl. Filii w Stanisławowie, ul. Sobieskiego 12 **najpóźniej do dn. 31 grudnia 1938 r.** pod rygorem następstw, ustawą przewidzianych.

Lwów, dn. 19 listopada 1937 r.

2131

## II OGŁOSZENIE

### Towarzystwo Handlowo-Wytwórcze „Molitor“, Spółka Akc. we Lwowie

zawiadamia, że

#### WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

odbędzie się w dn. 11 grudnia 1937 r. o godz. 10 w lokalu Spółki we Lwowie ul. Boimów 3, z następującym porządkiem dziennym:

1) Odczytanie protokołu z ostatniego Walnego Zgromadzenia; 2) Sprawozdanie Zarządu, Komisji Rewizyjnej, zatwierdzenie bilansu za rok 1935/1936, udzielenie absolutorium; 3) Wybór Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 4) Wolne wnioski.

Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć swoje akcje do kasy Zarządu we Lwowie Boimów 3 najpóźniej na 7 dni przez datą Walnego Zgromadzenia.

Rada Nadzorcza (—) *Stanisław Wiszniewski*  
2092-47-48

## I OGŁOSZENIE

### Zarząd Towarzystwa Warszawskich Kolei Dojazdowych SPÓŁKA AKCYJNA

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 22 grudnia 1937 r. o godz. 12 odbędzie się w lokalu Spółki, Marszałkowska 9

#### ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem:

1) Rozpatrzenie i zatwierdzenie budżetu na 1938 r.; 2) Wybór 1 członka Rady Nadzorczej; 3) Upoważnienie Zarządu do sprzedaży zbędnych parowozów; 4) Wolne wnioski.

U w a g i. — 1) PP. Akcjonariuszom przysługuje prawo zgłaszania wolnych wniosków do dn. 7 grudnia; 2) Termin składania akcji do dn. 14 grudnia; 3) W myśl art. 61 Prawa o Spółkach Akcyjnych Walne Zgromadzenie jest ważne bez względu na ilość reprezentowanych na nim akcji. 2132

## I OGŁOSZENIE

Zarząd

### Spółki Akcyjnej do Eksploatacji Państwowego Monopolu Zapalczanego W POLSCE

zawiadamia PP. Akcjonariuszów Spółki, że wobec niedojścia do skutku Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszów w terminie I w dn. 31 maja b. r.

#### ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

w terminie II ma się odbyć w dn. 15 grudnia b. r. we środę o godz. 11 rano w biurze Zarządu Spółki w Warszawie przy ul. Królewskiej Nr 3 z następującym porządkiem obrad:

1) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, rachunku zysków i strat oraz bilansu za okres sprawozdawczy 1936 r.;

2) Powzięcie uchwały co do przeznaczenia czystego zysku za 1936 r.;

3) Uchwała o nieodpisywaniu na przyszłość z zysku na amortyzację kapitału akcyjnego i o przeniesieniu funduszu rezerwy na fundusz amortyzacji kapitału akcyjnego do funduszu rezerwy na amortyzację majątku stałego i wkładów;

4) Sprawozdanie Zarządu o układach z Ministerstwem Skarbu przy udziale firmy Svenska Tändsticks Aktiebolaget, w sprawie obniżenia ceny na zapalki i konwersji pożyczki zapalczanej 1930 r., oraz upoważnienie Zarządu Spółki w związku z powyższymi układami do zawarcia dodatkowej umowy z firmą Svenska Tändsticks Aktiebolaget;

5) Zmiana § 7 statutu Spółki przez nadanie mu brzmienia następującego: „§ 7. Do każdej akcji dołącza się arkusz kuponów na otrzymanie dywidendy. Kuponu są opatrzone kolejnymi numerami i Walne Zgromadzenie uchwała, z którego kuponu dywidenda jest płatna. Kuponu dywidendowe nie mogą być odstępowane oddzielnie od akcji. O zagubieniu kuponów za czas ubiegły lub bieżący Spółka żadnych zawiadomień nie przyjmuje i właściciel, który zagubił takie kupony, traci prawo do otrzymania dywidendy”;

6) Ustalenie liczby i wybór członków Zarządu oraz wyznaczenie wynagrodzenia członków Zarządu;

7) Wybory członków Komisji Rewizyjnej i wyznaczenie wynagrodzenia.

Zgodnie z zezwoleniem Ministerstwa Skarbu akcje, celem uprawnienia do uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu, mogą być składane również w szwedzkim Banku „Aktiebolaget Svenska Handelsbanken”. 2125

## II OGŁOSZENIE

### Zarząd Filharmonii Warszawskiej, Spółki Akcyjnej

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 18 grudnia 1937 r. o godz. 12 w poł. w siedzibie Spółki w Warszawie ul. Jasna Nr 5 odbędzie się

#### ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem obrad:

1) Wybór przewodniczącego;

2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej oraz rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu i rachunku strat i zysków za rok operacyjny 1936/37 i udzielenie pokwitowania władzom Spółki;

3) Zatwierdzenie budżetu na rok operacyjny 1937/38;

4) Wybór dwóch członków Zarządu na miejsce ustępujących oraz 5 członków Komisji Rewizyjnej;

5) Określenie czynności i wynagrodzenia członków Zarządu oraz wynagrodzenia członków Komisji Rewizyjnej;

6) Upoważnienie Zarządu do prowadzenia sezonów koncertowych. 2124

!!! Najwygodniej podróżować samolotem !!!

## Zarząd Wileńskiego Banku Ziemskiego

podaje do wiadomości, że — z powodów przewidzianych w § 106 statutu Banku

### DRUGIE NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

prawomocne bez względu na ilość przedstawionych na nim akcji, odbędzie się w dn. 21 grudnia b. r. o godz. 6 po poł. w Wilnie w lokalu Banku (Mickiewicza 8).

Akcje, albo zaświadczenia instytucji kredytowych o zdeponowanych akcjach z numeracją takowych, powinny być złożone w Banku przed dniem 14 grudnia 1937 r.

Depozytariusze Wileńskiego Banku Ziemskiego powinni przed dniem 14 grudnia b. r. powiadomić Bank o zamierzonym uczestniczeniu w Zgromadzeniu.

Porządek dzienny:

1) Ustanowienie funduszu oddłużeniowego na dotacje dłużnikom Banku w sumie do zł 3781 202, jego uformowanie i przeznaczenie;

2) Zamierzone zmiany statutu:

§ 118. Zamiast: „1) Z czystego zysku rocznego odlicza się 10% na kapitał zapasowy. Odliczenie to może ustać z chwilą, gdy kapitał dosięgnie połowy kapitału zakładowego. Jeżeli suma kapitałów zakładowego, zapasowego i rezerwowego zmniejszy się do sumy mniejszej niż 1/15 część sumy będących w obiegu listów zastawnych i obligacji, za wyjątkiem listów i obligacji, gwarantowanych przez Państwo, albo przez związek samorządowy, to z czystego zysku dolicza się poza tym 10% do kapitału rezerwowego. Pozostałość czystego zysku do wysokości 8% kapitału zakładowego przeznaczana się na dywidendę dla Akcjonariuszów. Reszta zysków dzieli się w sposób następujący: 80% do rozporządzenia Akcjonariuszów, 8% na rzecz członków Zarządu, 4% na rzecz członków Komisji Szacunkowej i 8% na rzecz etatowych i kontraktowych urzędników Banku.

2) W latach, w których dywidenda wynosi więcej niż 18% od sumy kapitału zakładowego i zapasowego, połowa nadwyżki zalicza się do kapitału rezerwowego.

3) Walne Zgromadzenie może jednak na wniosek Zarządu postanowić: a) o wstrzymaniu wypłaty uchwalonej dywidendy do określonego terminu i b) o nieuchwaleniu dywidendy z zaliczeniem do kapitału rezerwowego całego czystego zysku, pozostałego po dokonaniu przelewu na kapitał zapasowy, przewidziany w punkcie I, jak również o niewypłaceniu z kapitału rezerwowego dodatkowej dywidendy do 8% kapitału zakładowego, przewidzianej w § 122 statutu”.

Ustanowić: „1) Z czystego zysku rocznego odlicza się 10% na kapitał zapasowy. Jeżeli pozostałość przenosi 8% kapitału zakładowego, to z nadwyżki ponad 8% odlicza się dodatkowo co najmniej 15% na kapitał zapasowy. Odliczenia te mogą ustać z chwilą, kiedy kapitał zapasowy dosięgnie połowy kapitału zakładowego.

2) Jeżeli suma kapitałów zakładowego, zapasowego i rezerwowego zmniejszy się do sumy mniejszej niż 1/15 część będących w obiegu listów zastawnych i obligacji, za wyjątkiem listów i obligacji, gwarantowanych przez Państwo, albo przez związek samorządowy, to z czystego zysku dolicza się poza tym 10% do kapitału rezerwowego.

3) Pozostałość czystego zysku do wysokości 6% kapitału zakładowego przeznaczana się na dywidendę dla akcjonariuszów. Zyski, przekraczające 6% kapitału zakładowego, przeznaczana się na dywidendę tylko za zgodą Ministra Skarbu.

4) Jeżeli zyski przekraczają 6% kapitału zakładowego, to przeznaczenie nadwyżki do 8% kapitału zakładowego zależy od decyzji Walnego Zgromadzenia. Reszta zysków dzieli się w sposób następujący: 80% do decyzji Walnego Zgromadzenia, 8% na rzecz członków Zarządu, 4% na rzecz członków Komisji Szacunkowej i 8% na rzecz etatowych i kontraktowych urzędników Banku. Dysponowanie zyskami na dywidendę w granicach niniejszego przepisu może być dokonywane przez Walne Zgromadzenie jedynie z zachowaniem przepisu pktu 3.

5) W latach, w których dywidenda wynosi więcej niż 12% od sumy kapitału zakładowego i zapasowego, połowę nadwyżki zalicza się do kapitału rezerwowego.

6) Walne Zgromadzenie może na wniosek Zarządu postanowić: a) o wstrzymaniu wypłaty uchwalonej dywidendy do

określonego terminu i b) o nieuchwaleniu dywidendy z zaliczeniem do kapitału rezerwowego całego czystego zysku pozostałego po dokonaniu przelewu na kapitał zapasowy, przewidziany w punkcie pierwszym, jak również o niewypłaceniu z kapitału rezerwowego dodatkowej dywidendy do 6% kapitału zakładowego, przewidzianej w § 122 statutu”.

§ 122. Zamiast: „Kapitał rezerwowo tworzy się z odliczeń, uchwalonych przez Walne Zgromadzenie, oraz z odliczeń, przewidzianych w § 118. Z kapitału rezerwowego wypłaca się dodatkową dywidendę do 8% kapitału zakładowego w latach, kiedy dochód Banku na to nie wystarcza. Część kapitału rezerwowego, nieobjęta zastrzeżeniem, wynikającym z §§ 70 i 124, może być użyta na cele, związane z rozwojem Banku, oraz na wypłatę dodatkowej dywidendy do 8% od sumy kapitału zakładowego i zapasowego za lata, kiedy dochód Banku na to nie wystarcza. Kapitał rezerwowo może być całkowicie lub częściowo przelewany do kapitału zapasowego”.

Ustanowić: „Kapitał rezerwowo tworzy się z odliczeń, uchwalonych przez Walne Zgromadzenie, oraz z odliczeń, przewidzianych w § 118. Z kapitału rezerwowego wypłaca się dodatkową dywidendę do 6% kapitału zakładowego w latach, kiedy dochód Banku na to nie wystarcza. Część kapitału rezerwowego, nieobjęta zastrzeżeniem, wynikającym z § 70 i 124, może być użyta na cele, związane z rozwojem Banku. Kapitał rezerwowo może być całkowicie lub częściowo przelewany do kapitału zapasowego oraz do funduszu oddłużeniowego przy jego powstaniu stosownie do § 127 statutu Banku”.

§ 126. Zamiast: „Przelewanie sum kapitału rezerwowego do zapasowego, oraz użycie części kapitału rezerwowego na cele, związane z rozwojem Banku, uskutecznia się na mocy uchwały Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszów”.

Ustanowić: „Przelewanie sum kapitału rezerwowego do zapasowego oraz użycie części kapitału rezerwowego na cele, związane z rozwojem Banku, jak również przelewanie sum z kapitału rezerwowego na fundusz oddłużeniowy, uskutecznia się na mocy uchwały Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszów”.

3) Wolne wnioski.

2118

### I OGŁOSZENIE

## Zarząd Towarzystwa Cukrowni i Rafinerii „Klemensów”

### SPÓŁKA AKCYJNA

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że zgodnie z § 9 statutu Spółki w dn. 14 grudnia 1937 r. o godz. 17 w biurze Zarządu Spółki przy ul. Zabiej Nr 4 odbędzie się doroczne

### WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

Towarzystwa Cukrowni i Rafinerii „Klemensów” Spółka Akcyjna z następującym porządkiem obrad:

1) Wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 3) Rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu i r-ku strat i zysków za 1936/37 r. oraz udzielenie władzom Spółki absolutorium za tenże okres; 4) Powzięcie uchwały o rozdziale zysków za 1935/36 oraz 1936/37 r.; 5) Rozpatrzenie i zatwierdzenie preliminarza na 1937/38 r.; 6) Określenie wynagrodzenia członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej w 1937/38 r.; 7) Wybór jednego członka Zarządu, ustępującego w drodze kolejności, oraz 5 członków Komisji Rewizyjnej; 8) Wolne wnioski PP. Akcjonariuszów.

PP. Akcjonariusze, życzący sobie wziąć udział w ogólnym zebraniu, zechcą — stosownie do § 7 statutu Spółki — przedstawić swoje akcje lub świadectwa depozytowe najpóźniej na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia w biurze Zarządu Spółki w Warszawie, ul. Zabia 4. 2129-48-49

### III OGŁOSZENIE

#### Likwidator firmy

Pierwsze Powszechne Towarzystwo Ubezpieczeń od Wypadków i Szkód w Wiedniu, Generalna Reprezentacja we Lwowie, ul. Kopernika 3

zawiadamia, że uchwałą Rady Zawiadowczej z dn. 25 listopada 1936 r., Generalna Reprezentacja we Lwowie tego Towarzystwa

została postawiona w stan likwidacji

Wobec tego wszyscy wierzyciele winni zgłosić swe pretensje w terminie ustawowym pod adresem Generalnej Reprezentacji we Lwowie, ul. Kopernika 3.

2014-44-46-48

Likwidator: S. Flieg

**Galicyskie Towarzystwo Naftowe „Galicja“**

SPÓŁKA AKCYJNA

W dn. 3 grudnia 1937 r. o godz. 12 w poł. odbędzie się

**XXXVI ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE**

Galicyskiego Towarzystwa Naftowego „Galicja“ Spółki Akcyjnej w lokalu filii tegoż Towarzystwa we Lwowie, ul. Kościuszki L. 8 z następującym porządkiem dziennym:

1) Powzięcie uchwały o sprawozdaniu z czynności, o bilansie i o rachunku zysków i strat 1936/37, jakoteż o sprawozdaniu Rady Nadzorczej i Komisji Rewizyjnej. Powzięcie uchwały o użyciu czystego zysku;

2) Udzielenie pokwitowania władzom Spółki;

3) Wybór członków Rady Nadzorczej; powierzenie poszczególnym członkom Rady Nadzorczej szczególnego zakresu działania; oznaczenie pborów dla członków Rady Nadzorczej;

4) Wybór Komisji Rewizyjnej; oznaczenie pborów dla członków Komisji Rewizyjnej.

Każdy akcjonariusz, który chce uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winien — stosownie do postanowień § 12 statutu — złożyć akcje wraz z kuponami najpóźniej na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia, tj. do dn. 26 listopada 1937 r. w Kasie Spółki we Lwowie, ul. Kościuszki 8, które to akcje przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia nie zostaną wydane. Zamiast akcji mogą być złożone zaświadczenia o złożeniu akcji wraz z kuponami u notariusza lub w krajowej instytucji kredytowej lub też w jednej z następujących zagranicznych instytucji depozytowych, a mianowicie:

w Wiedniu: w „Oesterreichische Credit-Anstalt und Wiener Bank-Verein“, I. Bez., Schottengasse 6,

w Paryżu: w „Bankhaus R. Gaston-Dreyfus et Co.“, 13 rue Lafayette,

w Zurychu: w „Schweizerischer Bankverein“.

W zaświadczeniu należy wymienić ilość oraz liczby akcji i wyraźnie stwierdzić, że akcje wraz z kuponami nie będą wydane przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia.

Zarząd Spółki Akcyjnej

Galicyskie Towarzystwo Naftowe  
„Galicja“ Spółka Akcyjna

2139

## I OGŁOSZENIE

**Zarząd Spółki Akcyjnej „OXACO“**

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że

**ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE**

odbędzie się w dn. 16 grudnia 1937 r. o godz. 12 w kancelarii Notariusza Zygmunta Nowickiego przy ul. Kapucyńskiej 6 w Warszawie z następującym porządkiem obrad:

1) Wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu; 3) Wybory członków Zarządu i Rady Nadzorczej; 4) Wolne wnioski.

2135-48-49

## I OGŁOSZENIE

**Zarząd firmy Karol Korn, Budowlana Spółka Akcyjna w Bielsku**

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 20 grudnia 1937 r. o godz. 15 odbędzie się w sali posiedzeń Spółki w Bielsku przy ul. Mickiewicza 21

**NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE  
AKCJONARIUSZÓW**

Porządek dzienny:

1) Powzięcie uchwały w przedmiocie zmiany paragr. 1 statutu Spółki a mianowicie zmiana brzmienia firmy.

PP. Akcjonariusze, chcący wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni swe akcje, uprawniające do głosowania, złożyć najpóźniej do dn. 11 grudnia 1937 r. w kasie Spółki w Bielsku lub w Śląskim Zakładzie Kredytowym w Bielsku za odbiorem karty legitymacyjnej.

2137-48-49

**Likwidator Banku dla Spółdzielni, Spółka Akcyjna**

ma zaszczyt zawiadomić PP. Akcjonariuszów, że w dn. 9 grudnia 1937 r. o godz. 18 odbędzie się w Warszawie w lokalu przy ul. Orlej pod Nr 6 m. 3

**WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW**

z następującym porządkiem dziennym:

1) Zagajenie i wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie likwidatora za lata 1933, 1934, 1935, 1936 oraz za okres od 1 stycznia 1937 r. do 30 listopada 1937 r.; 3) Rozpatrzenie bilansów i rachunku strat i zysków za lata 1933, 1934, 1935, 1936 oraz za okres od 1 stycznia 1937 r. do 30 listopada 1937 r.; 4) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej za powyższe okresy; 5) Zatwierdzenie bilansów oraz rachunku strat i zysków za powyższe okresy; 6) Udzielenie likwidatorowi absolutorium z czynności jego w okresie likwidacji; 7) Uchwalenie wynagrodzenie dla Komisji Rewizyjnej; 8) Rozpatrzenie i uchwalenie projektu ostatecznej likwidacji: a) upoważnienie likwidatora do spisania na straty należności wątpliwych, b) upoważnienie likwidatora do ustąpienia wierzycielom pozostałych aktywów, c) uznanie likwidacji po dokonaniu wyżej wskazanych czynności za ukończoną, d) zatwierdzenie projektu ostatecznych rachunków i upoważnienie likwidatora do ogłoszenia sprawozdania likwidacyjnego; 9) Określenie wartości akcji; 10) Wolne wnioski.

Warunki udziału i głosowania na Walnym Zgromadzeniu określają §§ 39, 40 i 41 statutu Banku. Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć swe akcje w lokalu Banku przy ul. Jasnej pod Nr 11 m. 3 w godzinach biurowych najmniej na 7 dni przed Walnym Zgromadzeniem. Zamiast akcji mogą być składane zaświadczenia o przyjęciu akcji na przechowanie lub na zastaw instytucji kredytowych, państwowych i prywatnych, działających na zasadzie należycie zatwierdzonych statutów.

2147

## I OGŁOSZENIE

**Kolej Lokalna Piła Jaworzno, Spółka Akcyjna**

\*Stosownie do postanowień §§ 11—19 statutu, ogłasza się, że  
**NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE  
AKCJONARIUSZY**

Spółki Akcyjnej „Kolej Lokalna Piła—Jaworzno“ odbędzie się w dn. 18 grudnia 1937 r. o godz. 10 przed poł. w lokalu biura Małopolskich Kolei Lokalnych, ul. Jagiellońska Nr 1, II p. we Lwowie.

Przedmiotem obrad będą:

1) Nabycie od Jaworznickich Komunalnych Kopalń Węgla kolei użytku prywatnego z Jaworzna do Szczakowy i oddanie jej do użytku publicznego;

2) Powiększenie kapitału akcyjnego przez nową emisję 2 333 sztuk akcji imiennej wartości po zł 720 i ustalenie warunków przydziału nowo emitowanych akcji;

3) Zmiana statutu:

w § 1 zmienia się dotychczasową nazwę firmy na „Kolej Lokalna Szczakowa—Bołęcin, Spółka Akcyjna“;

§ 5 ustęp 1 brzmieć będzie: „Kapitał akcyjny Spółki wynosi zł 2 979 360 i jest podzielony na 4 138 sztuk akcji, a mianowicie: a) 1 160 sztuk akcji zakładowych pierwszej emisji, b) 395 sztuk akcji zakładowych drugiej emisji, c) 250 sztuk akcji zakładowych trzeciej emisji, d) 2 333 sztuk akcji zakładowych czwartej emisji“;

§ 29 ustęp 1 zmieniony ma być o tyle, że Zarząd składać się może z trzech do czterech członków.

Według postanowień § 21 statutu, każda akcja daje prawo uczestniczenia w Walnym Zgromadzeniu, jeżeli zostanie złożona przynajmniej na 7 dni przed terminem Zgromadzenia w Kasie Spółki, w Akcyjnym Banku Hipotecznym Oddział w Krakowie, w Banku Gospodarstwa Krajowego w Warszawie lub w Banku Związku Spółek Zarobkowych w Warszawie i nie będzie odebrana przed ukończeniem tegoż.

Ewentualne dodatkowe wnioski do porządku dziennego lub jego uzupełnienia mogą być zgłoszone najpóźniej w dn. 3 grudnia 1937 r. w Zarządzie we Lwowie, przy ul. Jagiellońskiej Nr 1, II p.

2136

## Zarząd Drukarni Dziennika Poznańskiego, Spółka Akc.

w Poznaniu

zawiadamia PP. Akcjonariuszów Spółki, że na podstawie uchwały Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszów z dn. 7 czerwca 1937 r. potwierdzonej uchwałą z dn. 6 sierpnia 1937 r.,

### obniżono kapitał zakładowy Spółki o zł 125 000

i to z zł 250 000 na zł 125 000 przez wydanie dotychczasowym akcjonariuszom po dwie akcje serii A nominalnej wartości zł 500 każda, wzamian za jedną starą akcją o nominalnej wartości zł 2 000 z tym, że każdej nowej akcji serii A przysługuje na Walnym Zebraniu — jeden głos.

Dalszą uchwałą Nadzwyczajnego Zgromadzenia Akcjonariuszów z dn. 6 sierpnia 1937 r.,

### podwyższono kapitał zakładowy Spółki o zł 125 000

z zł 125 000 na zł 250 000 przez wypuszczenie 250 akcji nowej emisji imiennych, uprzywilejowanych serii B po zł 500 każda. Uprzywilejowanie polega na tym, że: każdej akcji serii B przysługują na Walnym Zebraniu — 2 głosy; przy rozdziale czystego zysku przewidziane w § 11 Statutu 4% dywidendy przeznaczają się najpierw dla akcji uprzywilejowanych serii B, przy likwidacji przedsiębiorstwa sumy, uzyskane z likwidacji, wypłaca się najpierw na akcje serii B i to aż do pokrycia nominalnej wartości, reszta przypada na akcje serii A. O ile po pokryciu nominalnej wartości obu seryj akcji pozostań jeszcze nadwyżka z likwidacji — rozdziela się ją proporcjonalnie na wszystkie akcje obu kategorii.

Nowe akcje partycypować będą w zyskach od 1 stycznia 1938 r. Cena emisyjna akcji nowej emisji wynosi zł 525 za akcję zł 500 nominalnej wartości. Każdy dotychczasowy właściciel starej akcji nominalnej wartości zł 2 000 ma prawo nabycia dwu akcji serii B po zł 500 nominalnie. Zapisy na akcje nowej emisji i przedłożenie akcji emisji poprzedniej do wymiany winni PP. Akcjonariusze skutecznie w Zarządzie Spółki w Poznaniu ul. Pocztowa 9.

Wobec niewykonania przez PP. Akcjonariuszów prawa poboru akcji nowej emisji w pierwszym terminie, który upłynął dn. 23 listopada 1937 r., Zarząd Spółki wyznacza — zgodnie z art. 119 prawa o Spółkach Akcyjnych — drugi termin dla poboru akcji przez dawnych akcjonariuszów do dn. 11 grudnia 1937 r. włącznie. Całkowitą należność za akcje nowej emisji należy uiścić w godzinach biurowych (od godz. 9 do godz. 18) w kasie Zarządu Spółki najpóźniej do dn. 23 grudnia 1937 r.

PP. Akcjonariusze, którzy w terminach, powyżej podanych, nie wykonają prawa poboru oraz nie uiścżą przepisanych wpłat, tracą prawo otrzymania akcji nowej emisji. Z nierozbranymi akcjami Zarząd postąpi po myśli § 119 prawa o Spółkach Akcyjnych. O ile do dn. 31 marca 1938 r. nowa emisja nie będzie zgłoszona do zarejestrowania PP. Akcjonariusze przestają być związani zapisem.

Poznań, dn. 23 listopada 1937 r.

ZARZĄD  
DRUKARNI DZIENNIKA POZNAŃSKIEGO  
SPÓŁKI AKCYJNEJ

(—) Hilary Gottowt  
2127

## I OGŁOSZENIE

### Zarząd Spółki Akcyjnej Fluid

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszy, że w dn. 20 grudnia o godz. 12 w południe w gmachu Stowarzyszenia Techników przy ul. Czackiego Nr 5 w Warszawie, odbędzie się

#### ZWYCZAJNE ZEBRANIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór przewodniczącego Zebrania;
- 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie: bilansu, sprawozdania i r-ku strat i zysków za 1936 r. w myśl wniosków Komisji Rewizyjnej;
- 3) Wybór Zarządu;
- 4) Wybór Komisji Rewizyjnej;
- 5) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, życzący wziąć udział w niniejszym Zebraniu, winni — w myśl przepisów statutu — zgłosić swe akcje lub dowody zastawowe na 10 dni przed Zebraniem w biurze Zarządu ul. Wolska Nr 121 w Warszawie, gdyż w przeciwnym razie nie będą mogli brać udziału w głosowaniu. 2128-48-49

## II OGŁOSZENIE

### Likwidatorzy Fabryki Maszyn i Odlewni „Lwówek“

Tow. Akc. we Lwówku w likwidacji

niniejszym zawiadamiają, że wobec niedojścia do skutku, z powodu braku quorum, Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszów, zwołanego na dz. 10 listopada 1937 r., odbędzie się w drugim terminie w dn. 15 grudnia 1937 r. o godz. 17, w lokalu „Spółki Akcyjnej Przedsiębiorstw Technicznych Zaborski i S-ka“ Warszawa, Trębacka 10,

#### WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW TOWARZYSTWA

z tym samym porządkiem dziennym, a mianowicie:

- 1) Sprawozdanie Likwidatorów za 1936 r.;
- 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu, rachunku strat i zysków za 1936 r. oraz udzielenie absolutorium Likwidatorom;
- 3) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Likwidatorów z czynności oraz ostatecznych rachunków z ukończonej likwidacji Towarzystwa i udzielenie absolutorium Likwidatorom;
- 4) Stwierdzenie ukończenia likwidacji Towarzystwa, uchwała o jego rozwiązaniu oraz upoważnienie Likwidatorów do dokonania końcowych czynności, związanych z likwidacją i rozwiązaniem Towarzystwa;
- 5) Podział majątku Spółki;
- 6) Uchwała odnośnie oddania, przechowania ksiąg i dokumentów Towarzystwa;
- 7) Uchwała co do ostatecznych kosztów likwidacji i rozwiązania Towarzystwa.

Właściciele akcji na okaziciela korzystają z prawa głosu na Walnym Zgromadzeniu, o ile na 3 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia złożą akcje lub kwity depozytowe w biurze Towarzystwa, mieszczącym się obecnie w firmie „Zaborski i S-ka“ w Warszawie, Trębacka 10.

Zgodnie z ustawą, Zebranie to będzie uważane za prawomocne, a decyzja jego za ostateczną, bez względu na liczbę akcjonariuszy, obecnych na Zebraniu, i ilości posiadanych przez nich akcji. 2148

## I OGŁOSZENIE

### Stowarzyszenie Mechaników Polskich z Ameryki, Spółka Akc.

Zarząd „Stowarzyszenia Mechaników Polskich z Ameryki, Spółka Akcyjna“ w Warszawie, ma zaszczyt zawiadomić PP. Akcjonariuszów, iż w dn. 20 grudnia 1937 r. o godz. 10 w biurze Zarządu w Warszawie przy ul. Marszałkowskiej 140 odbędzie się

#### NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem obrad:

- 1) Zagajenie i wybór przewodniczącego;
- 2) Akt uznania dla akcjonariuszy spółek amerykańskich Mechanics Association Inc. i The Polish Mechanics Co, jako założycieli „Stowarzyszenia Mechaników Polskich z Ameryki, S. A.“ w Warszawie, przez ustalenie norm i warunków dobrowolnych świadczeń Spółki dla pomienionych wyżej faktycznych założycieli tejże, a w związku z tym przyjęcie uchwał w przedmiocie:

a) emisji obligacji „Stowarzyszenia Mechaników“ w kwocie zł 1 351 200 z ustaleniem jej przeznaczenia, warunków emisji, oprocentowania i amortyzacji;

b) stworzenia funduszu specjalnego do wysokości zł 750 000 z ustaleniem jego przeznaczenia.

PP. Akcjonariusze, właściciele akcji na okaziciela, życzący sobie wziąć udział w Zgromadzeniu, winni złożyć Zarządowi przynajmniej na 7 dni przed Zgromadzeniem, tj. nie później niż 13 grudnia 1937 r. włącznie swoje akcje lub dowody ich złożenia u notariusza, albo w krajowej instytucji kredytowej. 2134-48-49

### Zarząd Spółki Akcyjnej „Warszawski Młyn Parowy“

zawiada, że

#### ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW SPÓŁKI

odbędzie się w dn. 18 grudnia 1937 r. o godz. 12 w południe w siedzibie Spółki przy ul. Objazdowej 2 z następującym porządkiem obrad:

- 1) Wybór przewodniczącego;
- 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu, protokołu Rady Nadzorczej, bilansu oraz rachunku strat i zysków za rok operacyjny 1936/37 i udzielenie Zarządowi absolutorium za rok sprawozdawczy;
- 3) Uprawnienie Zarządu do korzystania z kredytów oraz zatwierdzenie umów, dokonanych w roku sprawozdawczym, i udzielonych zabezpieczeń;
- 4) Wybór członków Rady Nadzorczej, i 8) Wolne wnioski. 2138

## Belgijska Spółka Akcyjna Zakłady Przemysłowe Boryszew

Bilans netto w dn. 30 czerwca 1937 r.

**STAN CZYNNY.** — Majątek stały: Place i grunty zł 1 102 733'50; Budynki: fabryczne zł 1 383 159'21, gospodarcze zł 37 394'80, mieszkalne zł 403 269'52; Maszyny i urządzenia zł 1 900 633'54; Bocznicza kolejowa zł 40 271'69; Tabor i ruchomości: inw. żywy zł 2 290'00, inw. martwy (ruchomości) zł 176 151'32; Majątek obrotowy: Materiały: Surowce zł 268 165'71; Pomocnicze i pędne zł 271 458'09; Wyroby zł 327 489'59; Dłużnicy: Odbiorcy zł 126 400'49; Dostawcy zł 5 087'50; Różni zł 190 214'71; Należności wątpliwe zł 4 428'41; Środki płynne: Kasa zł 6 184'78; Banki zł 159 424'86; Weksle w portfelu i w inkasie zł 84 748'73; Papiery procentowe zł 27 750'00; Akcje i udziały w innych przedsiębiorstwach zł 47 501'00; Pozycje przechodnie zł 648'36; **Łącznie stan czynny zł 6 565 405'81.**

Pozycje uzupełniające (pozabilansowe). — Gwarancje otrzymane zł 3 116 094'03; Różni za nasze gwarancje zł 3 976 790'16; Różni za nasze kaucje hipoteczne zł 1 450 000'00; Depozyty obce zł 116 114'00; Depozytariusze zł 27 750'00; **Razem zł 8 686 748'19.**

**STAN BIERNY.** — Kapitały własne: Kapitał akcyjny (Fr. b. 5 000 000'00) zł 1 250 000'00; Rezerwa nadwycieczna zł 40 993'76; Kapitał amortyzacyjny: saldo z lat ubiegłych zł 2 161 406'03, dopisano w roku bież. zł 124 028'94, odpisano amortyz. w roku bież. zł 7 596'45; Kapitały obce (zobowiązania): Dług obligacyjny zł 1 500 000'00; Wierzyciele: Odbiorcy—Zaliczki zł 1 301'10; Dostawcy zł 12 820'98; Różni zł 1 450 929'20; Pozycje przechodnie zł 24 236'48; Pozostałość z lat ub. zł 5 360'94; Zysk zł 1 924'83; **Łącznie stan bierny zł 6 565 405'81.**

Pozycje uzupełniające (pozabilansowe). — Różni za ich gwarancje zł 3 116 094'03; Gwarancje, wydane różnym zł 3 976 790'16; Kaucje hipoteczne, wydane różnym zł 1 450 000'00; Deponenci zł 116 114'00; Depozyty własne zł 27 750'00; **Razem zł 8 686 748'19.** 2152

## Cukrownia „Chybie“, Spółka Akcyjna

Bilans za 1936/37 r. na dz. 30 czerwca 1937 r.

**STAN CZYNNY.** — I. Majątek stały: Grunty zł 715 605'12; Budowle zł 3 318 056'70; Maszyny i urządzenia techniczne zł 4 392 669'47; Inwentarz żywy i martwy zł 150 375'29; II. Majątek płynny: Gotówka w kasie i bankach zł 227 318'97; Efekty zł 42 190'00; Udziały zł 20 877'00; Zapasy produktów fabrykacji i materiałów pomocniczych zł 1 174 600'24; Dłużnicy zł 479 456'95; Wydatki na 1937/38 r. zł 79 572'40; Gwarancje i kaucje zł 753 503'60; **Razem zł 11 354 225'74.**

**STAN BIERNY.** — I. Kapitały własne: Kapitał akcyjny zł 3 000 000'00; Kapitał rezerwowy statutowy zł 893 487'73; Fundusz rezerwowy zł 1 153 869'99; II. Kapitał amortyzacyjny zł 4 344 805'37; III. Zobowiązania: Dywidenda niepodjęta zł 9 461'00; Kredyt plantatorski wekslowy w Banku Polskim zł 233 200'00; Wierzyciele zł 695 853'10; Specjalny rachunek przejściowy różnic kursowych zł 2 907'40; Sumy przechodnie zł 188 309'74; Zysk zł 78 827'81; Gwarancje i kaucje zł 753 503'60; **Razem zł 11 354 225'74.**

**Rachunek strat i zysków 1936/37**

**WINIEN.** — Koszty administracji ogólnej zł 108 351'87; Koszty sprzedaży zł 35 919'16; Koszty kredytu zł 39 367'34; Asekuracja zł 18 093'92; Podatki państwowe i komunalne zł 71 041'13; Bezpośrednie koszty fabrykacji zł 1 970 742'02; Koszty składek członkowskich do Związku i stowarzyszeń zł 19 153'01; Koszty kupna normy rafinerskiej zł 15 350'00; Odpisy zł 23 482'62; Amortyzacja zł 329 605'89; Koszty wypłaty dywidendy i wymiany akcji zł 1 596'93; Koszty świadczeń dla bezrobotnych zł 13 475'00; Różnice kursowe na papierach wartościowych krajowych zł 60 141'34; Wartość remanentów cukru i wytlóków suszonych z ub. r. zł 859 407'20; Zysk zł 78 827'81; **Razem zł 3 664 555'27.**

**MA.** — Wpływy ze sprzedaży cukru w okresie sprawozdawczym zł 2 668 741'79; Wartość remanentów cukru na dz. 30/VI 1937 r. zł 849 867'85; Wpływy ze sprzedaży melasu w okresie sprawozdawczym zł 32 107'07; Wartość remanentu melasa na dz. 30/VI 1937 r. zł 21 063'70; Wpływy ze sprzedaży wytlóków świeżych w okresie sprawozdawczym zł 11 171'30; Wpływy ze sprzedaży wytlóków suszonych w okresie sprawozdawczym zł 28 665'39; Wpływy ze sprzedaży szlamu defekacyjnego w okresie sprawozdawczym zł 166'24; Procenty zł 13 638'53; Wpływy sum, odpisanych w latach ubiegłych zł 1 499'00; Pozostała reszta z podziału zysku z 1935/36 r. zł 37 634'40; **Razem zł 3 664 555'27.** 2130

## I OGŁOSZENIE

## Stowarzyszenie Mechaników Polskich z Ameryki

SPÓŁKA AKCYJNA

Zarząd „Stowarzyszenia Mechaników Polskich z Ameryki, Spółka Akcyjna” w Warszawie, ma zaszczyt zawiadomić PP. Akcjonariuszów, iż w dn. 17 grudnia 1937 r. o godz. 10 w biurze Zarządu w Warszawie przy ul. Marszałkowskiej 140 odbędzie się

### ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem obrad:

- 1) Zagajenie i wybór przewodniczącego;
- 2) Rozpatrzenie sprawozdania władz Spółki za 1936 r. wraz z bilansem i r-kiem strat i zysków;
- 3) Rozpatrzenie sprawozdania władz Spółki o wyniku prac, związanych z sanacją przedsiębiorstwa, oraz wniosku Zarządu Spółki w przedmiocie:

- a) podwyższenia kapitału zakładowego Spółki o sumę zł 4 950 000, czyli do wysokości zł 12 825 000, drogą nowej IV emisji 45 000 sztuk akcji Spółki na okaziciela nominalnej wartości zł 110 każda i po cenie emisyjnej nie niższej niż normalna, z zachowaniem przez dotychczasowych akcjonariuszy prawa pierwszeństwa do objęcia tych akcji po myśli art. 435 § 1, art. 436 i 437 K. H.;

- b) obniżenia tak podwyższonego kapitału zakładowego S-ki o sumę zł 7 875 000, tj. do kwoty zł 4 950 000, przez umorzenie wszystkich akcji pierwszej, drugiej i trzeciej emisji Spółki na pokrycie strat Spółki;

- 4) Zmiana § 4 statutu Spółki — brzmienie dotychczasowe: „Kapitał zakładowy Spółki, określony przy założeniu Spółki w dniu 15 listopada 1923 r. na Mkp. 1 000 000 000, podzielony na 20 000 sztuk akcji po Mkp. 50 000, przewalutowano na zasadzie rozporządzenia P. Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 25/VI 1924 r. na zł 3 500 000, podzielony na 20 000 akcji po zł 175 każda.

Walne Zgromadzenie z dn. 31 grudnia 1927 r. uchwaliło jednomyślnie dokonać połączenia (fuzji) Towarzystwa Górniczego, Odlewów Żelaznych, Emaliowanych, Warsztatów Mechanicznych i Kopalni Węgla „Poręba” ze „Stowarzyszeniem Mechaników Polskich z Ameryki, S. A.” drogą przejścia całego majątku Spółki „Poręba”, ustalonego na zł 2 100 000, w zamian za akcje „Stowarzyszenia Mechaników Polskich z Ameryki, S. A.”. W tym celu podwyższono kapitał o zł 2 100 000, tj. do zł 5 600 000, drogą emisji 12 000 sztuk akcji a zł 175 każda.

Na mocy uchwały Walnego Zgromadzenia z dn. 15/I 1929 r. podwyższono kapitał do zł 7 875 000, emitując dalszych 13 000 sztuk akcji a zł 175 każda. Kapitał zakładowy przy założeniu Spółki w wysokości Mkp. 1 000 000 000, względnie zł 3 500 000, pokryty został przez przejście na własność majątku „Stowarzyszenia Mechaników Polskich w Ameryce” (The Polish Mechanics Company Inc), znajdującego się w Polsce, zaś II i III emisja akcji zostały pokryte gotówką. Cały więc kapitał zakładowy Spółki wynosi zł 7 875 000, który dzieli się na 45 000 akcji na okaziciela, wartości nominalnej po zł 175 każda, z których każda daje prawo jednego głosu”.

Brzmienie proponowane: „Kapitał zakładowy Spółki wynosi obecnie zł 4 950 000 i jest podzielony na 45 000 sztuk akcji na okaziciela nominalnej wartości po zł 110 każda”.

- 5) Wybór członków Rady Nadzorczej — stosownie do § 12 statutu Spółki;

- 6) Wybór członków Komisji Rewizyjnej, stosownie do § 13 statutu Spółki;

- 7) Określenie wynagrodzenia władz Spółki;

- 8) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, właściciele akcji na okaziciela, życzący sobie wziąć udział w Zgromadzeniu, winni złożyć Zarządowi przynajmniej na 7 dni przed Zgromadzeniem, tj. nie później niż 10 grudnia 1937 r. włącznie, swoje akcje lub dowody ich złożenia u notariusza, albo w krajowej instytucji kredytowej. 2133-48-49

# Spółka Akcyjna „Znicz” w likwidacji, w Krakowie

Komisja Likwidacyjna w Warszawie, ul. Królewska Nr 3

**Bilans likwidacyjny w dn. 31 grudnia 1931 r.**

**STAN CZYNNY.** — Banki i sumy do dyspozycji zł 448 491'78; Suma stanu czynnego zł 448 491'78.

**STAN BIERNY.** — Wierzyciele zł 138 054'55; Rezerwa na podatek dochodowy zł 117 000'00; Fundusze do podziału: Kapitał akcyjny zł 122 000'00; Inne fundusze zł 6 181'24; Zysk za 1931 r. zł 284 239'60; Razem fundusze do podziału zł 412 420'84, a po pokryciu strat z lat poprzednich zł 218 983'61 = zł 193 437'23; Suma stanu biernego zł 448 491'78.

**Rachunek strat i zysków za 1931 r.**

**WINIEN.** — Koszty handlowe zł 15 770'19; Koszty likwidacji zł 675'60; Podatek majątkowy zł 958'35; Różne straty zł 1 069'72; Zarezerwowane na podatek dochodowy zł 117 000'00; Zysk za 1931 r. zł 284 239'60; Suma strony winien zł 419 713'46.

**MA.** — Zysk na sprzedaży fabryki zł 265 775'40; Procenty zł 153 938'05; Suma strony ma zł 419 713'46.

**Bilans w dn. 31 grudnia 1932 r.**

**STAN CZYNNY.** — Banki i inne sumy do dyspozycji zł 198 041'61; Suma stanu czynnego zł 198 041'61.

**STAN BIERNY.** — Kapitał akcyjny zł 122 000'00; Inne fundusze własne zł 71 437'23; Zysk za 1932 r. zł 4 604'38; Suma stanu biernego zł 198 041'61.

**Rachunek strat i zysków za 1932 r.**

**WINIEN.** — Koszty handlowe zł 3 781'09; Zysk za 1932 r. zł 4 604'38; Suma strony winien zł 8 385'47.

**MA.** — Procenty i inne wpływy zł 8 385'47; Suma strony ma zł 8 385'47.

**Bilans w dn. 31 grudnia 1933 r.**

**STAN CZYNNY.** — Banki zł 139 935'00; Dłużnicy zł 61 316'61; Suma stanu czynnego zł 201 251'61.

**STAN BIERNY.** — Kapitał akcyjny zł 122 000'00; Różne fundusze własne zł 78 962'44; Zysk za 1933 r. zł 4 289'17; Suma stanu biernego zł 201 251'61.

**Rachunek strat i zysków za 1933 r.**

**WINIEN.** — Koszty handlowe zł 370'28; Zysk za 1933 r. zł 4 289'17; Suma strony winien zł 4 659'45.

**MA.** — Procenty za 1933 r. zł 4 659'45; Suma strony ma zł 4 659'45.

**Bilans w dn. 31 grudnia 1934 r.**

**STAN CZYNNY.** — Banki zł 204 140'00; Dłużnicy zł 500'00; Suma stanu czynnego zł 204 640'00.

**STAN BIERNY.** — Kapitał akcyjny zł 122 000'00; Różne fundusze własne zł 78 962'44; Zysk za 1934 r. zł 3 994'94; Suma stanu biernego zł 204 640'00.

**Rachunek strat i zysków za 1934 r.**

**WINIEN.** — Koszty handlowe zł 801'40; Zysk za 1934 r. zł 3 994'94; Suma strony winien zł 4 796'34.

**MA.** — Procenty za 1934 r. zł 4 796'34; Suma strony ma zł 4 796'34.

**Bilans w dn. 31 grudnia 1935 r.**

**STAN CZYNNY.** — Banki zł 210 010'00; Dłużnicy zł 500'00; Suma stanu czynnego zł 210 510'00.

**STAN BIERNY.** — Kapitał akcyjny zł 122 000'00; Różne fundusze własne zł 82 547'75; Zysk za 1935 r. zł 5 962'25; Suma stanu biernego zł 210 510'00.

**Rachunek strat i zysków za 1935 r.**

**WINIEN.** — Koszty handlowe za 1935 r. zł 1 116'33; Zysk za 1935 r. zł 5 962'25; Suma strony winien zł 7 078'58.

**MA.** — Procenty bankowe za 1935 r. zł 7 078'58; Suma strony ma zł 7 078'58.

**Bilans w dn. 31 grudnia 1936 r.**

**STAN CZYNNY.** — Banki zł 214 805'00; Suma stanu czynnego zł 214 805'00.

**STAN BIERNY.** — Kapitał akcyjny zł 122 000'00; Fundusze własne zł 88 073'02; Zysk za 1936 r. zł 4 731'98; Suma stanu biernego zł 214 805'00.

**Rachunek strat i zysków za 1936 r.**

**WINIEN.** — Koszty handlowe zł 2 562'80; Zysk zł 4 731'98; Suma strony winien zł 7 294'78.

**MA.** — Procenty zł 7 294'78; Suma strony ma zł 7 294'78.

**Bilans w dn. 10 maja 1937 r.**

**STAN CZYNNY.** — Banki zł 214 934'00; Suma stanu czynnego zł 214 934'00.

**STAN BIERNY.** — Kapitał akcyjny zł 122 000'00; Fundusze własne zł 87 616'00; Zysk za czas od 1/I do 10/V 1937 r. zł 384'00; Rezerwa na wydatki w związku z likwidacją zł 4 934'00; Suma stanu biernego zł 214 934'00.

**Rachunek strat i zysków za czas od 1/I do 10/V 1937 r.**

**WINIEN.** — Koszty handlowe zł 2 302'47; Zysk za czas od 1/I do 10/V 1937 r. zł 384'00; Suma strony winien zł 2 686'47.

**MA.** — Procenty bankowe zł 2 686'47; Suma strony ma zł 2 686'47.

## Sprawozdanie Komisji Likwidacyjnej firmy „Znicz”, Spółka Akcyjna w likwidacji

Siedziba Komisji Likwidacyjnej w Warszawie, ul. Królewska 3

Walne Zgromadzenie Spółki z dn. 20 marca 1931 r. uchwaliło likwidację Spółki i wybrało Komisję Likwidacyjną.

W marcu 1931 r. Komisja Likwidacyjna sprzedała fabrykę wraz z inwentarzem Spółce Akcyjnej do Eksploatacji Państwowego Monopolu Zapalczanego w Polsce. Po wezwaniu i spłaceniu wierzycieli, Komisja Likwidacyjna wypłaciła akcjonariuszom zł 209 792'70 z ogólnej należnej im sumy zł 209 840'00.

Księgi i dokumenty Spółki oraz pozostała należna akcjonariuszom suma zł 47'30, zostały oddane na przechowanie Spółce Akcyjnej do Eksploatacji Państwowego Monopolu Zapalczanego w Polsce, Warszawa, ul. Królewska Nr 3, która podjęła się wypłaty zgłaszającym się akcjonariuszom nie podniesionej jeszcze należności.

Uchwałą z dn. 18 listopada 1937 r. Walne Zgromadzenie zatwierdziło bilanse za lata 1931 do 1937 i uznało likwidację za zakończoną, a Spółkę za rozwiązaną. 2123

### I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej

## Polskie Zakłady Siemens, Spółka Akcyjna

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że

### 17 ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

odbędzie się w dn. 20 grudnia 1937 r. o godz. 12 w biurze Zarządu w Warszawie, przy ul. Królewskiej Nr 23, z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór przewodniczącego; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu i Komisji Rewizyjnej, bilansu oraz r-ku zysków i strat za rok operacyjny 1936/37; 3) Powzięcie uchwały o pokryciu strat; 4) Pokwitowanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej z czynności; 5) Wybór Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 6) Wybór pełnomocnika do reprezentowania Spółki w umowach i sporach pomiędzy Spółką a członkami Zarządu; 7) Ustalenie wynagrodzenia dla Komisji Rewizyjnej; 8) Wolne wnioski Akcjonariuszów.

PP. Akcjonariusze, życzący sobie uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni przynajmniej w 7 dni przed datą Walnego Zgromadzenia złożyć w Zarządzie Spółki swe akcje lub też zaświadczenia na dowód złożenia akcji u notariusza lub w Banku Handlowym w Warszawie, Powszechnym Banku Kredytowym w Warszawie lub innej odpowiedniej instytucji kredytowej krajowej; Zentraleuropäische Länderbank w Wiedniu, Wiener Bank-Verein w Wiedniu, Schweizerische Kreditanstalt w Zurychu, Deutsche Bank w Berlinie — zarówno w centralach, jak i filiach tychże banków. W zaświadczeniach należy wymienić ilość oraz numery akcji, jak również stwierdzić, że akcje nie będą wydane przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia. 2144



# Towarzystwo Akcyjne dla Wyrobu Zapalek „Silesia“

w likwidacji w Czechowicach

Komisja Likwidacyjna w Warszawie, ul. Królewska 3

Bilans likwidacyjny w dn. 31 grudnia 1931 r.

**STAN CZYNNY.** — Banki zł 807 699'70; Suma stanu czynnego zł 807 699'70.

**STAN BIERNY.** — Wierzyciele zł 478'40; Rezerwa na podatek dochodowy zł 216 444'17; Fundusze do podziału: Kapitał akcyjny zł 1 850 000'00; Inne fundusze zł 4 456 553'90; Zysk za 1931 r. zł 487 623'23; Razem fundusze do podziału zł 6 794 177'13, a po potrąceniu zaliczek, wypłaconych akcjonariuszom zł 6 203 400'00 = zł 590 777'13; Suma stanu biernego zł 807 699'70.

Rachunek strat i zysków za 1931 r.

**WINIEN.** — Koszty handlowe zł 21 581'72; Różnice kursu zł 7 490'99; Strata na papierach wartościowych i bankach zł 7 141'26; Strata na dłużnikach zł 3 941'76; Zarezerwowane na podatek dochodowy zł 197 400'97; Zysk za 1931 r. zł 487 623'23; Suma strony winien zł 725 179'93.

**MA.** — Zysk ze sprzedaży fabryki zł 700 627'46; Procenty zł 24 552'47; Suma strony ma zł 725 179'93.

Bilans w dn. 31 grudnia 1932 r.

**STAN CZYNNY.** — Banki zł 593 823'20; Zaliczki na akcje zł 6 203 400'00; Suma stanu czynnego zł 6 797 223'20.

**STAN BIERNY.** — Kapitał akcyjny zł 1 850 000'00; Inne fundusze własne zł 4 944 177'13; Zysk za 1932 r. zł 3 046'07; Suma stanu biernego zł 6 797 223'20.

Rachunek strat i zysków za 1932 r.

**WINIEN.** — Podatki zł 2 200'01; Koszty handlowe zł 18 985'28; Zysk za 1932 r. zł 3 046'07; Suma strony winien zł 24 231'36.

**MA.** — Procenty zł 24 231'36; Suma strony ma zł 24 231'36.

Bilans w dn. 31 grudnia 1933 r.

**STAN CZYNNY.** — Banki zł 568 178'92; Dłużnicy: zaliczki na akcje zł 6 203 400'00; Izba Skarbowa Grodzka w Warszawie za sporny podatek dochodowy zł 28 516'45, razem dłużnicy zł 6 231 916'45; Suma stanu czynnego zł 6 800 095'37.

**STAN BIERNY.** — Kapitał akcyjny zł 1 850 000'00; Inne fundusze własne zł 4 939 983'16; Zysk za 1933 r. zł 10 112'21; Suma stanu biernego zł 6 800 095'37.

Rachunek strat i zysków za 1933 r.

**WINIEN.** — Koszty handlowe zł 6 205'33; Różnica kursu na dolarach zł 2 354'22; Zysk za 1933 r. zł 10 112'21; Suma strony winien zł 18 671'76.

**MA.** — Procenty zł 18 671'76; Suma strony ma zł 18 671'76.

Bilans w dn. 31 grudnia 1934 r.

**STAN CZYNNY.** — Banki zł 551 475'00; Wypłacone zaliczki na akcje zł 6 203 400'00; Izba Skarbowa Grodzka w Warszawie zł 59 158'23; Suma stanu czynnego zł 6 814 033'23.

**STAN BIERNY.** — Kapitał akcyjny zł 1 850 000'00; Inne fundusze własne zł 4 947 843'85; Zysk za 1934 r. zł 16 189'38; Suma stanu biernego zł 6 814 033'23.

Rachunek strat i zysków za 1934 r.

**WINIEN.** — Koszty ogólne zł 1 644'39; Różnice kursu zł 345'92; Zysk za 1934 r. zł 16 189'38; Suma strony winien zł 18 179'69.

**MA.** — Procenty zł 18 179'69; Suma strony ma zł 18 179'69.

Bilans w dn. 31 grudnia 1935 r.

**STAN CZYNNY.** — Banki zł 533 820'00; Wypłacone zaliczki na akcje zł 6 203 400'00; Opłacony sporny podatek dochodowy zł 89 533'35; Inni dłużnicy zł 3 680'53; Suma stanu czynnego zł 6 830 433'88.

**STAN BIERNY.** — Kapitał akcyjny zł 1 850 000'00; Inne fundusze własne zł 4 963 293'34; Wierzyciele zł 567'48; Zysk za 1935 r. zł 16 573'06; Suma stanu biernego zł 6 830 433'88.

Rachunek strat i zysków za 1935 r.

**WINIEN.** — Koszty handlowe zł 1 082'17; Zysk za 1935 r. zł 16 573'06; Suma strony winien zł 17 655'23.

**MA.** — Procenty zł 17 655'23; Suma strony ma zł 17 655'23.

Bilans w dn. 31 grudnia 1936 r.

**STAN CZYNNY.** — Banki zł 544 697'00; Wypłacono na poczet akcji zł 6 203 400'00; Inni dłużnicy zł 1 038'43; Suma stanu czynnego zł 6 749 195'43.

**STAN BIERNY.** — Kapitał akcyjny zł 1 850 000'00; Inne fundusze własne zł 4 888 223'66; Zysk za 1936 r. zł 10 971'77; Suma stanu biernego zł 6 749 195'43.

Rachunek strat i zysków za 1936 r.

**WINIEN.** — Koszty handlowe zł 6 608'50; Zysk za 1936 r. zł 10 971'77; Suma strony winien zł 17 580'27.

**MA.** — Procenty zł 17 580'27; Suma strony ma zł 17 580'27.

Bilans w dn. 10 maja 1937 r.

**STAN CZYNNY.** — Banki zł 550 870'43; Wypłacono na poczet akcji zł 6 203 400'00; Suma stanu czynnego zł 6 754 270'43.

**STAN BIERNY.** — Kapitał akcyjny zł 1 850 000'00; Inne fundusze własne zł 4 889 078'00; Zysk za czas od 1/I do 10/V 1937 r. zł 5 922'00; Rezerwa na wydatki w związku z likwidacją zł 9 270'43; Suma stanu biernego zł 6 754 270'43.

Rachunek strat i zysków za czas od 1/I do 10/V 1937 r.

**WINIEN.** — Koszty handlowe zł 603'80; Zysk za czas od 1/I do 10/V 1937 r. zł 5 922'00; Suma strony winien zł 6 525'80.

**MA.** — Procenty zł 6 525'80; Suma strony ma zł 6 525'80.

## Towarzystwo Akcyjne dla Wyrobu Zapalek „Silesia“ w likwidacji

w C z e c h o w i c a c h

Siedziba Komisji Likwidacyjnej w Warszawie, ul. Królewska 3

Walne Zgromadzenie Spółki z dn. 28 maja 1927 r. uchwaliło likwidację Spółki i wybrało Komisję Likwidacyjną.

W marcu 1931 r. Komisja Likwidacyjna sprzedała fabrykę wraz z inwentarzem Spółce Akcyjnej do Eksploatacji Państwowego Monopolu Zapalczanego w Polsce. Po wezwaniu i spłaceniu wierzycieli, Komisja Likwidacyjna wypłaciła akcjonariuszom zł 6 704 961'68 z ogólnej należnej im sumy zł 6 745 000'00.

Księgi i dokumenty Spółki oraz pozostała należna akcjonariuszom suma zł 40 038'32 zostały oddane na przechowanie Spółce Akcyjnej do Eksploatacji Państwowego Monopolu Zapalczanego w Polsce, Warszawa, ul. Królewska Nr 3, która podjęła się wypłaty zgłaszającym się akcjonariuszom nie podniesionej jeszcze należności.

Uchwałą z dn. 18 listopada 1937 r. Walne Zgromadzenie zatwierdziło bilanse za lata od 1931 do 1937 i uznało likwidację za zakończoną, a Spółkę za rozwiązaną. 2126

### I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej

## Tomaszowskiej Przedzalni Wełny Czesankowej

podaje do wiadomości, że w dn. 21 grudnia 1937 r. o godz. 12 w poł. w Warszawie w biurze Zarządu Spółki Akcyjnej przy ul. Krakowskie Przedmieście 16/18 odbędzie się

### NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie i wybór przewodniczącego;
- 2) Zmiana brzmienia § 3 statutu Spółki i przeniesienie siedziby Spółki;
- 3) Częściowa zmiana uchwały Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszów Spółki z dn. 20/IV 1937 r. w przedmiocie wyznaczenia funduszu do dyspozycji Zarządu Spółki; do tychczasowe brzmienie podlegającego zmianie § 3 statutu Spółki jest następujące: „Siedzibą Spółki jest miasto Warszawa” — projektowana jest zmiana powyższego postanowienia statutu Spółki przez nadanie mu brzmienia następującego: „Siedzibą Spółki jest miasto Łódź”.

Do wzięcia udziału w Walnym Zgromadzeniu uprawnieni będą akcjonariusze, którzy złożą w siedzibie Spółki swe akcje przynajmniej na tydzień przed terminem Walnego Zgromadzenia i nie odbiorą ich przed ukończeniem tegoż. Zamiast akcji złożone być mogą zaświadczenia, o których jest mowa w art. 399 K. H. 2146

# Franko-Polskie Towarzystwo Górnicze, Spółka Akcyjna

Rok operacyjny 1936/37.—Bilans na dz. 30 czerwca 1937 r.

STAN CZYNNY		zł	zł	STAN BIERNY		zł	zł
Majątek stały:				Kapitał zakładowy 12 000 akcji po zł 500 każda			6 000 000 00
Grunty			279 551 37	Rezerwy:			
Nadania górnicze			3 954 200 99	Fundusz zapasowy ustawowy:			
Budynki przemysłowe			1 797 273 16	Pozostałość z ubiegłego roku operacyjnego		804 546 77	
Budynki gospodarcze			38 260 38	Dopisano w roku sprawozdawczym		—	804 546 77
Domy mieszkalne			389 269 71	Fundusz rezerwowy			1 974 786 08
Urządzenia przemysłowe:							2 779 332 85
Kopalnia „Reden”	3 128 578 35			Amortyzacje:			
Sztolnia Czartoryska	133 553 81			Kapitał amortyzacyjny nadań, budynków, urządzeń przemysłowych, inwentarza żywego i ruchomości:			
Kopalnia „Ulisses”	1 875 328 20			Pozostałość z ubiegłego roku operacyjnego		14 776 881 50	
Maszyny	6 208 109 45			Odpisano w roku sprawozdawczym		202 329 51	14 979 211 01
Prace i urządzenia Huty „Konstanty”	750 048 77	12 095 618 58		Zobowiązania:			
Razem: Majątek stały			18 554 174 19	Wierzyciele		27 082 50	
Majątek płynny:				Dostawcy		15 892 61	
Kasa i banki			16 849 36	Odbiorcy		13 615 32	
Papiery wartościowe własne:				Robocizna i różni wierzyciele		73 480 98	
o oprocentowaniu stałym	3 330 06			Sumy przechodnie:			
o oprocentowaniu zmiennym	2 694 45	6 024 51		Rezerwy opodatkowane		282 167 15	
Dłużnicy handlowi i dłużnicy różni:				Specjalny rachunek przejściowy różnic kursowych		16 874 45	429 113 01
Udział w kapitale zakładowym organizacji kartelowych	250 00						
Odbiorcy	195 032 31						
Dostawcy	241 75						
Dłużnicy różni	27 850 77						
Należności wątpliwe	883 28	224 258 11					
Materiały i produkty:							
Materiały różne	18 335 92						
Półprodukty	1 120 609 00						
Produkty	23 907 90	1 332 867 82					
			1 579 999 80				
Zyski i straty:							
Pozostałość z ub. roku operac.	3 911 015 78						
Strata za rok operac. 1936/37	142 467 10	4 053 482 88					
			24 187 656 87				24 187 556 87
Sumy pozabilansowe:				Papiery wartościowe złożone przez nas tytułem kaucji		zł 8 524 51	
				Zobowiązania wobec towarzystw zagranicznych		zł 27 082 60	35 607 01

## Rachunek zysków i strat na dz. 30 czerwca 1937 r.

WINIEN		zł	zł	MA		zł	zł
Koszty administracji ogólnej i Zarządu Głównego		271 483 76		Kwota, uzyskana ze sprzedaży, i przychód z eksploatacji zakładów			11 361 09
Utrzymanie domów mieszkalnych, podwórz, ogrodów i przynależności		23 571 66		Wynagrodzenie ze strony Gwarantwa „Hr. Renard” zgodnie ze specjalną umową		547 051 32	558 412 41
Podatki państwowe i komunalne		23 489 91		Olbora, uzyskana od dzierżawców nadań			48 000 00
Koszty unieruchomienia i utrzymania kop. „Reden”		47 570 00		Różnice kursowe			661 33
Koszty utrzymania kop. galmanu		32 300 44		Strata za rok sprawozdawczy 1936/37			142 467 10
Koszty utrzymania huty cynkowej „Konstanty”		5 001 55	403 417 32				
Olbora, należna Skarbowi Państwa za dzierżawę nadań		30 351 46					
1% wynagrodz. od wydobycia		2 629 48					
Odszkodowanie za straty spowodowane robotami górniczymi		26 776 55	59 757 49				
Koszty własne produktów, sprzedanych przez Towarzystwo			7 386 85				
Koszty sprzedaży			5 09				
Odsetki i skonta			1 179 67				
Odpisy nieściągalnych wierzytelności			71 501 16				
Straty na sprzedaży papierów wart.			3 963 75				
Amortyzacja budynków i urządzeń przemysłowych w roku operacyjnym 1936/37			202 329 51				
			749 540 84				749 540 84

# CUKROWNIA ŚRODA, SP. AKC.

BILANS NA DZIEŃ 30 CZERWCA 1937 R.

AKTYWA	zł	zł	PASYWA	zł	zł
I. Majątek stały:			I. Kapitały własne:		
1. Grunty:			1. Kapitał zakładowy:		
a) Fabryczne . . . . .	27 656'00		a) Saldo z roku ubiegłego . . . . .	2 000 000'00	2 000 000'00
b) Parc. w Kobylepolu i Środzie . . . . .	42 189'60	69 845'60	2. Kapitał zapasowy:		
2. Budynki:			a) Saldo z roku ubiegłego . . . . .	356 625'78	
a) Fabryczne . . . . .	1 028 414'71		b) Przeniesiono na pokrycie strat z r. 1935/36 . . . . .	173 387'87	183 237'91
b) Gospodarcze . . . . .	86 868'59		2a. Specjalny R-k Przejściowy Różnic Kursowych . . . . .		37 145'60
c) Mieszkalne . . . . .	108 939'92	1 224 223'22	2b. Fundusz specjalny:		
3. Maszyny i aparaty:			a) Saldo z roku ubiegłego . . . . .	254 018'51	
a) z bil. otwarcia na 1/VII 1936 r. . . . .	4 780 987'70		b) Przeniesiono z R-ku Opodatk. Rez. na różn. kurs. akc. BH. . . . .	324 479'80	578 498'31
b) dopisano z nowych urządzeń . . . . .	—	4 780 987'70	II. Fundusz amortyzacyjny:		
4. Bocznicza kolejowa . . . . .		79 422'58	3. Saldo z roku ubiegłego . . . . .	4 737 956'09	
5. Pług parowy . . . . .		129 308'54	Dopisano w roku sprawozdawczym . . . . .	319 700'95	5 057 657'04
6. Ruchomości . . . . .		62 298'77			7 855 538'86
7. Inwentarz żywy . . . . .		6 426'00	III. Zobowiązania:		
8. Stacja benzynowa . . . . .		6 841'27	4. Zobowiązania długoterminowe:		
9. Nowe urządzenia w toku:			a) Skarb Państwa . . . . .	50 097'76	
a) z bil. otwarcia na 1/VII 1936 r. . . . .	—		b) Bank Gospodarstwa Krajowego . . . . .	144 380'65	
b) doszło w roku sprawozd. . . . .	35 340'82	35 340'82	c) Bank Handlowy w Warszawie . . . . .	22 276'80	216 755'21
c) przeniesiono na R-k Budynków . . . . .	10 489'92	24 850'90	5. Akcepty . . . . .		664 800'00
		6 384 204'58	6. Pożyczki zagraniczne . . . . .		—
II. Majątek płynny:			7. Rachunki w bankach:		
10. Gotówka w kasie . . . . .		10 619'15	a) R-ki bieżące . . . . .	23 116'67	
11. Rachunki w bankach:			b) R-k Cukr.—R-k Kom. Sprzed. Cukru . . . . .	10 664'22	33 780'89
a) R-ki bieżące . . . . .	41 261'27		8. Wierzyciele . . . . .		261 404'03
b) R-ki towarowe i inne . . . . .	857'50	42 118'77	9. Plantatorzy . . . . .		1 658'78
12. Pożyczka Konsolid. i Inwestycyjna . . . . .		83 427'00	10. Zaległości podatkowe . . . . .		10 720'52
13. Akcje i udziały . . . . .		555 736'30	11. Niepodniesiona dywidenda . . . . .		502'62
14. Kaucje . . . . .		391'00	12. Sumy przechodnie:		
15. Remanenty:			a) Nieuregulowane zobowiązania dotyczące starych lat . . . . .	29 866'69	
a) Cukier . . . . . zł 1 071 133'96			b) Zobowiązania z okresu sprawozdawczego do regulacji w roku przyszłym . . . . .	196 994'55	226 861'24
b) Melas . . . . . „ 13 490'02			Czysty zysk . . . . .		92 997'97
c) Wytłoki . . . . . „ 557'30					
d) Wapno defekacyjne . . . . .	117'71	1 085 298'99			
e) Węgiel . . . . .	113 443'44				
f) Koks . . . . .	26 560'99				
g) Wapniak . . . . .	32 538'44				
h) Worki . . . . .	14 801'28				
i) Materiały techniczne . . . . .	234 131'33				
j) Benzyna i smary samochod. . . . .	1 904'34				
k) Płody rolne . . . . .	13 849'50				
l) Nasienie buraczane . . . . .	68 842'21				
m) Nawozy sztuczne . . . . .	282 119'55	1 873 490'07			
16. Dłużnicy:					
a) Odbiorcy . . . . .	8 631'56				
b) Dostawcy . . . . .	9 871'92				
c) Różni . . . . .	74 671'53	93 175'01			
17. Plantatorzy — na r-kach bieżących . . . . .		237 094'96			
18. Sumy przechodnie:					
a) Wydatki, dotyczące przyszł. r. . . . .	6 798'12				
b) Inne . . . . .	77 965'16	84 763'28			
		9 365 020'12			
Plantatorzy:					
a) Za żyro nasze na wekslach . . . . .	4 500'00		Zobowiązania za żyro na wekslach plantatorów . . . . .	4 500'00	
b) Za wydane cesje . . . . .	379 424'56		Zobowiązania warunkowe za przyjęte cesje plantatorów . . . . .	379 424'56	
c) Za porękę wobec Banku Akceptacyjnego . . . . .	165 000'00	548 924'56	Zobowiązania wobec Banku Akceptacyjnego za plant. . . . .	165 000'00	548 924'56

## RACHUNEK STRAT I ZYSKÓW ZA 1936/37 R.

STRATY	zł	ZYSKI	zł
I. Koszty administracji ogólnej . . . . .	75 000'00	I. Cukier z produkcji 1935/36 — nadwyżka . . . . .	396 222'40
II. Koszty fabrykacji . . . . .	2 845 891'06	II. Cukier z produkcji 1936/37 . . . . .	3 083 149'68
III. Koszty sprzedaży i organizacji . . . . .	87 507'42	III. Melas . . . . .	73 277'32
IV. Koszty handlowe . . . . .	34 012'85	IV. Wytłoki . . . . .	84 314'41
V. Podatki . . . . .	127 081'48	V. Wapno defekacyjne i odpadki . . . . .	1 677'79
VI. Świadczenia socjalne . . . . .	76 788'04	VI. Zysk z działalności ubocznych . . . . .	58 371'95
VII. Różnice kursowe na papierach wartościowych . . . . .	38 727'47	VII. Odsetki . . . . .	5 583'25
VIII. Amortyzacja . . . . .	332 770'67	VIII. Różnice kursowe na walutach obcych . . . . .	8 180'16
Czysty zysk . . . . .	92 997'97		
	3 710 776'96		3 710 776'96

Środa, dn. 6 sierpnia 1937 r.

Dyrekcja: (—) J. Dębicki (—) M. Rolbiecki

Zarząd: (—) K. Boening (—) W. Sokółowski

# Gwarectwo „Hrabia Renard“

Rok operacyjny 1936/37.—Bilans na dzień 30 czerwca 1937 r.

STAN CZYNNY		zł	zł	STAN BIERNY		zł	zł
Majątek stały:				Kapitał Gwarectwa:			
Grunty			1 818 755·13	Rachunek kapitału Gwarectwa		25 000 000·00	
Nadania górnicze			306 938·68	Rezerwy:			
Budynki przemysłowe:				Kapitał rezerwowy		2 832 191·98	
Kopalnia	4 492 453·22			Amortyzacje:			
Elektrownia	1 156 644·54			Kapitał amortyzacyjny nadań,			
Browar parowy	1 155 789·94			budynków, urządzeń prze-			
Cegielnia	642 107·87			mysłowych, inwentarza ży-			
Walcownia	4 320 757·86	11 767 753·43		wego i ruchomości:			
Budynki gospodarcze:				Pozostałość z ubiegłego ro-		26 039 305·22	
Zarząd główny	56 560·00			ku operacyjnego			
Walcownia	82 605·98			Odpisano w roku sprawo-			
Gospodarstwo rolne	177 905·39			zdawczym zł 2 749 666·21			
Szpital w Sielcu	457 959·22	775 030·59		Mniej:			
Domy mieszkalne:				Stornowana			
Przemysł węglowy	7 051 352·47			poprzednio			
Przemysł metalurgiczny	1 932 538·48	8 983 890·95		kwota amor-			
Urządzenia przemysłowe:				tyzacji	zł 279 288·26	2 470 377·95	28 509 683·17
Kopalnia	16 001 930·59			Zobowiązania:			
Elektrownia	5 347 227·68			Banki		826 413·07	
Browar parowy	714 032·10			Wierzyciele		6 077 077·50	
Cegielnia	229 252·95			Dostawcy		497 237·62	
Walcownia	8 024 491·54			Odbiorcy		45 645·47	
Gospodarstwo rolne	193 413·99			Zobowiązania z tytułu operacy-			
Kolej żelazna Sosnowiec—Ję-				handlowych z organizacjami			
zor—Ostatok	6 508 019·78			kartelowymi		5 684·37	
Bocznica kol. dr. żel. Dęblin	370 173·66	37 388 542·29		Robocizna i różni wierzyciele		609 513·44	
Inwentarz żywy		32 605·50		Sumy przechodnie:			
Ruchomości: Zarząd główny		73 699·32		Rezerwy opodatkowane		515 196·64	
Razem: Majątek stały:		61 147 215·89		Specjalny rachunek prze-			
Majątek płynny:				ściowy różnic kursowych	3 353 844·63	11 930 612·74	
Kasa i banki		1 020 043·91		Zyski i straty: Zysk za rok operac. 1936/37		3 492 54	
Weksle w portfelu i w inkasie		1 500 00					
Papiery wartościowe własne:							
o oprocentowaniu stałym	7 213·00						
o oprocentowaniu zmiennym	157 000·00	164 213·00					
Dłużn. handlowi i dłużn. różni:							
Udział w kapitale zakładowym		250·00					
organizacji kartelowych							
Odbiorcy	1 418 820·60						
Dostawcy	50 641·02						
Dłużnicy różni	45 261·72	1 514 973·34					
Materiały i produkty:							
Materiały różne	913 345·51						
Produkty	235 600·65	1 148 946·16					
		3 849 676·41					
Zyski i straty: pozostał. z ub. roku operac.		3 279 088·13					
		<u>68 275 980·43</u>					<u>68 275 980·43</u>

## Rachunek zysków i strat na dz. 30 czerwca 1937 r.

WINIEN		zł	zł	MA		zł	zł
Koszty adm. ogóln. i Zarz. Główn.	1 712 470·41			Kwota uzyskana ze sprzedaży i			
Utrzymanie domów mieszkaln.,				przychód z eksploatacji za-			
podwórzy, ogrodów i przynależ.	353 785·67			kładów		14 141 115·26	
Podatki państw. i komunalne	623 343·76	2 689 599·84		Wynagrodzenie za oddanie w			
1% wynagrodzenie	29 421·64			dzierżawę zakładu przemy-			
Koszty własne produkt., sprze-				słowego i kolonii mieszkalnej		215 028·00	
danych przez Gwarectwo	8 211 266·34	8 240 687·98		Wpływy uzyskane ze sprzedaży			
Koszty nabycia kontyng. kartel.	547 051·32			przedmiotów majątkowych		69 791·30	
Koszty sprzedaży	157 521·81	704 573·13		Różnice kursowe		277 255·63	
Odsetki i skonta		50 509·50		Zwrot za dużo zapłaconego po-			
Odpisy nieściągalnych należności		104 229·77		datku drogowego w okresie			
Straty na papierach wartościowych		15 855·00		1927/28 ÷ 1935/36	10 255·80		
Straty, powstałe wskutek zburzenia lub sprze-				Zwrot za dużo zapłaconego po-			
daży budynków, domów mieszk. i starych				datku od nieruchomości prze-			
materiałów, niezamortyzowan. w całości		170 153·07		mysłowych za 1934 r.	11 456·99	21 712·79	
Budowa wiaduktu dla miasta Sosnowca		2 940·00		Wpływy z tytułu nieściągalnych			
Węgiel, wydany Komit. Pomocy Zim. Bezrob.		11 055·85		wierzytelności		17 859·91	
Amortyzacja nieruchomości		2 749 666·21					
Zysk za rok sprawozdawczy		3 492·54					
		<u>14 742 752·89</u>					<u>14 742 752·89</u>

# Towarzystwo Górniczo-Przemysłowe „Będzin-Olkusz“, Spółka Akcyjna

Bilans na dz. 30 czerwca 1937 r.

STAN CZYNNY		zł	zł	STAN BIERNY		zł	zł
Majątek stały:				Kapitał akcyjny:			
2. Grunty		312 005'20		106. Kapitał akcyjny: 5 000 akcyj po zł 140'00			700 000'00
12. Nadania górnicze		161 105'56		Rezerwy:			
21. Domy mieszkalne		57 592'79	530 703'55	107. Kapitał zapasowy			10 000'00
Majątek płynny:				Amortyzacje: Kapit. amort.:			
Różni dłużnicy:				108. Pozostałość z ubiegłego roku operacyjnego	2 972'16		
31. Franko-Polskie Towarzystwo Górnicze, Sp. Akc.		500'00		Odpisano w r. operac. bież.			2 972'16
44. Kaucje		1 489'40		Zobowiązania:			
51. Papiery wartościowe obce		2'00	1 991'40	Różni wierzyciele:			
Zyski i straty:				116. Członk. Komisji Rewizyjnej	312'50		
56. Pozostałość z ubiegłego roku operacyjnego		203 228'51		116. Kasa Urzędu Skarbowego w Sosnowcu	7'20		
Strata za rok operacyjny 1936/37		34 228'84	237 457'35	116. Ubezpiecz. Społecz. w Sosnowcu	7'20		
				133. Gwarectwo „Hr. Renard” w Sosnowcu	56 851'24		
				150. Kaucje	2'00	57 180'14	
							770 152'30
							770 152'30

## Rachunek zysków i strat za rok operacyjny 1936/37

WINIEN	zł	MA	zł
2. Straty na sprzedanych gruntach	11 362'19	99. Wydzierżawienie gruntów i domów	118'32
73. Koszty ogólne	8 778'02	152. Różnice kursu	9'53
92. Podatki państwowe, miejskie i gminne	9 355'24	Strata za rok operacyjny 1936/37	34 219'84
94. Dzierżawa terenów piaskowych	2 067'50		
97. Rachunek procentów	2 784'74		
	34 347'69		34 347'69

2122

# Cukrownia Kruszwica, Spółka Akcyjna

Bilans w dn. 30 czerwca 1937 r.

**AKTYWA.** — Majątek stały: Grunty zł 326 646'61; Budynki fabryczne zł 2 756 984'87; Budynki mieszkalne zł 855 747'54; Maszyny zł 9 433 154'30; Dźwignia parowa zł 3 006'22; Dźwignia elektryczna zł 5 557'97; Elektryczne oświetlenie zł 166 391'00; Kolejki zł 3 309 686'17; Parowce i promy zł 129 002'01; Ruchości różne zł 184 497'54; Samochody zł 22 200'00, odpis całkowicie zamort. zł 22 000'00; Warsztaty zł 73 435'14; Laboratorium zł 14 401'87; Konie, wozy i uprzęże zł 30 181'82; Urządzenie do oczyszcz. wód odchod. zł 1 809'24; Majątek płynny: Kasa — gotówka zł 10 980'89; Rachunki bieżące w bankach zł 198 844'46; Papiery procentowe różne zł 175 288'90; Akcje zł 1 366 092'00; Udziały zł 5 700'00; Zapasy: Cukier kartelowy zł 1 304 345'55; Melas zł 2 111'75; Suszone wytloki zł 49 224'25; Nasienie buraczane zł 21 140'28; Worki zł 5 189'04; Wapno i koks zł 3 205'60; Węgiel kamienny zł 70 366'70; Drzewo opałowe zł 787'60; Materiały techniczne zł 156 122'65; Szlam wapienny zł 750'00; Dłużnicy: Odbiorcy zł 3 904'91; Dostawcy zł 27 819'03; Różni zł 210 650'37; Plantatorzy zł 478 350'91; Plantatorzy — należności wątpliwe zł 42 000'00; Sumy przechodnie zł 155 097'84; **Ogółem zł 21 578 475'03.**

Otrzymano od plantatorów. — Zabezpieczenia wekslowe zł 93 000'00; Zabezpieczenia hipoteczne zł 136 305'00; Dłużnicy za żyra wekslowe zł 46 600'00; **Razem zł 275 905'00.**

**PASYWA.** — Kapitały własne: Kapitał zakładowy zł 4 500 000'00; Kapitał zapasowy: saldo z roku ubiegłego zł 649 776'63, dopisano z roku sprawozd. zł 20 337'31; Kapitał rezerwowy specjalny zł 1 846 786'45; Kapitał amortyzacyjny: Saldo z roku ubiegłego zł 11 908 578'18, odpis zamort. samochodów zł 22 200'00, dopisano w roku sprawozdawczym zł 630 982'24; Rezerwa papierów wartościowych zł 327 436'72; Specjalny rachunek przejściowy różnic kursowych zł 36 243'73; Zobowiązania: Zobowiązania długoterminowe: Skarb Państwa za opłatę wywóz. zł 87 626'56; Bank Gospodarstwa Kraj. zł 184 340'65; Akcepty zł 332 300'00; Rachunki bieżące w bankach zł 1 825'30; Dostawcy zł 38 546'76; Różni zł 372 758'98; Plantatorzy zł 301 238'69; Nieodebrana dywidenda zł 15 900'00; Sumy przechodnie zł 99 664'52; Saldo — zysk z 1935/36 r. zł 3 297'93; Saldo zysk z 1936/37 r. zł 243 034'38; **Ogółem zł 21 578 475'03.**

Wierzyciele za zabezpieczenia zł 229 305'00; Zobowiązania wydane: Żyro na wekslach zł 46 600'00; **Razem zł 275 905'00.** Zobowiązań zagranicznych nie ma.

## Rachunek zysków i strat w dn. 30 czerwca 1937 r.

**WINIEN.** — Koszty administracji ogólnej zł 83 887'33; Koszty personelu urzędniczego — fabryka zł 177 364'80; Koszty personelu urzędniczego — transporty zł 49 657'16; Koszty fabrykacji zł 2 677 514'87; Remont maszyn, budynków i ruchości zł 207 655'77; Remont urządzeń kolejowych, statków, promów i eksploatacja zł 201 025'99; Ubezpieczenie od ognia i odpowiedzialności cywilnej zł 44 145'75; Opakowanie, magazynowanie, ekspedycja i ubezpieczenie cukru zł 180 536'01; Koszty sprzedaży i organizacji zł 123 881'40; Koszty handlowe zł 82 111'45; Odsetki i prowizje zł 93 584'00; Podatki państwowe i komunalne zł 304 255'54; Opłaty stempłowe zł 2 958'37; Świadczenia socjalne zł 89 843'18; Emeryci zł 23 488'95; Gospodarstwo fabryczne i sprzężaj zł 14 877'32; Utrzymanie laboratorium zł 3 052'53; Dary na cele społeczne zł 20 481'91; Koszty wywozu szlamu, żużli itp. odpadków zł 18 223'84; Różnice na kursie papierów wartościowych zł 78 501'00; Strata na udziale Spółdzielni „Piast” zł 250'00; Amortyzacja zł 630 982'24; Zysk zł 246 332'31; **Razem zł 5 354 611'72.**

**MA.** — Saldo zysku z 1935/36 r. zł 3 297'93; Cukier kampanii 1935/36 zł 865 281'92; Cukier kampanii 1936/37 zł 4 060 678'47; Melas zł 97 098'84; Wytłoki zł 83 988'04; Szlam wapienny i inne odpadki zł 19 287'45; Zwroty Polskiego Towarzystwa Wzajemnych Ubezpieczeń Cukrowni zł 18 138'30; Dywidenda od akcji i papierów wartościowych zł 65 334'79; Odsetki zł 49 521'55; Wpływy z przewozów kolejowych zł 74 230'81; Różnice walutowe zł 17 753'62; **Razem zł 5 354 611'72.**

Kruszwica, dn. 11 października 1937 r.

Poświadczamy zgodność powyższego bilansu oraz rachunku zysków i strat po dz. 30 czerwca 1937 r. z inwenturami i prawidłowo prowadzonymi księgami handlowymi „CUKROWNI KRUSZWICA Sp. Akc.” w Kruszwicy.

„POWIERNIK”

Spółka Rewizyjno-Powiernicza Thiel i Marciniak  
(—)A. Thiel dyplom. i przysięgły rzeczozn. księgowości  
2119

I OGŁOSZENIE

Zarząd Zakładów Chemicznych „Laokoon“, Spółki Akc. we Lwowie

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, iż Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów uchwaliło w dn. 24/XI 1937 r.

podwyższyć kapitał akcyjny Spółki o zł 161 000

tj. do kwoty zł 414 000, przez emisję 1400 sztuk akcji na okaziciela wartości nominalnej po zł 115 każda, po cenie emisyjnej zł 115 za każdą akcję. Dotychczasowi akcjonariusze mają prawo pierwszeństwa do objęcia nowych akcji w stosunku do ilości posiadanych akcji, a mianowicie: na każde 11 sztuk akcji starych o wart. nom. po zł 115 przysługuje prawo poboru 7 nowych akcji za cenę emisyjną. Posiadający mniejszą ilość niż 11 dotychczasowych akcji mogą się łączyć celem wspólnego wykonania poboru; to samo dotyczy posiadaczy większej ilości akcji odnośnie nadwyżki nad sumę podzieloną przez 11.

Prawo poboru wykonać można w terminie do 1/I 1938 r. Wpłata na akcję wynosi zł 115 i winna być uskutecznioma w całości gotówką do dwóch tygodni od wykonania prawa poboru w Kasie Spółki we Lwowie, Furgalskiego 6—8, pod rygorami art. 343 Kod. Handl.

Jeżeli w pierwszym terminie akcjonariusze nie wykonają prawa poboru, wyznaczony zostanie drugi dwutygodniowy termin poboru pozostałych akcji i nastąpi dodatkowy przydział akcji w myśl art. 437 kod. handl.

W razie nie zgłoszenia nowej emisji do zarejestrowania do dn. 11/III 1938 r. zapisujący się na akcje nowej emisji przestają być zapisem związani. 2145-48-49-50

I OGŁOSZENIE

16 ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE SPÓŁKI

Thonet-Mundus Polskie Fabryki Mebli Giętych, Spółka Akcyjna

odbędzie się w dn. 22 grudnia 1937 r. o godz. 12 w poł. w lokalu Spółki w Bielsku przy ul. 3 Maja 5.

Porządek dzienny:

1) Zagajenie i wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu i Rady Nadzorczej; zatwierdzenie bilansu oraz rachunku strat i zysków za rok gospodarczy 1936/37; 3) Powzięcie uchwały co do salda rachunku strat i zysków za rok gospodarczy 1936/37; 4) Udzielenie pokwitowania organom Spółki; 5) Zmiana paragr. 26 statutu, który brzmi: „Rada Nadzorcza składa z 7 członków, wybranych na przeciąg 3 lat przez Walne Zgromadzenie” — na: „Rada Nadzorcza składa się z 5—12 członków, wybranych na przeciąg jednego roku przez Walne Zgromadzenie”, oraz paragr. 42, który brzmi: „Ogłoszenia Spółki powinny być umieszczone w czasopiśmie „Monitor Polski” i „Polska Gospodarcza” — na: „Ogłoszenia Spółki powinny być umieszczone w „Monitorze Polskim”; 6) Wybór Rady Nadzorczej.

PP. Akcjonariusze, chcący wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć swoje akcje wraz z kuponem 1936/37 najpóźniej na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia w Śląskim Zakładzie Kredytowym S. A. w Bielsku. 2140

Zarząd

Fabryka Konserw Zygmunta Ruckera, Spółka Akc. we Lwowie

Bilans za okres od 1/IV 1936 r. do 31 III 1937 r.

**AKTYWA.** — Majątek stały zł 4 211 217'53; Majątek płynny: Gotówka, udziały i rymesy zł 8 709'67; Zapasy zł 99 112'02; Dłużnicy zł 243 875'26; Sumy rozliczeniowe zł 24 048'22; Straty z lat poprzednich zł 235 473'50; Strata za rok sprawozdawczy zł 108 756'40.

**PASYWA.** — Kapitał akcyjny zł 590 000'00; Kapitał amortyzacyjny zł 754 635'75; Zobowiązania długoterminowe zł 3 063 638'98; Wierzyciele zł 496 207'45; Sumy rozliczeniowe zł 15 620'12; Nadwyżka z roku 1934/5 zł 11 090'30.

Rachunek strat i zysków

**WYDATKI.** — Koszty administracyjne i ogólne zł 200 968'86; Koszty produkcji i sprzedaży towarów zł 2 616 131'05; Podatki zł 102 481'05; Ubezpieczenia społeczne i asekuracje zł 43 818'02; Koszty bankowe zł 28 548'94; Folwarki zł 3 205'68; Obsługa pożyczki zł 40 665'19; Odpisy zł 9 992'26; Amortyzacja zł 113 808'44; Świadczenia społeczne zł 15 457'10.

**DOCHODY.** — Sprzedaż produktów zł 3 041 852'23; Różnice kursowe zł 24 467'96; Strata za rok sprawozdawczy zł 108 756'40.

Walne Zgromadzenie w dn. 8 listopada 1937 r. zatwierdziło bilans i uchwaliło przenieść stratę na rok następny. 2141

Zarząd firmy Towarzystwo Handlowe Royal Typewriters w Polsce

Spółka Akcyjna

podaje do wiadomości — zgodnie z art. 58 Prawa o Spółkach Akcyjnych — że w dn. 19 listopada 1937 r. odbyło się Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów Spółki, na którym obecni byli akcjonariusze, reprezentujący cały kapitał Spółki.

Na Zebraniu tym postanowiono jednogłośnie: zatwierdzić sprawozdania Zarządu Spółki i bilans, zamykający się cyfrą zł 1 334 310'62 wraz z rachunkiem zysków i strat za rok operacyjny 1936/37; udzielić władzom Spółki pokwitowania z działalności w roku sprawozdawczym oraz kontynuować działalność Spółki. 2150

Towarzystwo Handlowe Royal Typewriters w Polsce

Spółka Akcyjna

Bilans sporządzony na dz. 31 października 1937 r.

**AKTYWA.** — Ruchomości i urządzenia zł 47 877'28; Gotówką w kasie i bankach zł 5 968'99; Papiery wartościowe zł 1 200'00; Weksle zł 120 451'13; Towary zł 191 587'93; Odbiorcy zł 103 722'73; Różni zł 2 041'10; Należności wątpliwe zł 4 357'96; Koszty okresu przyszłego zł 1 287'77; Straty z lat poprzednich mniej zysk za bieżący okres operacyjny zł 855 815'73; Razem zł 1 334 310'62.

**PASYWA.** — Kapitał akcyjny zł 750 000'00; Kapitał amortyzacyjny zł 20 942'41; Wierzyciele zł 561 277'52; Koszty handlowego bieżącego okresu operacyjnego zł 2 090'69; Razem zł 1 334 310'62.

Sumy pozabilansowe. — Weksle gwarancyjne oraz różni za gwarancje po zł 53 697'00.

Zobowiązania zagraniczne. — \$ 101 812'26 i RM 2 455'60.

Rachunek zysków i strat na dz. 31 października 1937 r.

**W-N.** — Koszty: Sprzedaży zł 230 781'50; Warsztatu zł 29 429'87; Ekspedycji zł 8 853'44; Kredytów zł 6 487'54; Podatki zł 12 392'59; Świadczenia społeczne zł 9 010'35; Odpisy amortyzacyjne zł 7 866'22; Inne koszty administracyjne zł 84 794'27; Odpisy na wątpliwe należności zł 15 463'39; Straty na różnicach kursu zł 413'37; Zysk zł 9 935'95; Razem zł 415 428'49.

**MA.** — Dochód ze sprzedaży zł 413 011'30; Wpływy od dłużników, spisanych na straty zł 2 417'19; Razem zł 415 428'49. 2151

Towarzystwo Akcyjne Zakładów Hutniczych „Huta Bankowa“

zawiadamia, że

ZWYCZAJNE ROCZNE WALNE ZEBRANIE  
AKCJONARIUSZÓW

odbędzie się

w jednej z sal śmachu Chemii

przy ul. St. Dominique Nr 28 bis w Paryżu, a nie w Hotelu Komitetu Hut Francji przy ul. de Madrid Nr 7, jak było podane w „Polsce Gospodarczej” zeszyt 47 z dn. 20 listopada b. r. 2149

Sąd Okręgowy w Gdyni jako Sąd Rejestrowy

Do rejestru handlowego dział B Nr 156 przy firmie

„Morze Północne“ Polskie Towarzystwo dla Połowy Śledzi

Spółka Akcyjna w Gdyni.

19 lipca 1937 r. dopisano:

Odwolano prokurę Hendrika van Toor.

2143



PODRÓŻUJMY LOTEM

BILET POWROTNY

KOSZTUJE 20% TANIEJ

ŻĄDAJCIE W BIURACH PODRÓŻY  
ROZKŁADU LOTÓW

270 STRON DRUKU

8 ILUSTRACJY WIELOBARWNYCH

48 ILUSTRACJY JEDNOBARWNYCH

JANINA ORYNŻYNA

PRZEMYSŁ  
LUDOWY  
W POLSCE

NAKŁADEM  
TYGODNIKA „POLSKA GOSPODARCZA”  
WARSZAWA

Ukaże się w sprzedaży w pierwszych dniach grudnia  
Zamówienia przyjmuje Administracja tyg. „Polska Gospodarcza”

# POLMIN

PAŃSTWOWA FABRYKA  
OLEJÓW MINERALNYCH  
CENTRALA LWÓW AKADEMICKA 7

## DOSTARCZA BENZYNY

MOTOROWE, FRAKCYJNE, EKSTRAKCYJNE,  
WYSOKOOKTANOWE, ETYLIZOWANE.

NAFTĘ OSWIETLENIOWĄ,  
PRYMUSOWĄ I SILNODŁO-  
MIENNĄ, ETER NAFTOWY.

## OLEJE

ŁOŻYSKOWE, CYLINDROWE,  
SILNIKOWE, GARDARSKIE,  
TRANSFORMATOROWE, TURBINOWE,  
SAMOCHODOWE, BEZBARWNE.

## SMARY

STĄŻE I POŁPĘYNE, OLEJE I SMARY PRZYSTO-  
SOWANE DO WSZYSTKICH TYPOW MASZYN.

PARAFINE I CEREZYNE,  
ASFALTY PRZEMYSŁOWE,  
PAPOWE, IZOLACYJNE, DROGOWE

KOPALNIE WŁASNE.

RAFINERIA W DROHOBYCZU

ODDZIAŁY HANDLOWE W CAŁEJ POLSCE.

STACJA BUNKROWA W GDYNI.

STACJE BENZYNOWE  
W CAŁEJ POLSCE.

*Fabryka Ekonomiczna, Polbit.  
Politechniki, Polna 3*